
Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:1

Begravningsverksamheten

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2017:5, Begravningsverksamheten, samt motion 2017:99 i vilken lämnas ett antal förslag relaterade till skrivelsen. Utskottet instämmer i sak i kyrkostyrelsens förslag men föreslår vissa justeringar föranledda av påpekande från Kyrkorättsutskottet. Samtidigt föreslås motionen avslås i sin helhet.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Motionens förslag	3
Yttrande från andra utskott	3
Bakgrund	3
Begravningsverksamheten, huvudmannaskapet, tillsyn m.m.	3
Ärendets beredning	9
Biskopsmötet.....	10
Skrivelsen.....	10
Motionen	12
Utskottets överväganden	13
Bilaga 1 Förslag till ändringar i kyrkoordningen	15
Bilaga 2 Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:8y	17

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2017:1

1. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) enligt bilaga 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:99, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:99, punkt 2.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:99, punkt 3.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2017:5, Begravningsverksamheten

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Motionens förslag

Motion 2017:99 av Elsa Christersson, Begravningsverksamhet

1. Kyrkomötet beslutar att avslå föreslagna ändringar i kyrkoordningen i kyrkostyrelsens skrivelse 2017:5 Begravningsverksamheten.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utifrån redan gjorda utredningar, hos regeringen framhålla behovet av en samordning av krematorieverksamheten.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmärksamma biskopsmötet på vikten av att vid visitationer och samtal uppmärksamma det värde kyrkogårdarna har som mötesplatser.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över skrivelsen i Kr 2017:8y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Begravningsverksamheten, huvudmannskapet, tillsyn m.m.

Begravningsverksamheten

Frågor om hur de som avlidit ska tas om hand är av betydelse för alla, oavsett om man tillhör något trossamfund eller inte och oavsett livsåskådning. Det måste finnas vissa gemensamma ordningar och det blir därmed en statlig uppgift att ange vad som ska gälla för alla medborgare. Fortfarande är dock kyrkogården i regel begravningsplats och Svenska kyrkans församlingar och pastorat har, med undantag för i första hand Stockholms och Tranås kommuner, kvar ansvaret för den begravningsverksamhet som avser alla, oavsett om de tillhör eller inte tillhör Svenska kyrkan. Förutsättningarna och villkoren för begravningsverksamheten skiljer sig påtagligt från det som gäller för mycket annan kyrklig verksamhet.

Begravningsverksamhet definieras i 1 kap. 1 § begravningslagen (1990:1144) som ”de olika åtgärder som har direkt samband med förvaltningen av allmänna begravningsplatser”. Definitionen av begreppet togs in i begravningslagen vid relationsändringen mellan Svenska kyrkan och staten. I proposition 1998/99:38 Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m. anförde regeringen att definitionen klargjorde att det i begravningsverksamheten ingår att anordna och hålla tillräckligt antal gravplatser, att ta emot stoft för

förvaring och visning samt att sköta gravsättning och kremering. Vidare borde det, menade regeringen, åligga huvudmannen att tillhandahålla eller kunna anvisa en lokal som lämpar sig för begravningsceremoni samt att hålla personal, byggnader, maskiner och andra anordningar som erfordras för att fullgöra dessa uppgifter samt att ansvara för att ekonomiska resurser finns för verksamheten. De rättsliga uppgifter som enligt begravningslagen åvilade den som innehar en begravningsplats menade man också skulle ingå i begravningsverksamheten. Utanför begravningsverksamheten föll däremot sådana tjänster som anskaffande av kista och gravsten, annonsering, anordnande av begravningsceremoni och minnesstund samt skötselåtaganden.

Huvudmannaskapet

Genom förslag i proposition 1998/99:38 tillkom även bestämmingen av begreppet ”huvudman”. I 1 kap. 1 § i begravningslagen sägs att med huvudman avses ”församling inom Svenska kyrkan eller kommun som ska anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom ett visst geografiskt avgränsat förvaltningsområde”. Med ”församling” avses i begravningslagen församling eller kyrklig samfällighet i Svenska kyrkan.

I kyrkoordningens andra kapitel Församlingens uppdrag noteras i 3 § att föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen. Det anges i förarbetena att man med detta ville markera ”att även begravningsverksamheten är en del av kyrkans uppgift samtidigt som det görs klart att det är en allmänt samhällelig uppgift som staten har anförtrott kyrkan genom lagstiftning”. Det framgår av 2 kap. 5 § i kyrkoordningen att i de fall församlingar samverkar i pastorat, så är det pastoratet som fullgör uppgifterna enligt begravningslagen.

I 2 kap. 10 a § i kyrkoordningen anges att det i Göteborgs stift får finnas en begravningssamfällighet för att fullgöra samtliga uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen samt för att svara för skötsel av gravar. Begravnings-samfälligheten omfattar det territoriella område som utgjorde Göteborgs kyrkliga samfällighet enligt indelningen den 1 januari 2016. Kyrkostyrelsen har fattat beslut med närmare bestämmelser om begravningssamfälligheten i Göteborg, vilka trädde i kraft den 1 januari 2017 (SKFS 2016:8).

Huvudmannens skyldigheter framgår av 2 kap. i begravningslagen och innebär i huvudsak att huvudmannen ska anordna och hålla allmänna begravningsplatser med ett tillräckligt antal gravplatser och andra gravanläggningar av allmänt förekommande slag. Huvudmannens skyldighet att tillhandahålla gravplats omfattar dem som vid dödsfallet var folkbokförda på en fastighet inom församlingen eller kommunen. För varje allmän begravningsplats ska upprättas en gravkarta och föras gravbok eller gravregister enligt särskilda föreskrifter.

Av 9 kap 6 § i begravningslagen framgår de tjänster som huvudmannen utan kostnad för dödsboet ska tillhandahålla för den som vid dödsfallet var folkbokförd inom huvudmannens förvaltningsområde. Dessa tjänster omfattar gravplats eller motsvarande på allmän begravningsplats under en tid av 25 år, gravsättning inklusive gravöppning, återfyllning och iordningställande av öppnad grav, vissa transporter, kremering, lokal för förvaring och visning av stoftet, samt lokal för begravningsceremoni utan religiösa symboler.

Huvudmannen har också att besluta i ärenden enligt begravningslagen om t.ex. upplåtelse, förnyelse och förverkande av gravrätt, flyttning av gravsatt stoft eller aska, anstånd med gravsättning och prövning av gravanordnings uppsättande.

Länsstyrelsen utövar tillsyn över begravningsverksamheten och kan, om en huvudman inte fullgör sina skyldigheter enligt begravningslagen eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen, förelägga huvudmannen vite för att fullgöra skyldigheterna.

Krematorieverksamheten

Enligt 9 kap. 6 § i begravningslagen är kremering en av de tjänster som huvudmannen är skyldig att tillhandahålla. Kremering ingår alltså i begravningsavgiften, men det föreligger ingen skyldighet för huvudmannen att anordna och hålla ett eget krematorium. Vem som får anordna och hålla ett krematorium är dock reglerat i begravningslagen genom att det i 3 kap. 1 § anges att ett krematorium får anordnas och hållas bara av den som innehar en allmän begravningsplats eller av en församling. Utöver det egna behovet hos den huvudman som har ett krematorium utförs kremationer också på uppdrag av huvudmän som saknar eget krematorium.

År 2015 fanns det 59 krematorier i landet varav 56 under det kyrkliga huvudmannskapet. Antalet krematorier har stadigt minskat de senaste decennierna från att ha varit 73 stycken i mitten/slutet av 1990-talet. Fördelningen av krematorier över landet är vidare mycket ojämn. Tillgången på krematorietjänster ska dock inte bara bedömas utifrån antalet krematorier utan också efter deras kapacitet, d.v.s. det antal kremationer som årligen kan utföras enligt gällande tillstånd från länsstyrelsen. Även i det perspektivet är fördelningen ojämn över landet.

Länsstyrelsen utövar tillsyn över krematorieverksamheten och ger även tillstånd för verksamheten efter miljöprövning. Det finns dock inget forum för övergripande frågor om och samordning av krematorieverksamheten. Såväl ombyggnation som nybyggnation av krematorier är mycket kostsamt.

Hanteringen av begravningsfrågor

Utöver den direkta begravningsverksamhet som församlingar och pastorat som huvudmän arbetar med och har ansvar för finns det uppgifter av annat slag som är av betydelse för begravningsverksamheten och som utförs av olika organisationer inom Svenska kyrkan, i nära anslutning till kyrkan eller mer fristående.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation ska enligt sina stadgar ”bistå medlemmarna i begravnings- och kyrkogårdsfrågor utifrån deras uppdrag som huvudmän för begravningsverksamheten och innehavare av allmänna begravningsplatser”. Arbetsgivarorganisationen arbetar med rådgivning till medlemmarna inom bland annat juridik, administration, kulturarvet, vissa fastighetsfrågor, serviceverksamheten, den fysiska arbetsmiljön, och praktiska frågor kring förvaltningen av begravningsplatserna. Man ger ut manualer och informationsmaterial till huvudmän och allmänhet. I deras nyhetsblad Observera behandlas i betydande omfattning begravningsfrågor. Arbetsgivarorganisationen erbjuder också fasta utbildningar till medlemmarna om bland annat lagregler, gravskötsel, arbetsledning, kulturmiljöförvaltning m.m. På servicesidan kan nämnas att man hjälper huvudmän att formulera beslut i olika ärenden som gäller enskilda och med överklaganden i olika instanser samt administrerar arbetsvolymmätningar till stöd för församlingarnas personalbemanning.

Sveriges Kyrkogårds- och krematorieförbund är en politiskt och konfessionellt obunden ideell förening som har sitt ursprung i den Svenska Eldbegängelseföreningen, som i sin tur har rötter i Svenska Likbränningsföreningen, bildad 1882. Den föreningen bildades med syftet att skapa möjligheter för kremation i Sverige, vilket vid denna tidpunkt inte var tillåtet. Drygt två tredjedelar av de kyrkliga huvudmännen beräknas vara medlemmar. Enligt förbundet representerar medlemmarna över 90

procent av landets befolkning. Enligt sina stadgar ska Kyrkogårds- och krematorieförbundet bedriva information, utbildning, tillhandahålla konsultativa tjänster och göra utredningar, ta initiativ till forskning och utveckling, påverka utformningen av lagar och bestämmelser, publicera sig på olika sätt och verka för olika gravskick samt påverka utformning av begravningsplatser och krematorier. Man ska vidare verka för bildande av regionala avdelningar bland kyrkogårdsvårdande organisationer.

Även om det i kyrkoordningens bestämmelser om den nationella nivåns uppgifter inte finns något uttryckligt sagt om uppgifter kopplade till begravningsverksamheten utför kyrkostyrelsen i realiteten sådana uppgifter. Kyrkostyrelsen företräder trossamfundet Svenska kyrkan, vilket bland annat visar sig genom att kyrkostyrelsen svarar på av regeringskansliet remitterade utredningar på begravningsområdet och genom kontakter med Skatteverket och Kammarkollegiet avseende uppbörden av begravningsavgiften. Företrädare för kyrkostyrelsen har också funnits med som representanter för Svenska kyrkan vid statliga utredningar. Till detta kan även läggas att Svenska kyrkan på nationell nivå blir involverad i fråga om händelser på lokal nivå som väckt medialt intresse då det finns en förväntan på kyrkostyrelsen och ärkebiskopen som företrädare för hela Svenska kyrkan att även kunna uttala sig i frågor som rör begravningsverksamheten. Svenska kyrkans redovisningskommitté, KRED, som är ett organ underställt kyrkostyrelsen som svarar för redovisnings- och därmed relaterade frågor som är av allmänt intresse för Svenska kyrkan. Vidare tillhandahåller den bl.a. en särredovisningsmodell som redogör för de principer som gäller vid särredovisning av begravningsverksamhetens intäkter och kostnader. Kyrkokansliet tillhandahåller också ett system för registrering av begravningshuvudmännens budgetar avseende begravningsverksamheten och vidarebefordran av dessa till Kammarkollegiet. Kyrkostyrelsen ska också leda och samordna Svenska kyrkans beredskap. I all krisberedskapsverksamhet kan också begravningsverksamheten beröras. Det finns även viss rådgivning från kyrkokansliets sida.

I juni 2007 slöts ett avtal mellan Svenska kyrkan (nationell nivå), Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund om att inrätta ett gemensamt råd för begravningsfrågor. I en instruktion för rådet sägs att det ska vara ett forum för samråd mellan parterna rörande begravningsfrågor. Rådet består av två ledamöter vardera från Svenska kyrkan och Arbetsgivarorganisationen och tre ledamöter från Kyrkogårds- och krematorieförbundet (detta för att bereda en plats även för någon som företräder en kommunal huvudman) och kan samlat företräda begravningsverksamheten i frågor som parterna är eniga om. Varje part utser lika många ersättare. En ledamot samt ersättare från varje part ska vara tjänsteman hos organisationen, övriga är förtroendevalda. Svenska kyrkan innehar ordförandeposten medan vice ordförande kan växla mellan organisationerna. Svenska kyrkan tillhandahåller också sekreterarfunktionen i rådet. Bland de frågor som rådet har arbetat med kan nämnas framtagande av rapport om begravningsavgiftens variation, IT-stöd för verksamheten, etisk policy, arkivutbildning för begravningsverksamhetens handlingar samt framtagande av folder om krisberedskap i begravningsverksamheten. Rådets funktion som ett etiskt råd för frågor som kan uppkomma inom verksamheten har blivit alltmer framträdande på senare tid. Som ett resultat av detta finns nu en s.k. funktionsbrevlåda dit begravningshuvudmännen kan skicka in etiska frågeställningar som man vill att rådet ska klargöra. Rådet har beslutat om gemensamma riktlinjer för sådana etiska ställningstaganden.

Det förekommer också viss rådgivning från stiftet på det begravningsjuridiska området även om mer specialiserade frågor ofta hänvisas vidare till Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation. Från och med år 2014 gäller enligt direkta föreskrifter i

kyrkoordningen, 6 kap. 4 §, att stiftet ska främja en god förvaltning i stiftets församlingar och pastorat och ha tillsyn över förvaltningen. I arbetet med detta aktualiseras i olika utsträckning frågor som avser begravningsverksamheten. Vidare måste stiftsstyrelsen i sina beslut om den lokala kyrkliga indelningen pröva att församlingar och pastorat kan klara uppgiften att vara huvudmän för begravningsverksamheten. Vilka krav som ur denna synvinkel behöver ställas på församlingar och pastorat kan på så sätt bli en stiftsfråga.

Samordning

Det är Svenska kyrkan som helhet med församlingar, samfälligheter och stift som är ett registrerat trossamfund. Samtidigt är församlingar, samfälligheter och stift var för sig egna juridiska personer i sin egenskap av att vara det som i lagen kallas ”registrerade organisatoriska delar” av trossamfundet Svenska kyrkan. Som registrerat trossamfund företräds Svenska kyrkan av kyrkostyrelsen och har kyrkomötet som högsta beslutande organ.

Till det som ska finnas för att ett samfund ska kunna vara ett ”registrerat trossamfund” hör trossamfundets stadgar, se 8 § i lagen om trossamfund (1998:1593). Motsvarande gäller enligt 13 § i samma lag också för registrerade organisatoriska delar av ett trossamfund. Den av kyrkomötet som högsta beslutade organ fastställda kyrkoordningen utgör stadgarna för såväl trossamfundet Svenska kyrkan som helhet som för kyrkans organisatoriska delar, alltså stift, församlingar och samfälligheter/pastorat. Den sammanhållande funktion som tidigare lagar stod för kan kyrkoordningen sägas ha tagit över.

Kyrkoordningen kan inte säga något om vad uppdraget från staten omfattar eller hur det ska utföras såvitt gäller de i lag och förordning direkt reglerade uppgifterna. Kyrkoordningen anger dock vilka församlingar och pastorat som utövar detta huvudmannaskap och innehåller bestämmelser om formerna för församlingars och pastorats verksamhet, oavsett vad det innehållsligt rör sig om. Bestämmelserna om val, såväl direkta som indirekta val, styr hur de personer utses som har ansvar för begravningsverksamheten och vilka personer som kan utses. Det finns ett antal bestämmelser i 3 och 4 kap. i kyrkoordningen om hur kyrkofullmäktige och kyrkoråd ska arbeta. Det är i mycket sådant som kan sägas vara gemensamt för demokratiskt verkamma beslutande organ och styrelser i det svenska samhället. Dessa bestämmelser gäller naturligtvis också när ärenden avseende begravningsverksamheten behandlas. Även bestämmelserna i kyrkoordningens kapitel 47 och 48 om ekonomisk förvaltning samt om revision och granskning är av betydelse för hanteringen av ärenden avseende begravningsverksamheten.

Vid handläggning av enskilda ärenden enligt begravningslagen ska förvaltningslagen (1986:223) tillämpas. Det medför att när ärenden avseende enskilda handläggs gäller vissa särskilda bestämmelser som saknar motsvarighet i kyrkoordningen. Exempel på detta är att det i 18 § i förvaltningslagen finns stadgat om röstplikt i ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild. Det kan samtidigt noteras att kyrkoordningen innehåller bestämmelser av betydelse för hur ärenden hanteras men som ofta inte finns lika uttalat i andra typer av stadgar och föreskrifter, t.ex. bestämmelserna om att beredningen ska innefatta en barnkonsekvensanalys när kyrkorådet bereder ett ärende där kyrkofullmäktige ska fatta ett beslut som gäller begravningsverksamheten.

I normalfallet gäller enligt 10 kap. 2 § att när det är särskilt angivet i kyrkoordningen får kyrkostyrelsen besluta om närmare bestämmelser på de områden där kyrkomötet enligt samma paragraf ska utfärda bestämmelser. Kyrkostyrelsen har alltså

ingen generell rätt att fatta för stift, församlingar och pastorat bindande beslut om inte kyrkomötet i kyrkoordningen har medgett en sådan beslutanderätt. Detta utesluter inte att kyrkostyrelsen kan ha en samordnande roll i vissa frågor. Inom vissa områden leder kyrkostyrelsens roll som styrelse för trossamfundet Svenska kyrkan och som företrädare för trossamfundet till arbete av samordnande karaktär, även om resultatet av arbetet och dess genomslag vilar på annat än tvingande beslut. Som exempel kan nämnas att när kyrkostyrelsen har antagit en plattform för Svenska kyrkans roll och uppgift i den svenska välfärden, med syftet att den ska vara vägledande för Svenska kyrkan som aktör i välfärden, kan detta ses som ett samordnande arbete. Plattformens betydelse och genomslag är dock beroende av om, och i vilken utsträckning, det som sägs där bejakas på ett bredare plan inom kyrkan.

Tillsyn

Stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlingarnas liv. Detta framgår såväl av lagen om Svenska kyrkan, 5 §, som av kyrkoordningen, 6 kap. 1 §. I 6 kap. 4 § i kyrkoordningen finns ytterligare bestämmelser om stiftets olika uppgifter. Där angavs ursprungligen att stiftet skulle främja och ha tillsyn över församlingarnas grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission genom att erbjuda utbildning och fortbildning samt genom andra insatser. Genom beslut av 2012 års kyrkomöte ändrades bestämmelserna så att där inte längre sägs något om hur stiftet ska utföra uppdraget att främja och ha tillsyn. Däremot vidgades stiftets uppdrag till att även avse att främja en god förvaltning och ha tillsyn över förvaltningen. Beslutet hade sin bakgrund i betänkandet Närhet och samverkan (SKU 2011:2) i vilket det konstaterades att det av flera anledningar fanns skäl att i kyrkoordningen ange att stiftets främjande och tillsyn även ska avse förvaltningen hos församlingar och pastorat. Exempelvis betonades att Svenska kyrkan som helhet eller som trossamfund har ett yttersta ansvar även för de lokala ekonomiska förhållandena.

Som ett instrument för stiftets tillsyn finns församlingsinstruktionen. Enligt 57 kap. 5 § i kyrkoordningen ska det för varje församling finnas en församlingsinstruktion. Församlingar som ingår i ett pastorat ska ha en gemensam församlingsinstruktion. Det centrala innehållet i församlingsinstruktionen är ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Församlingsinstruktionen utfärdas av domkapitlet efter godkännande av kyrkofullmäktige och kyrkoherde var för sig. Den är därefter bindande för församlingen eller, när det är fråga om en gemensam församlingsinstruktion, för pastoratet och dess församlingar enligt 57 kap. 6 § i kyrkoordningen.

Kyrkoordningen innehåller inga uttryckliga bestämmelser om kyrklig tillsyn som särskilt avser begravningsområdet. Detta innebär dock inte att delar av det som finns med i uppräknningen av vad den kyrkliga tillsynen omfattar även har beröring med begravningsverksamheten. Uppgiften för stiftet att ge råd stöd och hjälp i rättsliga frågor och förvaltningsfrågor är inte begränsad till någon viss del av det arbete som äger rum hos församlingar och pastorat. Det innebär att även begravningsverksamheten berörs. I vilken utsträckning frågor som avser begravningsverksamheten behandlas vid biskopens visitationer torde variera. Att sådana frågor också kan komma upp bör ändå vara självklart. Bestämmelserna om beslutsprövning avser alla beslut som fattas av församlingar och pastorat oavsett vilken verksamhet de gäller. Det är fråga om en formell prövning som i första hand avser att de bestämmelser som finns i kyrkoordningen har följts.

När det gäller den kommande begravningsamfälligheten i Göteborgs stift, kan konstateras att kyrkostyrelsen i sitt beslut med närmare bestämmelser om begravningsamfälligheten i Göteborg, SvKB 2016:8, angivit att Göteborgs stift, utöver den tillsyn som utövas av länsstyrelsen, får främja och ha tillsyn över begravningsamfällighetens verksamhet och förvaltning (5 kap. 2 §). Vidare finns angivet att den kyrkoherde som är ordförande i begravningsstyrelsen ansvarar för tillsyn över all verksamhet i begravningsamfälligheten utifrån ett pastoralt perspektiv (5 kap. 3 §).

Ärendets beredning

Kyrkomötet 2015 gav kyrkostyrelsen i uppdrag att mot bakgrund av vad Kyrkorättsutskottet anfört i betänkandet Samordning av begravningsverksamheten m.m., Kr 2015:2, ”klargöra hur frågorna om tillsyn och samordning ska hanteras”. Utskottet menade att samordning av och tillsyn över begravningsverksamheten är mycket angelägna frågor för Svenska kyrkan. Utskottet konstaterade att det pågick ett utredningsarbete om behovet av samverkan mellan de kyrkliga huvudmännen inom begravningsverksamheten men att det inte stod klart i vilken utsträckning frågor om samordning och tillsyn skulle komma att behandlas i den utredningen. Utskottet menade att de frågor som utskottet behandlat är så angelägna att kyrkostyrelsen, även om en utredning då pågick i vissa delar, med anledning av motionerna skulle ges i uppdrag att klargöra hur frågorna om tillsyn och samordning ska hanteras.

I början av december 2015 avlämnades utredningsbetänkandet *Ansvar i samverkan från församling till nationell nivå – utredning om samverkansformer för begravningsverksamheten* (SKU 2015:2) till kyrkostyrelsen. Mot bakgrund av att kyrkomötesuppdraget och utredningen visat sig ha beröringspunkter beslöt kyrkostyrelsen emellertid att inte remittera utredningen utan att frågorna istället fortsatt skulle beredas tillsammans.

Det av kyrkostyrelsen beslutade fortsatta beredningsarbetet resulterade i promemorian *Begravningsverksamheten – samordning och tillsyn m.m.* som syftade till att klarlägga de frågeställningar som aktualiserats genom kyrkomötesuppdraget.

I promemorian lämnades förslag till ändringar i kyrkoordningen som dels tydliggör att kyrkostyrelsen ska svara för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten, dels att det hör till stiftets uppgifter att främja och ha tillsyn över hur församlingarna och pastorn fullgör sitt uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten. Vidare diskuterades relationen mellan statlig och kyrklig tillsyn. I promemorian föreslogs också att varje församling som inte ingår i ett pastorat och varje pastorat ska fastställa en instruktion med riktlinjer som beskriver hur begravningsverksamheten, i förekommande fall, är utformad.

I promemorian fanns även vissa överväganden om hur förslagen om en förtydligad ansvarsfördelning och roll för kyrkostyrelsen kan antas påverka andra aktörer på begravningsområdet. I ett avsnitt om Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation sägs att det, mot bakgrund av förslaget om kyrkostyrelsens förtydligade uppdrag, framstår som önskvärt att en renodling inom verksamhetsområdet kommer till stånd och att verksamheten i huvudsak koncentreras till kyrkostyrelsen.

I promemorian anger man att med hänsyn till att krematorietjänsten är en del av begravningsverksamheten kan det ses som naturligt att även krematorieverksamheten omfattas av det föreslagna förtydligade ansvarsområdet för kyrkostyrelsen vilket skulle innefatta att ansvara för en långsiktig planering av landets krematorieverksamhet svara för information och samordning samt rådgivning gentemot huvudmännen.

Biskopsmötet

Biskopsmötet består av stiftets biskopar och är reglerat i kyrkoordningens 13:e kapitel. Av bestämmelserna där framgår att ärkebiskopen regelbundet ska kalla biskopsmötet till samråd om stiftsledningen och ämbetsansvaret. Biskopsmötet ska också, på begäran av kyrkostyrelsen, yttra sig i teologiska och ekumeniska frågor av större vikt (12 kap. 3 a § i kyrkoordningen). Biskopsmötet ska också ha tillsyn över biskoparnas verksamhet. I tillsynen ingår råd, stöd och hjälp i frågor som rör kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar (57 kap. 2 § i kyrkoordningen).

Skrivelsen

Riktlinjer för begravningsverksamheten

Kyrkostyrelsen har, med utgångspunkt i den remitterade promemorian *Begravningsverksamheten – samordning och tillsyn m.m.* till kyrkomötet överlämnat skrivelsen *Begravningsverksamheten* (KsSkr 2017:5).

Inledningsvis föreslår kyrkostyrelsen i sin skrivelse att det i kyrkoordningen ska införas en ny bestämmelse som ålägger de församlingar och pastorat som är huvudmän för begravningsverksamhet att fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad. Kyrkostyrelsen framhåller att det självklart är så att begravningslagen och begravningsförordningen ger ramarna för vad som kan tas upp i riktlinjerna när där anges vad begravningsverksamheten innefattar och vad som ska göras. Styrelsen menar att syftet med införandet av en begravningsinstruktion är att stärka och tydliggöra församlingarnas och pastoratens arbete med utförandet av uppdraget som huvudmän för begravningsverksamheten.

Beslut om riktlinjerna ska, enligt förslaget, fattas av kyrkofullmäktige. Kyrkostyrelsen menar att eftersom det är församlingar och pastorat som i lagen fått uppdraget att vara huvudmän är det rimligt att det är det högsta beslutande organet hos huvudmannen som anger riktlinjerna för arbetet.

När kyrkofullmäktige har fastställt riktlinjerna ska de delges stiftet. Detta förslag hör, enligt kyrkostyrelsen, samman med frågorna om tillsyn. Kyrkostyrelsen menar dock att riktlinjerna för begravningsverksamheten inte bör vara en bilaga till församlingsinstruktionen utan ett eget dokument. Det bör därmed också göras en tydlig skillnad mellan en begravningspastoral och riktlinjer för begravningsverksamheten. En begravningspastoral kan behandla hela det skeende som enligt 24 kap. 1 § i kyrkoordningen hör till begravning i vid mening och personliga kontakter i anslutning till detta medan riktlinjerna behandlar begravningsverksamheten som avser alla medborgare.

Kyrkostyrelsen menar att det är viktigt att det sker ett arbete lokalt och en reflektion när riktlinjerna tas fram. Dock anger kyrkostyrelsen att det kan vara lämpligt att ta fram ett material som kan vara en hjälp att starta processen och stimulerar denna. Vilket stöd som kan behövas för det lokala arbetet med riktlinjerna behöver dock övervägas vidare, bland annat i samverkan med stiftet.

Stiftets tillsyn

Kyrkostyrelsen föreslår att det ska införas bestämmelser i kyrkoordningen som tydliggör att stiftets uppdrag att utöva tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat även omfattar hur församlingar och pastorat fullgör sitt uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten. Det sker genom ändringar av bestämmelserna i 6 kap. 4 § och 57 kap. 1 §. Kyrkostyrelsen menar dock att det inte finns tillräckliga skäl för att på stiftet lägga ett mer utvecklat arbete med direkt främjande av

begravningsverksamheten. Det arbete som inomkyrkligt, i vid mening, görs av Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation kan, enligt kyrkostyrelsen, ses som ett främjande av begravningsverksamheten liksom verksamheten hos Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund. Det arbete som sker på ”central” nivå uppskattas och fungerar väl och mot den bakgrunden saknas enligt kyrkostyrelsen anledning att decentralisera verksamhet av detta slag genom att lägga ett särskilt främjandeansvar hos stiftet. Att lägga ett direkt främjandeansvar på stiftet skulle också, framhåller kyrkostyrelsen, kräva uppbyggande av ny kompetens och ytterligare ekonomiska resurser och man menar att det kan ifrågasättas om det skulle vara rationellt med hänsyn till att området rymmer frågor som spänner över ett brett fält och där det torde krävas att man arbetar kontinuerligt och samlat med frågeställningarna för att kunna svara upp mot det behov av stöd som finns. Det tydliggörande av tillsynsuppgiften som kyrkostyrelsen föreslår, menar man, bör kunna hanteras inom ramen för befintliga resurser.

Kyrkostyrelsen framhåller att begravningsriktlinjerna i sig kan bli föremål för tillsyn. Det kan finnas sådant som uppmärksammas från stiftets sida när de får del av riktlinjerna. Detta ska inte motsatsvis tolkas som om det innebär något slags godkännandebeslut om det inte kommer en reaktion från stiftet. Det är naturligt att riktlinjerna finns med som en utgångspunkt om man t.ex. vid en visitation tar upp begravningsverksamheten.

Kyrkostyrelsen framhåller slutligen att riksdagen såväl har beslutat om att församlingar är huvudmän för begravningsverksamheten som angett i lagen om Svenska kyrkan att det hör till församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst och utöva mission. Församlingarna svarar både för det som är konstitutivt för Svenska kyrkan som trossamfund och är huvudmän för begravningsverksamhet avseende alla medborgare. Principiellt kan detta, enligt kyrkostyrelsen, ses som problematiskt och ordningen med begravningsombud har sin bakgrund i detta förhållande. Kyrkostyrelsen menar dock att när stiftet utövar tillsyn måste denna naturligtvis också utgå från att begravningsverksamheten avser alla medborgare. Det saknas anledning att anta att detta inte ska fungera väl eller skapa någon obalans i systemet. Tvärtom behöver i tillsynen uppmärksammas nödvändigheten av att hantera begravningsverksamheten utifrån dess särskilda förutsättningar.

Ansvar för övergripande frågor

Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkostyrelsen ska svara för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten vilket föreslås tydliggöras genom ett tillägg i kyrkoordningens bestämmelser om kyrkostyrelsens uppgifter.

Kyrkostyrelsen lyfter i detta sammanhang frågan om krematorieverksamheten och behovet av en planering och samordning på det området och menar att det är uppenbart att frågor som gäller krematoriekapaciteten behöver hanteras och att det är av gemensamt intresse för församlingar och pastorat som huvudmän. Hur och vad som bör göras är en fråga som behöver övervägas särskilt. Det som står klart är att det är en sådan fråga som kyrkostyrelsen behöver uppmärksamma när gemensamma frågor avseende begravningsverksamheten ska hanteras.

Andra frågor som kyrkostyrelsen i detta sammanhang lyfter i sin skrivelse är kontakter med riksdag, regering, myndigheter, organisationer och andra nationella parter, interna frågor inom områden som rör policy, samordning och organisationens utformning liksom uppgifter relaterade till huvudmannaskapet: intressebevakning, information, rådgivning och medverkan vid utbildning i juridik, ekonomi, kulturarv, krisberedskap samt utveckling genom kontakt med aktuell forskning och omvärldsbvakning. Kyrkostyrelsen menar att allt detta är frågor av betydelse som behöver

hanteras och som därmed kan rymmas inom uppdraget att svara för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten. Man framhåller dock att detta förhållande inte med självklarhet medför att kyrkostyrelsen själv och kyrkostyrelsens kansli direkt kan hantera dem.

Slutligen menar kyrkostyrelsen att det behöver ske en fortsatt beredning av vilka konkreta arbetsuppgifter som ska finnas hos Svenska kyrkans nationella nivå. I det sammanhanget ska, anför kyrkostyrelsen, föras samtal med Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och med Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund.

Ikraftträdande

Kyrkostyrelsen föreslår att kyrkoordningsändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2019. Anledningen till den sena ikraftträdandetidpunkten är, enligt kyrkostyrelsen, att tiden mellan ett beslut av kyrkomötet i senare delen av november 2017 och ikraftträdande den 1 januari 2018 är för kort då det behövs information och viss förberedelse innan bestämmelserna kan tillämpas. Trots att allt inte torde vara på plats den 1 januari 2019 heller ger det, enligt kyrkostyrelsen, ändå bättre förutsättningar.

Motionen

I motion 2017:99 föreslås *dels* att kyrkomötet ska avslå föreslagna ändringar i kyrkoordningen i kyrkostyrelsens skrivelse 2017:5 Begravningsverksamheten och *dels* att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utifrån redan gjorda utredningar, hos regeringen framhålla behovet av en samordning av krematorieverksamheten. Vidare föreslås i motionen att kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmärksamma biskopsmötet på vikten av att vid visitationer och samtal uppmärksamma det värde kyrkogårdarna har som mötesplatser.

I motionen påpekas att begravningslagen skiljer mellan de rent praktiska åtgärderna i samband med dödsfall och den religiösa och ceremoniella delen samt att den nationella nivån inom Svenska kyrkan omnämns bara som en administrativ förmedlare av begravningsavgiften och att stiftsnivån över huvud taget inte nämns. Vidare framhålls att Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation och Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund redan lämnar råd och håller utbildningar. De stora fördelarna med detta ligger, enligt motionären, i de möjligheter till kunskapsöverföring och nätverksbygge utanför de gängse kanalerna som dessa organisationer står för. Det som brister är kvalificerad utbildning av begravningsombuden liksom samordning på nationell nivå av krematorieverksamheten. Vidare anför i motionen att, i ett läge när Svenska kyrkan på alla nivåer bör använda alla sina krafter för att hitta vägar för människor att nå in till den tro och det hopp som Svenska kyrkan står för, är det svårt att förstå varför kyrkostyrelsen vill gå mot lagen, slå sönder fungerande verksamhet och lägga ytterligare ansvar på organ som redan tycks ha nog med uppgifter. Slutligen anför att det mervärde i form av naturliga mötesplatser som kyrkogårdarna innebär inte kan överskattas.

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) enligt bilaga 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:99, punkt 1.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:99, punkt 2.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:99, punkt 3.

Utskottet menar att kyrkostyrelsens förslag om att det ska införas krav på varje huvudman för begravningsverksamheten att fastställa riktlinjer för begravningsverksamheten är bra. Utskottet tror att detta kommer att bidra till en större tydlighet kring församlingens uppgift som begravningshuvudman. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att anta kyrkostyrelsens förslag i denna del. Dock bör förslaget justeras i enlighet med vad Kyrkorättsutskottet anfört kring begreppet delges. Även när det gäller synpunkterna från Kyrkorättsutskottet kring behovet av en särskild reglering i 3 kap. 2 § instämmer utskottet med vad som anförs i yttrandet och menar att riktlinjer för begravningsverksamheten torde rymmas i 3 kap. 2 §, första stycket, punkten 3 som talar om mål och riktlinjer för verksamheten i stort. Någon ändring av paragrafen är därför inte nödvändig.

Även förslaget i skrivelsen om att tydliggöra stiftens roll att ha tillsyn över hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs anser utskottet vara väl genomarbetat och genomtänkt. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att anta kyrkostyrelsens förslag även i denna del. Även här föreslår vi dock att förslaget justeras i enlighet med kyrkorättsutskottets yttrande.

Slutligen instämmer utskottet i kyrkostyrelsens bedömning att kyrkostyrelsen bör ges ett övergripande ansvar för begravningsfrågornas hantering inom Svenska kyrkan. Inte minst viktigt är, enligt utskottet, detta när det gäller frågor relaterade till krematorieverksamheten.

Mot bakgrund av det sagda föreslår utskottet att kyrkomötet ska anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) enligt *bilaga 1*. Då utskottet i sak instämmer i kyrkostyrelsens skrivelse föreslår utskottet också att motionens förslag såvitt avser punkt 1 och 2 ska avslås. När det gäller punkt 3 kan utskottet instämma med motionären i att kyrkogårdarna kan ha ett värde också som mötesplatser. Dock menar utskottet att det måste vara upp till varje biskop att själv avgöra det närmare innehållet i och utformningen av visitationer och samtal varför motionen även i denna del bör avslås.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Innan nya alternativa tillsynsfunktioner skapas på kyrko- och stiftskansli behöver det tydliggöras vad som hör till samhällsuppdraget och vad som hör till församlingens grundläggande uppgift. Vidare bör de ekonomiska konsekvenserna belysas, liksom behovet av partiella samfälligheter.

Elsa Christersson

Bilaga 1

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

O 2017:1
Bilaga 1

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen,
*dels att 6 kap. 4 §, 10 kap. 3 § och 57 kap. 1 § ska ha följande lydelse,
dels att det ska införas en ny paragraf, 2 kap. 6 a §, av följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

6 a §

För varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamhet ska det finnas riktlinjer för hur den verksamheten ska vara utformad.

När kyrkofullmäktige har fattat beslut om riktlinjerna ska de översändas till stiftet för kännedom.

6 kap.

4 §

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet ska också främja en god förvaltning i församlingar och pastorat och ha tillsyn över förvaltningen.

Stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira guds-tjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet ska också främja en god förvaltning i församlingar och pastorat och ha tillsyn över förvaltningen *och över hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs. Det finns närmare bestämmelser om stiftets tillsyn i 57 kap.*

Stiftet får lämna bidrag till internationell diakoni och mission.

Det finns särskilda bestämmelser i kyrkoordningen om övriga uppgifter som stiftet, biskopen, domkapitlet och stiftsstyrelsen ska fullgöra.

Stiftet ska anställa och avlöna den personal samt anskaffa och underhålla den egendom som behövs för stiftets verksamhet.

10 kap.

3 §¹

Kyrkostyrelsen företräder trossamfundet Svenska kyrkan. Den bereder och verkställer kyrkomötets beslut och har förvaltande uppgifter.

Kyrkostyrelsen ska

1. stödja stiftens arbete för utveckling av församlinglivet och av en god förvaltning i församlingar och pastorat,
2. ansvara för Svenska kyrkans arbete bland svenskar i andra länder,
3. svara för Svenska kyrkans officiella relationer till andra kyrkor och samfund,

---

¹ Paragrafens nuvarande lydelse avser beslutad lydelse fr.o.m. den 1 januari 2018 (SvKB 2016:1).

4. samordna Svenska kyrkans och dess församlingars ansvar för internationell mission och internationell diakoni,
5. ange villkoren för tillträde till de kyrkliga grundutbildningarna och bestämma utbildningsplanerna för dessa samt se till att de kyrkliga grundutbildningarna erbjuds i tillräcklig omfattning,
6. svara för det kyrkliga utjämningsystemet,
7. ha hand om övergripande frågor när det gäller Svenska kyrkans gemensamma data-system,
8. främja forskning av betydelse för Svenska kyrkan, *och*
9. verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen kring religion och livstolkning.
8. främja forskning av betydelse för Svenska kyrkan,
9. verka för ett rikt och mångfaldigt kulturliv som främjar dialogen kring religion och livstolkning, *och*
10. svara för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten inom Svenska kyrkan.

57 kap.

1 §

Stiftet ska ha tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar och pastorat. I tillsynen ingår

1. råd, stöd och hjälp, i frågor som rör kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar, i rättsliga frågor och i förvaltningsfrågor,
1. råd, stöd och hjälp, i frågor som rör kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar, i rättsliga frågor och i förvaltningsfrågor *samt beträffande hur uppdraget som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs,*
2. utfärdande av församlingsinstruktion enligt 5–7 a §§,
3. biskopens visitationer enligt 8 kap. 2 §,
4. biskopens och domkapitlets granskning av hur präster och diakoner utövar sina uppdrag och efterlever avgivna vigningslöften,
5. prövning av behörighet att utöva kyrkans vinningstjänst enligt 31 kap. 11 och 12 §§ och 32 kap. 11 och 12 §§,
6. befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 § och 32 kap. 14 §, och
7. beslutsprövning enligt 8–18 §§.

Det som sägs i första stycket 1–6 gäller även Svenska kyrkan i utlandet.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2019.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:8y

Begravningsverksamheten

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse 2017:5.

I föreslagna 2 kap. 6 a § i kyrkoordningen föreslås i andra stycket att de riktlinjer som kyrkofullmäktige ska beslut ska "delges" stiftet. Termen förekommer inte i kyrkoordningen i dag. Kyrkorättsutskottet avstyrker användning av ordet "delge" i formella sammanhang på grund av att uttrycket har en nära koppling till den juridiska termen "delgivning". Delgivning innebär att en viss handling överlämnas till en viss person på ett visst sätt som dokumenteras. Syftet med detta är att kunna använda delgivningen som bevis om att mottagaren fått del av just den handlingen. Detta är inte avsikten med den nu aktuella bestämmelsen. Syftet med regleringen är att stiftet ska få de riktlinjer som fullmäktige beslutat skickade till sig. Kyrkorättsutskottet föreslår därför att orden "delges stiftet" ersätts med "översändas till stiftet för kännedom".

I 10 kap. 3 § i kyrkoordningen (lydelse enligt 2016:1) föreslås vidare införas en punkt 10 med innebörden att kyrkostyrelsen ska "svara för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten". I flertalet av punkterna i nämnda bestämmelse preciseras uppgifterna som kyrkostyrelsen svarar för genom att dessa relaterar till *kyrkan* eller *Svenska kyrkan*. För att det inte ska råda någon tveksamhet att detta uppdrag avser den begravningsverksamhet som bedrivs inom Svenska kyrkan, och inte sådan verksamhet hos andra huvudmän eller i allmänhet, bör en motsvarande precisering ske också här. Detta kan lämpligen göras genom att orden "inom Svenska kyrkan" läggs till efter ordet "begravningsverksamheten".

Föreslagna 3 kap. 2 § i kyrkoordningen innebär införande av ytterligare en numrerad punkt i den lista över sådana ärenden som kyrkofullmäktige ska besluta om och som omfattas av delegationsförbud i 3 kap. 3 § andra stycket i kyrkoordningen. Punkterna är exempel på principiella ärenden och ärenden som på annat sätt är av större vikt.

Kyrkomötet 2016 beslutade på förslag av kyrkostyrelsen att tillföra punkten 2 (lydelse enligt SvKB 2016:1). Såväl den punkt som infördes vid 2016 års sammanträde och den punkt som nu föreslås införas skulle enligt Kyrkorättsutskottets mening i sak kunna inrymmas i punkten 3 (lydelse enligt SvKB 2016:1) som avser mål och riktlinjer för verksamheten. Kyrkorättsutskottet hade då inget att erinra mot att det tillägg som gjordes och berörde inte frågan i sitt yttrande (jfr Kr 2016:2y). Kyrkostyrelsen föreslår nu, andra året i rad, att bestämmelsen kompletteras med ytterligare exempel, som enligt Kyrkorättsutskottet mening redan ryms inom den befintliga uppräknings av exempel. Förslaget innebär även en omnumrering av uppräknings.

Kyrkorättsutskottet har tidigare uttalat (Kr 2013:3) att arbetet med kyrkoordningen ska präglas av en strävan att åstadkomma ett förenklat regelverk i syfte att uppnå ett regelverk som är ändamålsenligt, enkelt att tillämpa för alla Svenska kyrkans nivåer och som syftar till att skapa goda förutsättningar för utförandet av den grundläggande uppgiften. Mot denna bakgrund anser Kyrkorättsutskottet att det finns anledning att vara försiktig med att utöka antalet punkter om det inte finns starka skäl för detta.

Detta gäller särskilt i de fall där det exempel på beslut som föreslås läggs till redan kan innefattas i någon av de befintliga punkterna. Den nu föreslagna ändringen är enligt Kyrkorättsutskottets uppfattning inte regeltekniskt ändamålsenlig. Utskottet avstyrker av detta skäl den föreslagna ändringen i 3 kap. 2 § i kyrkoordningen. Om Organisationsskottet alltjämt anser att tillräckligt starka skäl föreligger för att särskilt reglera fastställandet av riktlinjer för begravningsverksamheten i 2 §, är det Kyrkorättsutskottets mening att detta bör inarbetas i punkten 3, som ett tillägg till och exemplifiering av befintlig lydelse (lydelse enligt SvKB 2016:1).

Kyrkorättsutskottet har, utöver vad som anförts ovan, ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot de föreslagna ändringarna.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Sven Esplund, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Sven Esplund, ordförande, Anders Roos, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Carl Seved Tigerhielm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Christina Blomqvist, Asta Matikainen Lecklin, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Birgitta Sedin.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:2

Indelningsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas kyrkostyrelsens skrivelse *Ändringar i kyrkoordningen m.m.*, KsSkr 2017:3, avsnitt 2, *Översyn av bestämmelserna om ändringar i den kyrkliga indelningen m.m.* samt motion 2017:38 som ansluter till skrivelsens frågeställningar. I skrivelsen föreslås vissa ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om den kyrkliga indelningen och bildande, ändring och upplösande av pastorat. Det föreslås bl.a. att termen indelning bara ska användas för sådan indelning i Svenska kyrkan som är rikstäckande men inte för ändringar av pastorat. Ändringar på lokal nivå ska övergripande benämnas ändringar av den lokala strukturen. Vidare föreslås en rad konsekvensändringar och justeringar av bestämmelserna i framför allt 37 kap. i kyrkoordningen.

Utskottet tillstyrker förslagen i skrivelsen med två undantag. Mot bakgrund av Läronämndens yttrande Ln 2017:9y föreslår utskottet till skillnad från skrivelsens förslag att domkapitlet ska utse den präst som ska ingå i interimsstyrelsen och dennes ersättare samt bestämma tiden för nämnda uppdrag. Mot bakgrund av Kyrkorättsutskottets yttrande Kr 2017:2y föreslår utskottet en ändring av en hänvisning i 2 kap. 10 a § i kyrkoordningen. Slutligen föreslår utskottet att motion 2017:38 avslås.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Skrivelsens förslag	3
Motionens förslag	3
Yttrande från Läronämnden	3
Yttrande från andra utskott	3
Bakgrund	3
Utskottets överväganden	6
Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	8
Bilaga 2 Läronämndens yttrande 2017:9y	21
Bilaga 3 Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:2y	22
Bilaga 4 Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:13y	23

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

O 2017:2

1. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:1) enligt *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:38.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2017:3, Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2, Översyn av bestämmelserna om ändringar i den kyrkliga indelningen m.m.

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.

Motionens förslag

Motion 2017:38 av Dan Sarkar, Lathund för församlingsbildning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att ta fram en lathund för församlingsbildning.

Yttrande från Läronämnden

Läronämnden har yttrat sig över skrivelse 2017:3 del 2 i Ln 2017:9y, *bilaga 2*.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över kyrkostyrelsens skrivelse 2017:3, avsnitt 2 i Kr 2017:2y, *bilaga 3* samt över utskottets förslag till ändring i 37 kap. 31 § andra stycket i Kr 2017:13y, *bilaga 4*.

Bakgrund

Kyrkostyrelsens skrivelse

I skrivelsens andra avsnitt finns ett antal förslag till ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om ändringar i den kyrkliga indelningen. De har utarbetats med anledning av ett uppdrag från kyrkomötet (KmSkr 2013:26) till kyrkostyrelsen att påskynda styrelsens arbete med en översyn av kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser. Förslagen i skrivelsen har även sin bakgrund i erfarenheter som har gjorts i arbetet med indelningsfrågor hos såväl stiftet som i den nationella nivåns kyrkokansli.

Vissa terminologiska frågor

Enligt 36 kap. 1 § första stycket i kyrkoordningen är Svenska kyrkan indelad i territoriella församlingar, kontrakt och stift. Den territoriella församlingsindelningen, kontraktsindelningen och stiftsindelningen ska enligt 36 kap. 1 § andra stycket, 5 § tredje stycket och 6 § andra stycket omfatta hela landet. Utöver dessa rikstäckande indelningsenheter finns även samverkansformen pastorat enligt 2 kap. 5 §, de icke-territoriella församlingar som framgår av 35 kap. samt Svenska kyrkan i utlandet enligt 2 kap. 12 § (se 36 kap. 2 §). Samtidigt talas det trots detta om ”pastoratsindelning” och ”indelning i pastorat” i framför allt 37 kap. i kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsen föreslår att termen *indelning* ska användas i kyrkoordningen för sådan indelning av Svenska kyrkan som är rikstäckande. Termen indelning föreslås inte användas avseende pastorat, då dessa är en samverkansform för församlingar som inte är obligatorisk och därför inte rikstäckande. I kyrkoordningen föreslås det göras en tydlig skillnad mellan å ena sidan församlingsindelning, kontraktsindelning samt stiftsindelning och å andra sidan bildande, ändring eller upplösande av pastorat.

Som samlingsterm för ändringar både av församlingar och pastorat föreslås att termen *ändring av den lokala strukturen* används.

Termerna *interimsdelegerade* och *interimsstyrelse* föreslås användas i stället för indelningsdelegerade och indelningsstyrelse, då dessa kan inrättas vid andra ändringar av den lokala strukturen än enbart indelningsändringar.

Lokala beslut om indelningsändringar m.m.

De s.k. strukturförändringarnas genomförande innefattade bl.a. en ändrad fördelning av beslutskompetens mellan stift och lokal nivå. Enligt 37 kap. 7 § i kyrkoordningen får ett pastorats kyrkofullmäktige, efter att ha inhämtat yttranden från församlingsråden, besluta om ändringar av församlingsindelningen i pastoratet. En församlings kyrkofullmäktige får besluta om indelning av församlingen i flera församlingar, så att församlingen blir ett pastorat. Före denna ändring, som trädde i kraft den 1 januari 2014, var det stiftsstyrelsen som fattade alla beslut av detta slag. Inga sådana beslut fattades på lokal nivå. Enligt gällande ordning är den direkt kyrkoordningsreglerade uppgift som stiftsstyrelsen har vid lokala beslut av nämnt slag att besluta om fastställande av beslutet. Ett sådant fastställande är ett villkor för att det lokala beslutet ska gälla.

Kyrkostyrelsen föreslår att det införs en skyldighet för ett pastorat att samråda med stiftsstyrelsen när ett beslut om en ändrad församlingsindelning i pastoratet bereds. Motsvarande skyldighet ska gälla för en församling när det gäller församlingens beslut om indelning av församlingen i flera församlingar så att det bildas ett pastorat.

Det föreslås även att det ska regleras i kyrkoordningen att stiftsstyrelsen ska besluta om namn på församlingar och pastorat även vid lokala beslut om indelningsändringar.

Vidare föreslås att stiftsstyrelsen ska kunna besluta om sådana ändringar i församlingsindelningen i ett pastorat som bara beror på en oregelbundenhet i indelningen eller på ändrade fastighetsförhållanden.

Ändringar som berör flera stift

Om en ändring av den lokala strukturen berör fler än ett stift är det inte stiftsstyrelsen utan kyrkostyrelsen som beslutar om ändringen (se 37 kap. 6 § andra meningen i kyrkoordningen). Det är i och för sig kyrkomötet som beslutar om ändringar i stiftsindelningen (se 37 kap. 23 §), men kyrkostyrelsen får likväl besluta om sådana mindre ändringar i stiftsindelningen som består i att en eller flera församlingar eller pastorat förs över från ett stift till ett angränsande stift (se 37 kap. 24 § första stycket). Sådana ändringar får göras om stiftsindelningen därmed blir mer ändamålsenlig (se 37 kap. 24 § andra stycket). Vissa, men inte alla, uppgifter som annars åligger stiftsstyrelsen åligger då i stället kyrkostyrelsen.

Kyrkostyrelsen föreslår att det ska tydliggöras att kyrkostyrelsen i beslut om ändringar i den lokala strukturen som berör flera stift ska fastställa eller, om detta inte är möjligt, fatta beslut om den ekonomiska regleringen. Kyrkostyrelsen föreslås även besluta om huruvida interimsdelegerade (avseende termen, se ovan under Vissa

terminologiska frågor m.m.) ska tillsättas. Beslut om en ändrad prästtjänstorganisation och om namn på nya församlingar och pastorat föreslås i sådana fall fattas av stiftsstyrelsen i det mottagande stiftet. Det föreslås även att det ska framgå direkt av kyrkoordningens bestämmelser att kyrkostyrelsen får fatta beslut om att överföra bara en del av en församling från ett stift till ett annat.

Interimsdelegerade och interimsstyrelse

Av 37 kap. 14 § i kyrkoordningen framgår att när stiftsstyrelsen fattar beslut om en sådan indelningsändring som innebär att en ny församling bildas eller om annars en indelningsändring är av sådan omfattning att församlingen eller pastoratet inte bör företrädas av tidigare valda organ, så får stiftsstyrelsen i beslutet också bestämma att beslutanderätten i församlingen ska utövas av indelningsdelegerade från det att dessa har valts till dess indelningsändringen träder i kraft. Motsvarande gäller vid bildande eller ändring av pastorat. Nuvarande bestämmelser i kyrkoordningen om indelningsdelegerade gäller främst frågor om delegerades sammansättning och tillsättning. De grundläggande bestämmelserna om indelningsdelegerades uppgifter finns i 1 § i kyrkostyrelsens beslut (SvKB 2001:3) med närmare bestämmelser om indelningsdelegerade.

Kyrkostyrelsen föreslår att det i kyrkoordningen ska införas en grundläggande bestämmelse om interimtsdelegerades (avseende termen, se ovan under Vissa terminologiska frågor m.m.) uppgifter och om beslutskompetensen för befintliga förtroendevalda organ vid en beslutad ändring i den lokala strukturen. Det föreslås även att det ska införas en bestämmelse om fyllnadsval av ledamöter och ersättare i interimtsdelegerade.

Vidare föreslås att interimsstyrelsen (avseende termen, se ovan under Vissa terminologiska frågor m.m.) själv ska besluta vilken präst som ska vara ledamot och vilken präst som ska vara ersättare i interimsstyrelsen. Enligt nuvarande ordning är det den av prästerna i en församling eller ett pastorat som helt eller delvis ska ingå i den nya indelningsenheten som har varit kyrkoherde längst eller, om ingen har varit kyrkoherde, som har varit anställd som präst längst som ska vara ledamot i indelningsstyrelsen. Han eller hon har rätt att sätta annan präst i en sådan församling eller ett sådant pastorat som ledamot i sitt ställe respektive som ersättare.

Om en domprost ska tillsättas efter att ett beslut har fattats om en ändring i den lokala strukturen som avser en domkyrkoförsamling eller ett pastorat där domkyrkoförsamlingen ingår, så föreslås att interimsstyrelsen ska utse ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden.

Motion 2017:38 Lathund för församlingsbildning

Enligt 37 kap. 5 § i kyrkoordningen har stiftsstyrelsen ett övergripande ansvar för den lokala strukturen i stiftet. Stiftsstyrelsen ska enligt bestämmelsens nuvarande lydelse verka för en lämplig församlings- och pastoratsindelning. Styrelsen ska fortlöpande följa utvecklingen och snarast initiera åtgärder när så behövs för att bestämmelserna i 37 kap. 2–4 §§ ska kunna följas. Nämda bestämmelser reglerar församlingskriterier både för församlingar som ingår i pastorat och församlingar som inte ingår i pastorat (se nedan), samt pastoratskriterier.

Enligt 37 kap. 7 § får pastoratets kyrkofullmäktige besluta om ändringar av församlingsindelningen i pastoratet. Innan fullmäktige fattar sitt beslut ska församlingsråden i pastoratets församlingar få tillfälle att yttra sig. Vidare är det församlingens kyrkofullmäktige som beslutar om indelning av församlingen i flera församlingar så att församlingen blir ett pastorat. Ett pastorats beslut om ändrad församlingsindel-

ning och en församlings beslut om indelning i flera församlingar ska för att gälla fastställas av stiftsstyrelsen. Stiftsstyrelsen ska efter att ha gett domkapitlet tillfälle att yttra sig fastställa sådana beslut, om församlingarna kan uppfylla kriterierna i 37 kap. 3 §. Enligt 37 kap. 3 § gäller följande om en församling ingår i ett pastorat:

1. I församlingen ska firas gudstjänster i enlighet med vad som framgår av församlingsinstruktionen.
2. I församlingen ska finnas minst ett kyrkorum, invigt i Svenska kyrkans ordning.
3. I församlingen ska finnas personer som tar ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd och personer som fullgör uppdragen som förtroendevalda i församlingen.

Om en församling som ingår i ett pastorat inte uppfyller församlingskriterierna får stiftsstyrelsen efter samråd med pastoratet och dess församlingar besluta om en ändrad församlingsindelning.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att anta utskottets förslag till ändringar i kyrkoordningen (SvKB 1999:3) enligt *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:38.

Utskottet tillstyrker förslagen i skrivelsen med två undantag. Mot bakgrund av Läronämndens yttrande Ln 2017:9y Interimsdelegerade och interimsstyrelse föreslår utskottet en ändring i kyrkostyrelsens förslag till 37 kap. 31 § andra stycket. Läronämnden anför i sitt yttrande att principen att en präst ingår i interimsstyrelsen som företrädare för kyrkans vinningstjänst bör återspeglas i bestämmelsen om hur prästen i fråga utses. Utskottet ställer sig bakom Läronämndens bedömning och noterar att det före relationsändringen enligt då gällande 9 kap. 15 § kyrkolagen (1992:300) var domkapitlet som förordnade en präst att vara ledamot och en annan präst att vara dennes ersättare i indelningsdelegerades arbetsutskott, som var motsvarigheten till nuvarande indelningsstyrelsen (interimsstyrelsen enligt kyrkostyrelsens förslag). Mot bakgrund av ovan nämnda läronämndsytttrande föreslår utskottet därför att domkapitlet ska utse en av prästerna i en församling eller ett pastorat som helt eller delvis ska ingå i den nya församlingen, eller det nya pastoratet, att vara ledamot i interimsstyrelsen. Domkapitlet föreslås också utse en annan präst i en sådan församling eller ett sådant pastorat att vara den ledamotens ersättare. Utskottet föreslår även att domkapitlet bestämmer tiden för nämnda uppdrag. Utskottet föreslår justeringar av 37 kap. 31 § andra stycket i enlighet med det anförda.

Vidare har Kyrkorättsutskottet noterat i sitt yttrande Kr 2017:2y att en hänvisning i 2 kap. 10 a § i kyrkoordningen till 37 kap. 6 a § behöver ändras till att i stället avse 37 kap. 7 b §. I enlighet med Kyrkorättsutskottets yttrande föreslår därför utskottet en sådan ändring i bestämmelsen.

Slutligen föreslår utskottet att motion 2017:38 avslås, mot bakgrund av stiftens övergripande ansvar för den lokala strukturen samt det stöd som stiftet kan ge församlingar och pastorat i församlingsbildningsarbetet.

Uppsala den 5 oktober 2017

O 2017:2

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1 Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen

dels att 37 kap. 1 och 9 §§ ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 37 kap. 1 § ska utgå,

dels att nuvarande 37 kap. 4 a § och 6 a § ska betecknas 37 kap. 3 a § och 7 b §,

dels att 2 kap. 10 a §, 3 kap. 4 och 6 §§, 34 kap. 12 §, 37 kap. 5–7, 8, 11, 14–19, 22, 24, 29 och 31–36 §§, 38 kap. 4, 7 och 48 §§, rubriken till 37 kap. och rubrikerna närmast före 37 kap. 6, 15–18, 29, 32 och 34 §§ och 38 kap. 7 § ska ha följande lydelse,

dels att rubriken till 36 kap. ska lyda ”Indelningsenheter, m.m.”, rubriken närmast efter rubriken till 37 kap. ska lyda ”ÄNDRINGAR I DEN LOKALA STRUKTUREN”, rubriken närmast före 37 kap. 2 § ska lyda ”Grunderna för den lokala strukturen” och rubriken närmast efter 37 kap. 28 § ska lyda ”INTERIMSDELEGERADE OCH INTERIMSSTYRELSE”,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 37 kap. 6 a, 7 a, 30 a och 30 b §§, och närmast före 37 kap. 6 a, 7, 7 a, 30 a, 30 b och 31 §§ nya rubriker av följande lydelse,

dels att det närmast före 37 kap. 4 § ska införas en ny rubrik som ska lyda ”Pastoratskriterier” och närmast före 37 kap. 7 b § en ny rubrik som ska lyda ”Kyrkostyrelsens beslut om den lokala strukturen”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

10 a §

För att fullgöra samtliga uppgifter som ingår i begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144) samt för att svara för skötsel av gravar får det i Göteborgs stift finnas en kyrklig samfällighet som utgör det territoriella område som utgör Göteborgs kyrkliga samfällighet enligt indelningen den 1 januari 2016.

Ett beslut enligt 37 kap. 6 a § som berör någon av de i en sådan begravnings- samfällighet ingående församlingarna ska, trots vad som anges i första stycket, medföra att begravnings- samfällighetens territoriella område ändras på motsvarande sätt.

Ett beslut enligt 37 kap. 7 b § som berör någon av de i en sådan begravnings- samfällighet ingående församlingarna ska, trots vad som anges i första stycket, medföra att begravnings- samfällighetens territoriella område ändras på motsvarande sätt.

En sådan begravnings- samfällighet får upplösas genom beslut av stiftsstyrelsen om samtliga ingående församlingar, som inte ingår i pastorat, och pastorat, har samtyckt till det eller om det finns synnerliga skäl.

Kyrkostyrelsen får utfärda närmare bestämmelser om en sådan begravnings- samfällighet samt vad som ska gälla vid upplösning av en sådan samfällighet.

3 kap.

4 §

Kyrkofullmäktige väljs av de röstberättigade i församlingen.

Bestämmelser om rösträtt och valbarhet finns i 33 kap. och om valet i 38 kap.

Att *indelningsdelegerade* i vissa fall blir kyrkofullmäktige vid en *indelningsändring* framgår av bestämmelserna i 37 kap. 34 § första stycket. Att *interimsdelegerade* i vissa fall blir kyrkofullmäktige framgår av bestämmelserna i 37 kap. 34 § första stycket.

6 §

Om kyrkofullmäktige beslutar att antalet ledamöter ska ändras, ska beslutet för att gälla ha anmälts till stiftsstyrelsen senast den 1 mars under valåret.

Om *indelningsdelegerade* enligt 37 kap. 29 § beslutar om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige ska beslutet vara anmält till stiftsstyrelsen senast den 1 mars under valåret. Om inte en sådan anmälan har gjorts ska stiftsstyrelsen fatta beslut om antalet ledamöter. Om *interimsdelegerade* enligt 37 kap. 30 a § beslutar om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige ska beslutet vara anmält till stiftsstyrelsen senast den 1 mars under valåret. Om inte en sådan anmälan har gjorts ska stiftsstyrelsen fatta beslut om antalet ledamöter.

34 kap.

12 §

En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd.

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande.

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden.

Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. För ledamöterna utses lika många ersättare. Stiftsstyrelsen utser även en ersättare för biskopen som ledamot.

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden.

Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat utser i stället pastoratets kyrkoråd tre ledamöter i nämnden. *Om en ändring i den lokala strukturen som omfattar domkyrkoförsamling har beslutats och interimsdelegerade har utsetts ska interimsstyrelsen istället för kyrkorådet utse ledamöter i tillsättningsnämnden.* För ledamöterna utses lika många ersättare. Stiftsstyrelsen utser även en ersättare för biskopen som ledamot.

Ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare i det organ som förrättar valet.

Följande bestämmelser om kyrkorådet ska i tillämpliga delar gälla för tillsättningsnämnden:

- 4 kap. 13 § om när sammanträdena ska hållas,
- 4 kap. 14 § om ersättarnas tjänstgöring,
- 4 kap. 15 § om beslutförhet,
- 4 kap. 16 och 17 §§ om jäv, och

– 4 kap. 18 § om ärendenas avgörande och protokollet.

Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på domkyrkoförsamlingens eller, om domkyrkoförsamlingen ingår i ett pastorat, pastoratets anslagstavla.

Inför beslut om uppsägning, avskedande eller omplacering och beslut om disciplinär åtgärd som avser domprost ska, innan ansökan görs om befogenhetsprövning enligt 31 kap. 14 §, kyrkorådet samråda med stiftsstyrelsen.

37 kap. Ändringar i indelningen

Stiftsstyrelsen ska verka för en *lämplig församlings- och pastoratsindelning*. Styrelsen ska fortlöpande följa utvecklingen och snarast initiera åtgärder när så behövs för att bestämmelserna i 2–4 §§ ska kunna följas.

Vem som beslutar om den lokala indelningen

Stiftsstyrelsen beslutar om ändringar av den indelning som avser *pastorat och församlingar* som inte ingår i ett pastorat. *Om en sådan ändring berör församlingar eller pastorat i flera stift beslutar kyrkostyrelsen om ändringen.*

37 kap. Ändringar i indelningen, *m.m.*

5 §

Stiftsstyrelsen ska verka för en *ändamålsenlig lokal struktur*. Styrelsen ska fortlöpande följa utvecklingen och snarast initiera åtgärder när så behövs för att bestämmelserna i 2–4 §§ ska kunna följas.

Stiftsstyrelsens beslut om församlingsindelning

6 §

Stiftsstyrelsen beslutar om ändringar av den indelning som avser församlingar som inte ingår i ett pastorat.

Om en församling som ingår i ett pastorat inte uppfyller kriterierna i 3 § får stiftsstyrelsen, efter samråd med pastoratet och dess församlingar, besluta om en ändrad församlingsindelning.

Trots bestämmelserna i 7 § första stycket får stiftsstyrelsen också besluta om en ändring av församlingsindelningen i ett pastorat om den behövs bara på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena.

Av 7 § framgår att kyrkofullmäktiges beslut om ändrad församlingsindelning i ett pastorat ska vara fastställt av stiftsstyrelsen för att gälla.

Stiftsstyrelsens beslut om att bilda, ändra eller upplösa pastorat

6 a §

Stiftsstyrelsen beslutar om bildande, ändring och upplösning av pastorat om inte annat framgår av 7 och 7 a §§.

7 §

Pastoratets kyrkofullmäktige beslutar om ändringar av *församlingsindelningen* i pastoratet. Innan fullmäktige fattar sitt beslut ska församlingsråden i pastoratets församlingar *få* tillfälle att yttra sig.

Församlingens kyrkofullmäktige beslutar om indelning av församlingen i flera församlingar så att församlingen blir ett pastorat.

Ett pastorats beslut om *ändrad församlingsindelning* och en församlings beslut om indelning i flera församlingar ska för att gälla *fastställas av stiftsstyrelsen*. *Stiftsstyrelsen ska efter att ha gett domkapitlet tillfälle att yttra sig fastställa sådana beslut*, om församlingarna kan uppfylla kriterierna i 3 §.

Om en församling som ingår i ett pastorat inte uppfyller kriterierna i 3 § får stiftsstyrelsen efter samråd med pastoratet och dess församlingar besluta om en ändrad församlingsindelning.

Pastoratets kyrkofullmäktige beslutar om ändringar av *församlingar inom* pastoratet. Innan fullmäktige fattar sitt beslut ska församlingsråden i pastoratets församlingar *ges* tillfälle att yttra sig *och samråd ske med stiftsstyrelsen*.

Församlingens kyrkofullmäktige beslutar om indelning av församlingen i flera församlingar så att församlingen blir ett pastorat. *Innan ett sådant beslut fattas ska samråd ske med stiftsstyrelsen.*

Ett pastorats beslut om *ändringar av församlingar inom pastoratet* och en församlings beslut om indelning i flera församlingar ska *fastställas av stiftsstyrelsen* för att gälla. *Innan stiftsstyrelsen fattar sitt beslut ska domkapitlet ges tillfälle att yttra sig. Stiftsstyrelsen får bara fastställa kyrkofullmäktiges beslut*, om församlingarna kan uppfylla kriterierna i 3 §.

Kyrkostyrelsens beslut om den lokala strukturen

7 a §

Om en ändring av den lokala strukturen enligt 6 § eller 6 a § berör församlingar eller pastorat i flera stift beslutar kyrkostyrelsen om ändringen. Kyrkostyrelsen ska då fullgöra de uppgifter som annars ligger hos stiftsstyrelsen enligt 8, 11, 12, 14, 29, 30 och 32 §§. Samrådet enligt 8 § ska även omfatta stiftsstyrelserna och domkapitlen i de stift som berörs av ändringen.

8 §

I ett ärende *om ändrad församlings- eller pastoratsindelning* enligt 6 § ska stiftsstyrelsen göra den utredning som behövs. Församlingar och pastorat ska lämna uppgifter och i övrigt i skälig omfattning hjälpa till i utredningsarbetet, om stiftsstyrelsen begär det.

Vid utredningen ska stiftsstyrelsen samråda med berörda församlingar och pastorat samt med domkapitlet. Sådant samråd behöver inte äga rum om ändringen *i indelningen* bara beror på oregelbundenhet i indelningen.

Om den ändring *i indelningen* som utredningen i första hand avser också bör leda till *en* ändring *i någon annan indelning*, som stiftsstyrelsen får besluta om, ska utredningen omfatta även denna ändring.

I ett ärende enligt 6 § *första stycket eller 6 a §* ska stiftsstyrelsen göra den utredning som behövs. Församlingar och pastorat ska lämna uppgifter och i övrigt i skälig omfattning hjälpa till i utredningsarbetet, om stiftsstyrelsen begär det.

Vid utredningen ska stiftsstyrelsen samråda med berörda församlingar och pastorat samt med domkapitlet. Sådant samråd behöver inte äga rum om ändringen bara beror på oregelbundenhet i indelningen.

Om den ändring som utredningen i första hand avser också bör leda till *någon annan* ändring som stiftsstyrelsen får besluta om, ska utredningen omfatta även denna ändring.

11 §

Fördelningen av tillgångar och förbindelser ska grundas på vad som är ändamålsenligt och skäligt. Församlingarna och pastoraten får träffa en överenskommelse om hur fördelningen ska göras.

Regleringen ska fastställas av stiftsstyrelsen i *beslutet om indelningsändringen* enligt 6 och 7 §§. Är församlingarna och pastoraten inte överens om fördelningen ska stiftsstyrelsen göra denna.

Regleringen ska fastställas av stiftsstyrelsen i *beslut* enligt 6 och 6 a §§. Är församlingarna och pastoraten inte överens om fördelningen ska stiftsstyrelsen göra denna.

14 §

Stiftsstyrelsen får i *beslutet om indelningsändringen* utfärda de ytterligare bestämmelser som behövs för att ändringen ska kunna genomföras.

Om *indelningsändringen* innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas får stiftsstyrelsen i *beslutet* också bestämma att beslutanderätten i församlingen eller pastoratet ska utövas av *sådana indelningsdelegerade som avses i 29 §* från det att dessa valts till dess *indelningsändringen* träder i kraft. *Detta gäller också om en indelningsändring annars är av sådan omfattning att församlingen eller pastoratet inte bör företrädas av tidigare valda organ.*

Stiftsstyrelsen får i *beslut enligt 6 och 6 a §§* utfärda de ytterligare bestämmelser som behövs för att ändringen ska kunna genomföras.

Om *stiftsstyrelsens beslut enligt 6 § eller 6 a §* innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas *eller om ändringen annars är av sådan omfattning att församlingen eller pastoratet inte bör företrädas av tidigare valda organ* får stiftsstyrelsen bestämma att beslutanderätten i församlingen eller pastoratet ska utövas av *interimsdelegerade* från det att dessa valts till dess ändringen träder i kraft. *Ytterligare bestämmelser om interimsdelegerade finns i 29–30 b, 32 och 33 §§.*

15 §

När beslut har fattats enligt 6 eller 6 a §§ ska kyrkofullmäktige utses vid ordinarie kyrkoval.

Om det finns särskilda skäl får stiftsstyrelsen besluta att en ändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas genom sammanläggning av församlingar eller pastorat ska träda i kraft under pågående mandatperiod. Detsamma gäller en ändring som är av så begränsad omfattning att församlingen eller pastoratet även under återstoden av mandatperioden bör kunna företrädas av tidigare valda organ.

Av 34 § framgår att interimsdelegerade blir kyrkofullmäktige och interimsstyrelsen kyrkoråd vid en ändring under en mandatperiod.

Om en ny församling bildas av församlingar som utgör ett pastorat blir kyrkofullmäktige i pastoratet kyrkofullmäktige i den nybildade församlingen. Pastoratets kyrkoråd blir kyrkoråd i den nya församlingen.

**När beslut om ändringar i
församlings- och pastoratsindel-
ningen träder i kraft**

**När beslut om ändringar i den
lokala strukturen träder i kraft**

16 §

En ändring i församlings- eller pastoratsindelningen enligt 6 § träder i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum.

Om ändringen i indelningen bara beror på oregelbundenhet i indelningen eller fastighetsförhållandena träder beslutet i kraft vid den tidpunkt som stiftsstyrelsen eller kyrkostyrelsen beslutar.

En ändring enligt första stycket som är av så begränsad omfattning att församlingen eller pastoratet även under återstoden av mandatperioden bör kunna företrädas av tidigare valda organ träder i kraft den 1 januari det år som bestämts i beslutet. Detsamma gäller sådana ändringar som avses i 15 §.

Om det finns särskilda skäl får stiftsstyrelsen även i andra fall än som

Om ett beslut enligt 6 § första eller andra stycket, 6 a eller 7 §§ innebär att nytt kyrkofullmäktige ska väljas, träder beslutet i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum.

Övriga beslut träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet.

anges i tredje stycket besluta att en ändring som innebär att en ny församling eller ett nytt pastorat bildas genom sammanläggning av församlingar eller pastorat ska träda i kraft under pågående mandatperiod. Ändringen träder i kraft den 1 januari det år som bestämts i beslutet.

En ändring i församlingsindelningen enligt 6 a § träder i kraft vid den tidpunkt som kyrkostyrelsen eller stiftsstyrelsen beslutar.

En ändring av församlings- eller pastoratsindelningen enligt 7 § träder i kraft den 1 januari det år som anges i beslutet.

Tidpunkter för beslut om ändringar i församlings- och pastoratsindelningen

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § första stycket ska fattas senast ett år innan ändringen ska träda i kraft.

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § andra stycket ska fattas senast tre månader innan ändringen ska träda i kraft.

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § tredje och fjärde styckena ska fattas under den mandatperiod då den ändrade indelningen ska träda i kraft. Det ska fattas senast nio månader före ikraftträdandet.

Ett beslut om att ändra indelningen enligt 16 § femte stycket ska fattas senast en månad innan ändringen ska träda i kraft.

Ett beslut om att ändra församlings- eller pastoratsindelningen enligt 7 § som beslutas under en mandatperiod ska fastställas av stiftsstyrelsen eller, om stiftsstyrelsen är beslutande, beslutas av stiftsstyrelsen senast nio månader

Tidpunkter för beslut om ändringar i den lokala strukturen

17 §

När ett beslut enligt 16 § ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska beslutet vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. Motsvarande gäller beslut om fastställande enligt 7 § tredje stycket. Övriga beslut om att ändra den lokala strukturen ska vara fattade eller fastställda senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

före ikraftträdandet. Om ändringen ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum ska beslutet fastställas eller beslut fattas av stiftsstyrelsen senast ett år innan det ska träda i kraft.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om alla beslut om indelningsändringar som har fattats enligt 6 §, första meningen, 6 a §, tredje meningen och 7 §.

Berörda stiftsstyrelser ska genast underrättas om alla beslut om indelningsändringar som har fattats enligt 6 a §, första meningen.

Stiftsstyrelsen ska genast underrätta kyrkostyrelsen om sina beslut enligt 6 och 6 a §§ samt beslut om fastställande enligt 7 §.

Kyrkostyrelsen ska genast underrätta berörda stiftsstyrelser om sina beslut enligt 7 a och 7 b §§.

När den nya indelningen kan tillämpas

Sedan en indelningsändring har beslutats kan en församling eller ett pastorat enligt den nya indelningen förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter. Om indelningsdelegerade ska utses gäller dock detta först sedan dessa delegerade har valts.

När stiftsstyrelsen beslutar att ändra församlings- eller pastoratsindelningen enligt 6 § ska styrelsen samtidigt fastställa hur stor prästorganisationen minst ska vara i varje nybildad församling eller nybildat pastorat.

Av 34 kap. 1 § följer att stiftsstyrelsen får besluta om ändring av hur stor prästorganisationen minst ska vara i församlingen eller pastoratet även om församlings- eller pastoratsindelningen inte ändras.

När beslut om ändringar i den lokala strukturen kan tillämpas

18 §

När beslut har fattats enligt 6 § första stycket eller 6 a § kan en församling eller ett pastorat enligt den nya strukturen förvärva rättigheter och ta på sig skyldigheter. Om interimisdelegerade ska utses gäller dock detta först sedan dessa delegerade har valts.

19 §

När stiftsstyrelsen fattar beslut enligt 6 § första stycket och 6 a § ska styrelsen samtidigt fastställa hur stor prästorganisationen minst ska vara i varje nybildad församling eller nybildat pastorat. Stiftsstyrelsen ska fatta motsvarande beslut när kyrkostyrelsen har fattat ett beslut om den lokala strukturen enligt 7 a §.

Av 34 kap. 1 § följer att stiftsstyrelsen får besluta om ändring av hur stor prästorganisationen minst ska vara i församlingen eller pastoratet även om den lokala strukturen inte ändras.

22 §

En ändring i kontraktsindelningen träder i kraft den 1 januari det år som anges i beslutet.

Ett beslut om att ändra kontraktsindelningen ska fattas senast tre månader före ikraftträdandet.

När ett beslut om att ändra kontraktsindelningen ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska beslutet vara

fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. Övriga beslut om att ändra kontraktsindelningen ska vara fattade senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om alla beslut om ändringar i kontraktsindelningen.

24 §

Kyrkostyrelsen får dock besluta om sådana mindre ändringar i stiftsindelningen som består i att en eller flera församlingar eller pastorat förs över från ett stift till ett angränsande stift.

Sådana ändringar får göras om stiftsindelningen därmed blir mer ändamålsenlig.

Kyrkostyrelsen får dock besluta om sådana mindre ändringar i stiftsindelningen som består i att en eller flera församlingar eller pastorat förs över från ett stift till ett angränsande stift. *Ett sådant beslut av kyrkostyrelsen kan också gälla en del av en församling.*

Ändringar enligt första stycket får göras om stiftsindelningen därmed blir mer ändamålsenlig.

Antalet indelningsdelegerade och hur dessa utses

Om stiftsstyrelsen i ett beslut *om ändrad församlings- eller pastoratsindelning* bestämmer att beslutanderätten ska utövas av *indelningsdelegerade* ska ledamöter och ersättare i delegerade utses från varje församling respektive pastorat vars område helt eller delvis ska ingå i den nya församlingen eller det nya pastoratet.

Stiftsstyrelsen ska i beslutet ange hur många ledamöter och ersättare som varje församling respektive pastorat ska utse och om när valet av dessa senast ska förrättas.

Antalet interimtsdelegerade och hur dessa utses

29 §

Om stiftsstyrelsen i ett beslut *enligt 6 § första stycket eller 6 a §* bestämmer att beslutanderätten ska utövas av *interimtsdelegerade* ska ledamöter och ersättare i delegerade utses från varje församling respektive pastorat vars område helt eller delvis ska ingå i den nya församlingen eller det nya pastoratet.

Interimtsdelegerades uppgifter

30 a §

När interimtsdelegerade har utsetts ska de utöva beslutanderätten för den nya församlingen eller det nya pastoratet när det är fråga om beslut som har verkan efter att den nya lokala strukturen har trätt i kraft.

Företrädare för en församling eller ett pastorat som berörs av ändringen i den lokala strukturen får under tiden från valet av interimtsdelegerade till dess ändringen träder i kraft, endast besluta i frågor som uteslutande avser den församlingen eller det pastoratet och som

Fyllnadsval till interimisdelegerade

30 b §

Om en ledamot eller ersättare i interimisdelegerade avgår under tjänstgöringstiden, ska ett fyllnadsval hållas för den tid som återstår.

Om en ledamot har utsetts vid ett proportionellt val inträder i stället en ersättare enligt den turordning som har bestämts för ersättarna.

Interimsstyrelsen

31 §

För beredning och verkställighet av *indelningsdelegerades* ärenden ska det finnas en *indelningsstyrelse*, som delegerade utser för sin tjänstgöringstid.

Den av prästerna i en församling eller ett pastorat som helt eller delvis ska ingå i den nya indelningsenheten som har varit kyrkoherde längst eller, om ingen har varit kyrkoherde, som har varit anställd som präst längst ska vara ledamot i indelningsstyrelsen. Han eller hon har rätt att sätta annan präst i en sådan församling eller ett sådant pastorat som ledamot i sitt ställe respektive som ersättare.

Andra ledamöter och ersättare i *indelningsstyrelsen* väljs av delegerade till det antal dessa bestämmer. Antalet valda ledamöter får dock inte vara mindre än sex.

Kostnader för indelningsdelegerades verksamhet

De församlingar och pastorat som har valt *delegerade* ska gemensamt betala kostnaderna för delegerades verksamhet.

Fördelningen av kostnaderna mellan församlingarna och pastoraten ska grundas på vad som är skäligt.

Tvister om kostnadsfördelningen ska avgöras av stiftsstyrelsen.

32 §

Kyrkostyrelsen får utfärda de ytterligare bestämmelser som behövs för *indel-*

För beredning och verkställighet av *interimsdelegerades* ärenden ska det finnas en *interimsstyrelse*, som delegerade utser för sin tjänstgöringstid.

Domkapitlet ska utse en av prästerna i en församling eller ett pastorat som helt eller delvis ska ingå i den nya församlingen eller det nya pastoratet att vara ledamot i interimsstyrelsen. Domkapitlet ska också utse en annan präst i en sådan församling eller ett sådant pastorat att vara den ledamotens ersättare. Domkapitlet bestämmer tiden för uppdragen.

Andra ledamöter och ersättare i *interimsstyrelsen* väljs av delegerade till det antal dessa bestämmer. Antalet valda ledamöter får dock inte vara mindre än sex.

Kostnader för interimisdelegerades verksamhet

De församlingar och pastorat som har valt *interimsdelegerade* ska gemensamt betala kostnaderna för delegerades verksamhet.

Kyrkostyrelsen får utfärda de ytterligare bestämmelser som behövs för *inte-*

ningsdelegerades verksamhet.

rimsdelegerades och interimsstyrelsens verksamhet.

BESLUTANDE OCH VERKSTÄLLANDE
ORGAN VID INDELNINGÄNDRING-
AR UNDER EN MANDATPERIOD

BESLUTANDE OCH VERKSTÄLLANDE
ORGAN VID ÄNDRINGAR UNDER EN
MANDATPERIOD

34 §

När en *indelningsändring* enligt 16 § *ffjärde* stycket träder i kraft blir *indelningsdelegerade* kyrkofullmäktige i den nya församlingen eller det nya pastoratet resterande del av mandatperioden och *indelningsstyrelsen* blir kyrkoråd. Det följer av 4 kap. 6 § att kyrkoherden i den nya församlingen eller det nya pastoratet är ledamot i kyrkorådet.

När en *indelningsändring* träder i kraft upphör alla uppdrag som förtroendevald i de församlingar och pastorat som berörs av ändringen. Motsvarande gäller uppdrag som kyrkvärd och revisor. Nya kyrkvärdar och revisorer ska väljas för återstoden av mandatperioden senast den 31 december året före ikraftträdandet av *indelningsändringen*.

När en *ändring* enligt 15 § *andra* stycket *första meningen* träder i kraft blir *interimsdelegerade* kyrkofullmäktige i den nya församlingen eller det nya pastoratet resterande del av mandatperioden och *interimsstyrelsen* blir kyrkoråd. Det följer av 4 kap. 6 § att kyrkoherden i den nya församlingen eller det nya pastoratet är ledamot i kyrkorådet.

När en *ändring* träder i kraft upphör alla uppdrag som förtroendevald i de församlingar och pastorat som berörs av ändringen. Motsvarande gäller uppdrag som kyrkvärd och revisor. Nya kyrkvärdar och revisorer ska väljas för återstoden av mandatperioden senast den 31 december året före ikraftträdandet av *ändringen*.

35 §

I beslut om *indelning i församlingar och pastorat* ska stiftsstyrelsen *också* efter samråd med berörda församlingar och pastorat besluta om namn på församlingarna respektive pastoraten.

Stiftsstyrelsen får även i andra fall pröva frågor om att ändra namn på *sådana enheter*.

Ett beslut om att ändra namn enligt andra stycket *träder* i kraft den 1 januari det år som *bestäms i beslutet*. Ett sådant beslut ska *fattas* senast *sex månader* före ikraftträdandet. Om beslutet ska *träda i kraft* året efter det år *ordinarie kyrkoval* har ägt rum ska det *fattas* senast *tolv månader* före ikraftträdandet.

I beslut enligt 6 och 6 a §§ samt i beslut om *fastställande* enligt 7 § ska stiftsstyrelsen, efter samråd med berörda församlingar och pastorat, besluta om namn på församlingarna respektive pastoraten. *Stiftsstyrelsen ska också besluta om namn på församlingarna och pastoraten så snart kyrkostyrelsen har fattat beslut enligt 7 a §.*

Stiftsstyrelsen får även i andra fall pröva frågor om att ändra namn på *församlingar och pastorat*. Ett sådant beslut *träder i kraft* den 1 januari det år som *bestäms i beslutet*.

När ett beslut om att ändra namn enligt andra stycket *ska träda* i kraft den 1 januari året efter det år då *ordinarie kyrkoval* har ägt rum, ska *beslutet* vara *fattat* senast den 1 januari det år som *valet* äger rum. Övriga beslut om att *ändra namn* ska vara *fattade* senast den 1 april året innan de ska *träda i kraft*.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om beslut av stiftsstyrelsen *enligt tredje stycket*.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om beslut av stiftsstyrelsen *om namn på församlingar och pastorat*.

O 2017:2
Bilaga 1

36 §

I beslut om indelning i kontrakt ska biskopen också besluta om namn på kontrakten.

Biskopen ska även i andra fall pröva frågor om att ändra namn på kontrakt.

Ett beslut om att ändra namn enligt andra stycket träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet. Ett sådant beslut ska fattas senast sex månader före ikraftträdandet.

När ett beslut om att ändra namn enligt andra stycket ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum, ska beslutet vara fattat senast den 1 januari det år som valet äger rum. Övriga beslut om att ändra namn ska vara fattade senast den 1 april året innan de ska träda i kraft.

Kyrkostyrelsen ska genast underrättas om beslut enligt tredje stycket.

38 kap.

4 §

Ledamöter och ersättare i valnämnden väljs av kyrkofullmäktige till det antal som fullmäktige bestämmer. De väljs för fyra år, räknat från och med den 1 januari året efter valåret. Antalet ledamöter får inte vara mindre än tre.

Om en ändrad *indelning* innebär att en ny församling som inte ingår i ett pastorat eller ett nytt pastorat bildas, ska *indelningsdelegerade* snarast möjligt välja ledamöter till valnämnden och ersättare för dessa.

Om en ändrad *lokal struktur* innebär att en ny församling som inte ingår i ett pastorat eller ett nytt pastorat bildas *och interimisdelegerade har utsetts*, ska *interimisdelegerade* snarast möjligt välja ledamöter till valnämnden och ersättare för dessa.

Val vid indelningsändring

Om en ändrad *indelning* ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval hålls, ska valet avse församlingarna, pastoraten och stiftens enligt den nya *indelningen*.

Val vid ändrad struktur

7 §

Om en ändrad *lokal struktur eller ändring i stiftsindelningen* ska träda i kraft den 1 januari året efter det år då ordinarie kyrkoval hålls, ska valet avse församlingarna, pastoraten och stiftens enligt den nya *lokala strukturen och stiftsindelningen*.

Röstning äger rum på röstmottagningsställen.

För varje valdistrikt ska det finnas en vallokal.

På valdagen röstar väljarna i första hand i vallokalen för det valdistrikt där de finns upptagna i röstlängden. De kan också före eller under valdagen rösta i röstningslokaler, när sådana har anordnats. Väljare får även brevrösta enligt bestämmelserna i 54–57 §§.

Under den period röstning får ske enligt 49 § ska minst en röstningslokal finnas i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet enligt den *indelning* som gäller den 1 januari året efter valåret.

Under den period röstning får ske enligt 49 § ska minst en röstningslokal finnas i varje församling eller, om församlingen ingår i ett pastorat, i pastoratet enligt den *lokala struktur* som gäller den 1 januari året efter valåret.

Vid omval ska kyrkostyrelsen bestämma om det i den valkrets som valet gäller ska finnas röstningslokaler enligt fjärde stycket.

Väljare som brevröstar eller röstar i en röstningslokal ska rösta samtidigt i alla de val som de vill delta i.

1. Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2018.
2. Indelningsdelegerade och indelningsstyrelser som har tillsatts före den 1 januari 2018 blir vid beslutets ikraftträdande interimisdelegerade respektive interimisstyrelser.

Kyrkomötet
Läronämndens yttrande 2017:9y

Interimsdelegerade och interimsstyrelse

Läronämndens yttrande över KsSkr 2017:3 del 2

Kyrkostyrelsens förslag att interimsstyrelsen som förtroendevald organ själv ska utse den präst jämte ersättare som ska vara ledamot i styrelsen strider mot principen att prästen ingår i styrelsen som företrädare för kyrkans vinningstjänst. Läronämnden menar att denna princip bör återspeglas i bestämmelsen om hur prästen utses.

Uppsala den 31 augusti 2017

På Läronämndens vägnar

Antje Jackelén, ordförande

Jenny Sjögren, sekreterare

Närvarande: Ärkebiskop Antje Jackelén, ordförande, biskop Ragnar Persenius, biskop Martin Modéus, biskop Åke Bonnier, biskop Johan Dalman, biskop Mikael Mogren, biskop Fredrik Modéus, biskop Johan Tyrberg, biskop Per Eckerdal, biskop Hans Stiglund, biskop Sven-Bernhard Fast, biskop Eva Brunne, Göran Eidevall, Eva-Lotta Grantén, Anna Karin Hammar, Margarethe Isberg, Karin Johannesson, Håkan Möller, Jesper Svartvik och Kristin Zeiler.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:2y

Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse KsSkr 2017:3, avsnitt 2: Översyn om bestämmelserna om den kyrkliga indelningen m.m.

I skrivelsen föreslås nuvarande 37 kap. 6 a § bli 7 b §. I 2 kap. 10 a § i kyrkoordningen finns en hänvisning till 37 kap. 6 a §. Om utskottet bifaller kyrkostyrelsens förslag behöver även denna hänvisning ändras till att i stället avse 37 kap. 7 b § i kyrkoordningen.

Kyrkorättsutskottet noterar att det finns korrekturfel i kyrkostyrelsens förslag på s. 28–34 i skrivelsen. Bestämmelserna om 38 kap. på s. 28 bör utgå. Detsamma gäller bestämmelserna på s. 29 och fram till rubriken 38 kap. på s.34. I föreslagna 34 kap. 12 § tredje stycket bör ”istället” ändras till ”i stället” (se t.ex. 4 kap. 10 §, 5 kap. 6 §, 7 kap. 6 §, 9 kap. 7 § i kyrkoordningen). I föreslagna 37 kap. 30 b § andra stycket saknas slutligen en punkt efter ordet ersättarna.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt, utöver vad som noterats ovan, inget att erinra mot föreslagna ändringar i kyrkoordningen.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Sven Esplund, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Sven Esplund, ordförande, Anders Roos, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Carl Seved Tigerhielm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Manilla Bergström, Sofia Särduquist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Asta Matikainen Lecklin, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Birgitta Sedin.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 2

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över förslag till ändringar i 37 kap. 31 § andra stycket i kyrkoordningen.

Organisationsutskottet har nu, mot bakgrund av Läronämndens yttrande 2017:9y om interimisdelegerade och interimisstyrelse, begärt att Kyrkorättsutskottet yttrar sig över en av utskottet föreslagen ändring i 37 kap. 31 § andra stycket i kyrkoordningen. Kyrkorättsutskottet har tidigare yttrat sig till Organisationsutskottet över de ändringar som i övrigt föreslås i bestämmelsen (Kr 2017:2y).

Nuvarande lydelse

Organisationsutskottets förslag

37 kap.

31 §

För beredning och verkställighet av *indelningsdelegerades* ärenden ska det finnas en *indelningsstyrelse*, som delegerade utser för sin tjänstgöringstid.

Den av prästerna i en församling eller ett pastorat som helt eller delvis ska ingå i den nya indelningsenheten som har varit kyrkoherde längst eller, om ingen har varit kyrkoherde, som har varit anställd som präst längst ska vara ledamot i indelningsstyrelsen. Han eller hon har rätt att sätta annan präst i en sådan församling eller ett sådant pastorat som ledamot i sitt ställe respektive som ersättare.

Andra ledamöter och ersättare i *indelningsstyrelsen* väljs av delegerade till det antal dessa bestämmer. Antalet valda ledamöter får dock inte vara mindre än sex.

För beredning och verkställighet av *interimsdelegerades* ärenden ska det finnas en *interimsstyrelse*, som delegerade utser för sin tjänstgöringstid.

Domkapitlet ska utse en av prästerna i en församling eller ett pastorat som helt eller delvis ska ingå i den nya församlingen eller det nya pastoratet att vara ledamot i interimsstyrelsen. Domkapitlet ska också utse en annan präst i en sådan församling eller ett sådant pastorat att vara den ledamotens ersättare. Domkapitlet bestämmer tiden för uppdragen.

Andra ledamöter och ersättare i *interimsstyrelsen* väljs av delegerade till det antal dessa bestämmer. Antalet valda ledamöter får dock inte vara mindre än sex.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot förslaget.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Anders Roos, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Anders Roos, ordförande, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Sven Esplund, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Peder Fohlin, Ingrid Smittsarve och Carl Seved Tigerhielm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Christina Blomqvist, Asta Matikainen Lecklin, Georg Lagerberg, Mikael Eskilandersson och Birgitta Sedin.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:3

Kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter

Sammanfattning

Betänkandet behandlar avsnitt tre i kyrkostyrelsens skrivelse Ändringar i kyrkoordningen m.m. i vilket föreslås att det som gällde för kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter före strukturförändringarna åter ska gälla i sak beträffande beslutsprövning, överklagande till domkapitlet av vissa beslut och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisations roll som arbetsgivarföreträdare. Utskottet menar att förslaget bör bifallas. Utskottet menar vidare, med hänvisning till Kyrkorättsutskottets påpekande i Kr 2017:3y, att kyrkostyrelsen bör ges i uppdrag att göra en översyn av bestämmelserna om stiftets tillsyn över de kyrkliga samfälligheterna för särskilda uppgifter i enlighet med vad utskottet anfört.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändring i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att göra en översyn av bestämmelserna om stiftens tillsyn över de kyrkliga samfälligheterna för särskilda uppgifter i enlighet med vad utskottet anfört.

Skrivelsens förslag

Kyrkostyrelsens skrivelse 2017:3, avsnitt 3, Viss reglering av kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter

Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändring i kyrkoordningen.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över skrivelsen i Kr 2017:3y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Före 2014 användes termen samfällighet i kyrkoordningen för att omfatta alla Svenska kyrkans kyrkliga samfälligheter. Kyrkomötet beslutade 2012 att det från 2014 inte längre skulle finnas pastorats- och flerpastoratssamfälligheter, och att dessa skulle bli pastorat (pastorat är samfälligheter, se 2 kap. 5 § i kyrkoordningen). Samtidigt beslutade kyrkomötet att ersätta termen samfällighet med pastorat i kyrkoordningsbestämmelser.

Eftersom en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter omfattas av termen samfällighet men inte av termen pastorat, innebar 2014 års terminologiändring också ändringar i sak för en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter. Genom terminologiändringen kom Samfälligheten Gotlands kyrkor att oavsiktligt exkluderas från flera regler som fram till 2014 har gällt för samfälligheten. Reglerna avser bland annat kyrkoordningsbestämmelserna om beslutsprövning, överklagande till domkapitlet av vissa beslut och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisationens roll som arbetsgivarföreträdare. Också begravningsamfälligheten i Göteborg, som är under bildande, är exkluderad från dessa regler till följd av terminologiändringen.

Kyrkostyrelsen föreslår i nu föreliggande skrivelse att kyrkoordningen ändras så att det som gällde för kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter före strukturförändringarna åter ska gälla i sak beträffande beslutsprövning, överklagande till domkapitlet av vissa beslut och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisationens roll som arbetsgivarföreträdare. Ändringen föreslås införas genom en hänvisningsbestämmelse i en ny 2 kap. 10 b §.

Begravningsamfälligheten i Göteborg bildas den 1 januari 2018 och kyrkostyrelsen föreslår därför att de föreslagna ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2018. Kyrkostyrelsen bedömer att den föreslagna bestämmelsen inte behöver kompletteras med några övergångsbestämmelser.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att anta kyrkostyrelsens förslag till ändring i kyrkoordningen enligt *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att göra en översyn av bestämmelserna om stiftens tillsyn över de kyrkliga samfälligheterna för särskilda uppgifter i enlighet med vad utskottet anför.

Kyrkostyrelsens skrivelse innehåller förslag om att det som gällde för kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter före strukturförändringarna åter ska gälla i sak beträffande beslutsprövning, överklagande till domkapitlet av vissa beslut och Svenska kyrkans arbetsgivarorganisationens roll som arbetsgivarföreträdare. Utskottet menar att förslaget bör bifallas.

Kyrkorättsutskottet har i sitt yttrande påpekat att stiftens inte föreskrivs någon allmän skyldighet eller rätt att utöva tillsyn över de kyrkliga samfälligheterna för särskilda uppgifter som finns i stiftet. Kyrkostyrelsen bör därför, som Kyrkorättsutskottet framhåller, ges i uppdrag att till kyrkomötet återkomma med förslag som åtgärdar de av Kyrkorättsutskottet noterade bristerna.

Uppsala den 5 oktober 2017

O 2017:3

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Förslag till ändring i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att i kyrkoordningen införa en ny paragraf, 2 kap. 10 b §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

10 b §

Följande bestämmelser om pastorat ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 34 kap. 6 § om Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation,*
- 53 kap. 12 § om överklagande,*
- 56 kap. 7 § om överklagande, och*
- 57 kap. 9, 10 och 20 §§ om beslutsprövning.*

Följande bestämmelse om stift ska tillämpas på en kyrklig samfällighet för särskilda uppgifter:

- 57 kap. 8 § om beslutsprövning.*

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2018.

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:3y

Ändringar i kyrkoordningen m.m., avsnitt 3

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över skrivelse KsSkr 2017:3, avsnitt 3: Viss reglering av kyrkliga samfälligheter för särskilda uppgifter.

Kyrkorättsutskottet noterar att stiftet inte föreskrivs någon allmän skyldighet eller rätt att utöva tillsyn över de kyrkliga samfälligheterna för särskilda uppgifter som finns i stiftet. Detta inkluderar bl.a. råd, stöd och hjälp i rättsliga frågor och i förvaltningsfrågor samt hänvisningen till bestämmelserna om beslutsprövning. Detta innebär fortsatt en avvikelse från den ordning som gällde före ikraftträdandet av strukturbeslutet den 1 januari 2014, där alla kyrkliga samfälligheter omfattades av bestämmelsen (57 kap. 1 § i kyrkoordningen). Någon hänvisning till 57 kap. 1 § första meningen eller någon av punkterna i bestämmelsen föreslås nu inte i kyrkostyrelsens skrivelse. En konsekvens av detta är således att det inte finns någon skyldighet eller rätt enligt kyrkoordningen för stiftet att utöva tillsyn över dessa samfälligheter. Det framstår ur kyrkorättsligt perspektiv som tveksamt att inte i kyrkoordningen uttryckligt reglera att stiftet allmänt utövar tillsyn över verksamheten i en organisatorisk del av Svenska kyrkan på lokal nivå. Inte heller föreskrivs att stiftet har något uppdrag att t.ex. främja god förvaltning i dessa enheter (jfr 6 kap. 4 §). Organisationsutskottet bör därför överväga att ge kyrkostyrelsen ett uppdrag att till kyrkomötet återkomma med förslag som åtgärdar de av utskottet noterade bristerna.

Kyrkorättsutskottet har ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot föreslagna ändringarna i kyrkoordningen.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Sven Esplund, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Sven Esplund, ordförande, Anders Roos, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Carl Seved Tigerhielm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Christina Blomqvist, Asta Matikainen Lecklin, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Birgitta Sedin.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:4

Demokratifrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas fem motioner som alla berör frågor om direkta eller indirekta kyrkliga val eller valsystemets utformning. Utskottet menar att motionerna bör avslås men föreslår samtidigt kyrkomötet att, med anledning av motionerna, uppdra åt kyrkostyrelsen att göra en konsekvensanalys av direkta och indirekta kyrkliga val ur demokrati-, kyrkosyns-, och digitaliseringsperspektiv.

Till betänkandet finns en reservation och fyra särskilda meningar.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:16.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:39.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:82.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:88.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:101, punkt 1.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:101, punkt 2.
7. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna 2017:16, 2017:39, 2017:82, 2017:88 och 2017:101 uppdra åt kyrkostyrelsen att göra en konsekvensanalys av direkta och indirekta kyrkliga val ur demokrati-, kyrkosyns-, och digitaliseringsperspektiv.

Motionernas förslag

Motion 2017:16 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Utredning av indirekta val

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att pröva möjligheten av indirekta val på stifts- och nationell nivå.

Motion 2017:39 av Dan Sarkar, Svenska kyrkans demokrati

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur Svenska kyrkans demokratiska organisation kan utformas istället för nuvarande system.

Motion 2017:82 av Hans-Olof Andrén m.fl., Utred indirekta val

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda förutsättningarna för och konsekvenserna av en återgång till indirekta val av kyrkomöte och stiftsfullmäktige.

Motion 2017:88 av Nils Gårder, Utred Svenska kyrkans val

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjliga förändringar i bestämmelserna om val i kyrkoordningen samt efter sedvanlig remiss till församlingar och stift återkomma till kyrkomötet med förslag innefattande förenklingar, åtgärder för kostnadssänkning och ett alternativ med indirekt val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet.

Motion 2017:101 av Sven-E Kragh m.fl., Indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomöte

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda möjligheten till och konsekvenser av att övergå till ett indirekt valsysteem till kyrkomötet och stiftsfullmäktige så att dessa om möjligt ska ske vid valen 2021.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att efter remiss till församlingar och stift återkomma till kyrkomötet med en redovisning av alternativa bestämmelser som innebär indirekta val till kyrkomötet och stiftsfullmäktige.

Bakgrund**Valsystemet i Svenska kyrkan****Före 2000**

Valen till kyrkofullmäktige och direktvalda kyrkoråd reglerades inte i kyrkolagen såsom valen till stiftsfullmäktige och kyrkomötet utan i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigeval, m.m. Valen var direkta och hölls samtidigt i hela landet. Varje församling utgjorde normalt en valkrets. Varje församling bildade också ett valdistrikt. I lagen fanns vidare regler om bland annat valnämnder, röstlängder, valsedlar, röstningen i vallokal och på postkontor och sammanräkning av rösterna.

Före relationsförändringen 2000 utsågs stiftsfullmäktige och kyrkomötet i indirekta val genom elektor.

För stiftsfullmäktige gällde i korthet att antalet ledamöter fastställdes av stiftsfullmäktige till ett udda antal och till minst 51. För ledamöterna skulle väljas lika många ersättare. Normalt utgjorde kontrakten valkretsar. I varje valkrets skulle väljas en ledamot och därutöver så många ledamöter som belöpte på valkretsen vid en proportionell fördelning utifrån antalet röstberättigade. Elektorerna valdes av kyrkofullmäktige för varje församling eller av det direktvalda kyrkorådet. I församlingar med högst 500 röstberättigade skulle utses en elektor, i församlingar med 501–2 000 röstberättigade två elektor. För varje påbörjat tvåtusental röstberättigade härutöver skulle utses ytterligare en elektor.

För kyrkomötet gällde att det skulle bestå av 251 ledamöter samt ersättare för dessa. Vid valen till kyrkomötet utgjorde stiftens valkretsar. Dock utgjorde vart och ett av Lunds, Härnösands och Luleå stift två valkretsar. Mandatfördelningen gjordes enligt en proportionell fördelning utifrån antalet röstberättigade kyrkotillhöriga i varje valkrets. I varje valkrets skulle dock minst två ledamöter utses. Elektorerna valdes för varje pastorat, i enförsamlingspastorat av kyrkofullmäktige eller av kyrkorådet om fullmäktige inte fanns, i flerförsamlingspastorat av församlingsdelegerade eller kyrkofullmäktige i pastoratet. I pastorat med högst 2 000 röstberättigade skulle utses en elektor, i församlingar med 2 001–4 000 röstberättigade två elektor. För varje påbörjat fyratusental röstberättigade härutöver skulle utses ytterligare en elektor.

Med kyrkoordningens tillkomst infördes direkta val också till såväl stiftsfullmäktige som kyrkomötet.

Bestämmelserna om direkta val i kyrkoordningens kapitel 38 har som förlaga den tidigare vallag (1997:157) som riksdagen beslutade samtidigt som utredningsarbetet om kyrkoordningen pågick.

Även om det finns vissa skillnader, t.ex. gällande rösträttsålder, är likheten mellan de allmänna valen och kyrkovalet mycket stor.

När kyrkomötet fattade beslut om kyrkoordningens valbestämmelser gjordes på ett antal punkter förändringar som innebar en större anslutning till vallagen än enligt Centralstyrelsens förslag i sin kyrkoordningsskrivelse. De grundläggande motiven för att i större utsträckning lägga vallagen till grund för kyrkoordningens bestämmelser var att kyrkomötet ansåg att det borde ske en anpassning till förhållanden som väljarna var förtrogna med genom deltagande i allmänna val, att minska behovet av mera kostsamma informationsinsatser och att underlätta rådgivningsverksamheten om valet.

Direkta eller indirekta val

Inledning

Valsystemets utformning och inte minst frågan om antalet direkta val hörde till det mest omdiskuterade under hela arbetet med kyrkoordningen. I yttrandet över regeringens principförslag till ändrade kyrka-statrelationer behandlade Andra kyrkolagsutskottet i sitt av 1995 års kyrkomöte antagna betänkande vissa frågor om de framtida kyrkliga valen. Utskottet menade att det borde framgå av lagen om Svenska kyrkan att de kyrkliga valen skulle vara demokratiska och att ordningen med proportionella val skulle garanteras. I lagen om Svenska kyrkan finns dock inga föreskrifter om de kyrkliga valen. Regeringen angav i prop. 1997/98:116 Staten och trossamfunden – bestämmelser om Svenska kyrkan och andra trossamfund att det borde vara en uppgift för Svenska kyrkan själv att närmare utforma valregler m.m. som uppfyller nödvändiga kriterier för att vidmakthålla och förstärka den demokratiska organisationen.

Inför relationsförändringen

Val till stiftsfullmäktige

Ett av huvudmotiven bakom att det i utredningsarbetet inför kyrkoordningens tillkomst föreslogs direkta val till stiftsfullmäktige var att stiftet inte längre skulle vara en samfällighet. Man menade därför att den för den representativa demokratin grundläggande principen om direkta val till beslutande organ skulle gälla. Vidare menade man att direktval kunde ge högre legitimitet åt de som valdes. Kyrkostyrelsen föreslog också direkta val till stiftsfullmäktige i sin kyrkoordningsskrivelse.

Vid kyrkomötets behandling fanns ett antal motioner som argumenterade för indirekta val till stiftsfullmäktige. I dessa pekades bland annat på att stiftets uppgifter inte var relaterade till enskilda medlemmar utan till församlingarna. Kyrkomötet beslöt dock enligt kyrkostyrelsens förslag att valen skulle vara direkta.

Val till kyrkomötet

Valutredningen inför relationsförändringen föreslog att kyrkomötet skulle väljas genom indirekta val med ledamöterna i stiftsfullmäktige som valkorporation. Utredningen gjorde en genomgång av de diskussioner som hade förevarit och noterade att

den allmänna tendensen varit att ett system med direkta val borde införas. Huvudskälen för direkta val, anförde man, grundade sig på allmänna demokratiska principer samt att direktval kunde ge en högre grad av legitimitet åt kyrkomötet. I betänkandet konstaterades vidare att skilda uppfattningar av kyrkorättslig natur hade förts fram i fråga om sambandet mellan de olika nivåernas uppgifter och relationerna dem emellan samt därav följande olika synsätt i frågan om direkta eller indirekta val.

Utredningen angav att den funnit att flertalet av de problem med direkta val som påtalats i tidigare utredningar skulle komma att kvarstå. Detta gällde ”inte minst svårigheterna att genom nominerings- och informationsinsatser ge sådan kännedom om kyrkopolitiska frågor och om aktuella kandidater som medför – i tillräcklig utsträckning – engagemang hos väljare och ett valdeltagande som får till följd ett representativt valresultat”.

I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte föreslog emellertid Svenska kyrkans centralstyrelse att kyrkomötets ledamöter skulle utses genom ett direktval. Vid behandlingen i kyrkomötet angav Andra kyrkolagsutskottet i sitt betänkande att följande skrivning från Första kyrkolagsutskottet innehöll de avgöranden motiven för direkta val på alla nivåer.

Utskottet kan inte undgå att i frågan om direkta eller indirekta val framförallt fästa vikt vid att kyrkans beslutande församlingar på alla nivåer skall åtnjuta full politisk legitimitet. Detta argument måste enligt utskottets mening tillmätas avgörande betydelse särskilt i fråga om Kyrkomötet. Kyrkomötet har genom det reformarbete som inleddes redan under 1979 års kyrkomöte utvecklats i riktning mot en form av riksdag för den Svenska kyrkan, och det torde allmänt uppfattas på detta sätt. Enligt lagen om Svenska kyrkan är Kyrkomötet Svenska kyrkans högsta beslutande organ. I denna egenskap bör dess betydelse som framtida sammanhållande faktor inte underskattas. Det kan enligt utskottets mening knappast betvivlas att en genom direkta val utsedd församling utifrån numera i samhället gängse synsätt åtnjuter en högre grad av demokratisk legitimitet än en indirekt utsedd. Utskottet finner alltså från demokratisk synpunkt i likhet med Centralstyrelsen att valen till Kyrkomötet bör vara direkta.

I den reservation som i stället förespråkade indirekt val till kyrkomötet och stiftsfullmäktige framfördes bland annat att besluten i kyrkomötet var till övervägande del relaterade till stift och församlingar samt att kyrkomötet, till skillnad från riksdagen, inte hade någon egen utdebiteringsrätt gentemot de kyrkotillhöriga. Däremot hade kyrkomötet att bestämma över den ekonomiska utjämningen mellan församlingarna och besluta om hur mycket av kyrkoavgiften i församlingarna som skulle tas i anspråk för den nationella nivåns behov. Detta samspel mellan de olika nivåerna måste, menade man, återspeglas i hur de olika beslutande organen i stiftet och på nationell nivå utses. Vidare anförde man;

Förtroendet för de beslut som fattas i stiftsfullmäktige och kyrkomöte och dessa besluts legitimitet beror av hur besluten tas emot i församlingarna. Detta blir än viktigare efter relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten, då efterlevnaden av fattade beslut måste bygga på lojalitet och förlitan på att besluten har fattats med utgångspunkt i kyrkans enhet och med kunskap och förståelse för hela kyrkans – inte minst församlingarnas – livsvillkor. Därför behöver de förtroendevalda i stiftsfullmäktige och kyrkomöte ha sin förankring i församlingslivet.

Man påtalade också problemen med hur en valrörelse till stiftsfullmäktige och kyrkomöte skulle kunna organiseras och genomföras;

O 2017:4

Vid de valrörelser som gäller kommun, landsting och riksdag erbjuder de olika partierna program och kandidater för de olika nivåerna. Detta är relaterat till de skilda uppgifter som dessa beslutsorgan har att hantera. Frågan är hur ett sådant synsätt skall kunna anläggas på beslutsorgan med det speciella inbördes samband som församlingar, stift och kyrkomöte har till varandra. Finns det här inte en risk att kyrkan får "stifts- och rikspartier" med inriktning på någon speciell fråga, som inte är relaterad till kyrkan i sin helhet?

Efter en omfattande plenardiskussion fattade kyrkomötet beslut om direkta val även till kyrkomötet.

Efter 2000

Kyrkostyrelsen redovisade i skrivelsen KsSkr 2002:8 erfarenheter av olika slag från det första kyrkoval som genomförts av Svenska kyrkan i egen regi år 2001. I skrivelsen angavs att det skulle ske en fortsatt och fördjupad analys av hur regelverket för Svenska kyrkans val bör vara utformat. Kyrkomötet bejakade att det behövde ske en bearbetning av valfrågorna i linje med vad kyrkostyrelsen anfört. 2002 års kyrkomöte gav också kyrkostyrelsen i uppdrag att tillsätta en utredning som förutsättningslöst skulle utreda frågan om biskoparnas ställning i kyrkomötet.

Frågorna kring de direkta valen och biskoparnas ställning i kyrkomötet, tillsammans med ytterligare ett antal frågor, sammanfördes av kyrkostyrelsen i direktiven för en utredning om demokrati och delaktighet i Svenska kyrkan (Demokratiutredningen). Detta utredningsarbete resulterade bland annat i betänkandet *Välja med förtroende* (SKU 2006:2).

I betänkandet konstaterades (sidan 125) att man i argumentationen för och mot direkta och indirekta val kunde se två huvudlinjer. Den argumentationslinje som förespråkade direkta val utgick, enligt utredningen, från att i en demokratiskt uppbyggd organisation bör de enskilda medlemmarna ha ett direkt inflytande över vilka personer som ges förtroendet att representera dem och fatta beslut. Den andra argumentationslinjen, som förespråkade indirekta val, utgick från vilka uppgifter, vilken ställning och inte minst vilka relationer de olika nivåerna har. Denna argumentationslinje kunde, enligt utredningen, sägas framhålla församlingen som en grund för övriga (organisatoriska) nivåer. De långvariga, återkommande och omfattande diskussioner som förevarit i frågan visade, enligt utredningen, att båda typerna av argument hade skäl för sig.

Utredningen föreslog att valen till stiftsfullmäktige och kyrkomötet även fortsättningsvis skulle vara direkta.

När det gällde valen till stiftsfullmäktige ansåg utredningen att dessa skulle vara direkta för att markera stiftets karaktär och självständighet samt för att värna kyrkomedlemmarnas demokratiska inflytande.

Vad avsåg valet till kyrkomötet ansåg utredningen att det skulle vara direkt då man såg det som angeläget att behålla de enskilda kyrkomedlemmarnas delaktighet och demokratiska inflytande på kyrkomötets sammansättning. Kyrkostyrelsen valde att inte lägga fram någon skrivelse till kyrkomötet baserat på betänkandet *Välja med förtroende*.

I ett betänkande från kyrkomötet 2007 (O 2007:5) behandlade utskottet motion 2007:89 om indirekta val till kyrkomötet. Med hänvisning till den utredning med syfte att förenkla och förtydliga kyrkans struktur på lokal nivå som man samma år föreslagit

kyrkomötet att ge kyrkostyrelsen i uppdrag att tillsätta, föreslog utskottet att motionen skulle avslås. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

Till kyrkomötet 2010 återkom genom motion 2010:66 frågan om indirekta val till stiftsfullmäktige och kyrkomötet. Även denna gång föreslog Organisationsutskottet avslag på motionen med hänvisning till den då pågående Strukturutredningen. Kyrkomötet följde utskottets förslag.

2012 fattade kyrkomötet beslut om att två av kyrkomötets ledamöter samt tre ersättare för dessa fr.o.m. mandatperioden 2014–2017 skulle väljas indirekt av utlandsförsamlingarnas kyrkoråd så att utlandsförsamlingarna garanteras representation i kyrkomötet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:16.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:39.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:82.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:88.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:101, punkt 1.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:101, punkt 2.
7. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna uppdra åt kyrkostyrelsen att göra en konsekvensanalys av direkta och indirekta kyrkliga val ur demokrati-, kyrkosyns-, och digitaliseringsperspektiv.

Som framgår av bakgrundstexten har frågan om i vilken utsträckning olika beslutande organ ska väljas genom direkta eller indirekta val under lång tid varit mycket omdiskuterad i kyrkan.

Bland det som tilldragit – och tilldrar – sig uppmärksamhet hör bland annat frågor som berör demokratiaspekterna av valsystemet. Frågor om huruvida ett eller annat valsystem kan sägas vara mer demokratiskt legitimt än det andra och vilken betydelse detta i så fall ska tillmätas hör till det som har varit flitigt omdebatterat. En närliggande fråga är vilket valsystem som har bäst förutsättningar att skapa utrymme för ungas delaktighet i stiftsfullmäktige och kyrkomötet.

En annan aspekt på frågan har varit vilket valsystem som tydligast ger uttryck för kyrkans syn på sig själv. Kopplat till diskussionerna om kyrkosyn har funnits frågor om de olika nivåernas ställning och uppgifter och om behovet av en tydligare förankring i församlingslivet hos ledamöterna i stiftens och den nationella nivåns beslutande organ.

Trots att frågor om valsystemets övergripande utformning, när det gäller val till stiftsfullmäktige och kyrkomöte, frekvent varit närvarande i utskottets och kyrkomötets diskussioner är det nu mer än tio år sedan valsystemet senast var föremål för genomlysning på en mera övergripande nivå genom den s.k. Demokratiutredningen. Utskottet menar att det därför nu finns ett behov av att analysera konsekvenserna av direkta respektive indirekta kyrkliga val ur såväl demokrati- som kyrkosynsperspektiv.

Till det nu sagda kommer enligt utskottet behovet av att även analysera konsekvenserna av de olika valsystemen ur ett digitaliseringsperspektiv. Enligt utskottets uppfattning torde de tekniska möjligheterna att genomföra elektroniska kyrkoval inte vara särskilt avlägsna. Digitaliseringens möjligheter för respektive valsystem behöver analyseras.

De motioner som föreligger rör alla på ett eller annat sätt frågan om direkta eller indirekta kyrkliga val eller valsystemets utformning i stort. Utskottet förordar en bredare analys och föreslår därför att motionerna avslås.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motion 2017:16, 2017:39, 2017:82, 2017:88 samt 2017:101 men, med anledning av motionerna, uppdra åt kyrkostyrelsen att göra en konsekvensanalys av direkta och indirekta kyrkliga val ur demokrati-, kyrkosyns-, och digitaliseringsperspektiv.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss mot utskottets förslag såvitt avser punkten 7. Att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en utredning av nuvarande valsystem i förhållande till ett system om indirekta val, som idag inte finns, menar vi blir svårt.

Att göra en översyn av det nuvarande valsystemet i förhållande till de tre perspektiven Demokrati, Kyrkosyn och Digitalisering kan vara motiverat. Utredningen bör då utgå från det nuvarande valsystemet.

Louise Callenberg, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen och Bo Hanson

Särskild mening 1

Jag vill förklara mitt stöd till förmån för motionerna 2017:16 och 2017:39.

Stefan Aro

Särskild mening 2

Sverigedemokraterna anser att utskottet borde avstyrka motionerna gällande demokrati-frågor då vi ser det nuvarande valsystemet som väl inarbetat och fungerande runt om i landet, där alla oavsett aktivitetsgrad har möjlighet att på ett beprövat sätt göra sin röst hörd. Därav ser vi i nuläget ingen anledning att ändra nuvarande valsystem.

Med anledning av ovanstående anser vi att utskottet borde avslå motionerna i sin helhet.

Karin Forsell

O 2017:4

Särskild mening 3

Jag ansluter mig till reservationen.

Elsa Christersson

Särskild mening 4

Jag ansluter mig till reservationen.

Markus Holmberg

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:5

Strukturfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas fyra motioner som på olika sätt knyter an till förändringar som skett av strukturen på lokal nivå, främst avseende den strukturreform som trädde i kraft den 1 januari 2014. Utskottet konstaterar att liknande motioner behandlades av kyrkomötet så sent som förra året. Mot bakgrund av pågående uppföljningar samt utskottets tidigare ställningstaganden i frågan anser utskottet att samtliga motioner ska avslås. Samtidigt föreslår utskottet att kyrkomötet med anledning av motionerna informerar kyrkostyrelsen om vad utskottet anfört om en kontinuerlig uppföljning av strukturförändringarnas konsekvenser.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:18.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:77.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:121, punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:121, punkt 2.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:132, punkt 1.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:132, punkt 2.
7. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna 2017:18, 2017:77, 2017:121 och 2017:132 informera kyrkostyrelsen om vad utskottet anfört om en kontinuerlig uppföljning av strukturförändringarnas konsekvenser.

Motionernas förslag

Motion 2017:18 av Berth Löndahl och Leif Nordlander, Utvärdering av strukturutredningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utredning för att utvärdera konsekvenserna av strukturutredningens genomförande.

Motion 2017:77 av Aron Emilsson, En kyrka mitt i byn – utvärdering av centraliseringens konsekvenser

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en utvärdering av organisationsförändringen inom Svenska kyrkan, avseende församlingssammanslagningarnas och den övergripande centraliseringens konsekvenser för såväl lokal, regional som för nationell nivå.

Motion 2017:121 av Inga Alm, Främja församlingarnas uppgift

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att skyndsamt i samråd med stiftens utvärdera genomförda sammanläggningar.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att föreslås åtgärder för att utveckla en levande lokalt närvarande och lokalt förankrad folkkyrka.

Motion 2017:132 av Anders Roos, Konsekvenser av strukturförändringarna

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och utvärdera konsekvenserna av strukturförändringarna i Svenska kyrkan.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet 2019 med en rapport innehållande förslag till nödvändiga åtgärder.

Bakgrund

Förenklad motionsbehandling

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2017:18 om utvärdering av strukturutredningen i Organisationsutskottets betänkande 2016:3 med motion 2016:21, ärendet i motion 2017:121 punkt 1 om att främja församlingarnas uppgift i Organisationsutskottets betänkande 2015:11 med motion 2015:5 samt ärendet i motion 2017:132 om konsekvenser av strukturförändringarna i Organisationsutskottets betänkande 2016:3 och 2015:11 med motion 2016:21 och motion 2015:5.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2017:18, motion 2017:121 punkt 1 och motion 2017:132 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Strukturförändringarna 2014

Den 1 januari 2014 trädde de s.k. strukturförändringarna i kraft. För en utförligare redogörelse av strukturförändringarnas innebörd, se bl.a. Organisationsutskottets betänkande *Strukturfrågor* (O 2012:2).

Kyrkomötet har sedan strukturförändringarnas genomförande behandlat motioner med anledning av dem. För en utförligare redogörelse för tidigare behandling i kyrkomötet, se bl.a. Organisationsutskottets betänkande *Strukturförändringsfrågor* (O 2016:3). I nämnda betänkande hänvisade utskottet till utskottets tidigare uttalande att kyrkomötets strukturbeslut från 2012 tveklöst är ett sådant beslut om behöver följas och reflekteras över, men att tillsättandet av en utredning för utvärdering inte var rätt väg att gå, bl.a. mot bakgrund av den korta tid som gått sedan reformens ikraftträdande. I betänkandet *Några frågor om församlingsråd och strukturreformen* (O 2015:11) föreslog Organisationsutskottet i stället att kyrkomötet skulle ge kyrkostyrelsen i uppdrag att initiera ett arbete för att följa hur strukturreformen gestaltar sig, med särskilt fokus på församlingsråden, vilket också blev kyrkomötets beslut.

I kyrkostyrelsens skrivelse *Årsredovisning för Svenska kyrkans nationella nivå 2016* (KsSkr 2017:2) finns i bilaga 2 en redogörelse för behandlingen av detta ärende (se sidan 48 f.). Där sägs bl.a. följande.

Under våren 2016 har frågan beretts genom en analys av befintliga data, pågående forskningsprojekt inom närliggande områden och de studier stift låtit göra av effekter av strukturförändringar. Denna genomgång

visar att genom befintlig årlig statistik kan förekomsten av församlingsråd per stift följas via uppgiften i Kyrksam, och verksamhetsstatistiken ger nyckeltal för gudstjänstliv, diakonalt arbete, kör- och musikliv samt annan församlingsverksamhet.

En kompletterande bild kan fås genom enkätstudier, det vill säga via den interna ”Kyrkbussen”. Hösten 2016 ställdes frågor till ordförande för församlingsråden med fokus på bland annat ansvarsområden och upplevelse av möjlighet att påverka församlingsarbetet. Hela 78 procent har svarat på enkäten. Resultatet visar att i 45 procent av församlingsråden sitter komminister med, i 33 procent kyrkoherde och i 21 procent församlingsherde. De flesta upplever att de kan påverka den egna församlingens liv/verksamhet i hög eller mycket hög grad (50 procent anger i hög grad, 18 procent i mycket hög grad). Två tredjedelar av de svarande församlingsråden uppger att de tagit initiativ till någon verksamhet eller utvecklingsarbete inom församlingen. Drygt 60 procent av församlingsråden har ekonomiska medel att förfoga över. De vanligaste uppgifterna är församlingskollekt, att utse kyrkvårdar, samråd om församlingsinstruktionen, utse inventarieansvarig, och samråd om gudstjänstplanen. I enkäten har också ställts ett par öppna frågor om vad man tyckt fungerat bra i församlingsrådets arbete hittills under mandatperioden, och vad man önskar skulle fungera bättre. En mer utförlig redovisning av resultaten kommer att publiceras i *Nyckeln till Svenska kyrkan* som ges ut av kyrkokansliet under 2017.

Sammantaget visar genomgången att lämplig metod och form för att följa strukturförändringar, med fokus på församlingsråd, är att årligen följa utvecklingen via befintlig statistik och regelbundet återkommande enkätstudier, förslagsvis vart tredje eller vart femte år.

Skrivelsen är slutbehandlad.

I *Nyckeln till Svenska kyrkan* från år 2017 belyses de faktiska erfarenheterna av arbetet i församlingsråden under den senaste mandatperioden mot bakgrund av en enkät ställd till ordförande i samtliga församlingsråd. Bl.a. beskrivs upplevelsen av möjligheten att påverka, vad som upplevs fungera bra respektive mindre bra och tolkningar av församlingsrådets funktion i praktiken.

Sammanläggningar av församlingar

I betänkandet *Närhet och samverkan* (SKU 2011:2) lämnas en ingående redogörelse över framväxten av Svenska kyrkans lokala organisation och struktur, från medeltiden och framåt. I utredningens uppdrag låg att göra en inventering av det utvärderingsmaterial som ett antal stift låtit ta fram över 2000-talets indelningsändringar. Med utgångspunkt i befintligt material skulle utredningen överväga behovet av en samlad utvärdering av strukturförändringarna under 2000-talet ur olika aspekter. Till det som särskilt borde uppmärksammas hörde genomförandet av strukturförändringar och deras betydelse för demokrati och delaktighet, strukturförändringarnas betydelse för gudstjänst- och församlingliv och strukturförändringarnas betydelse för ekonomi och administration. I strukturutredningens bilagedel finns som bilaga 2 en sammanställning av utvärderingsmaterialet.

Utifrån tillgängligt material fann Strukturutredningen att det inte var nödvändigt att göra ett motsvarande arbete. Utredningen anförde att det inte fanns några entydiga resultat från de omfattande indelningsändringarna av det slaget att de skulle kunna läggas som en grund för utredningens förslag. Vidare anfördes att ett viktigt resultat

kunde vara att indelningsändringar i sig inte synes spela någon avgörande roll för utvecklingen av församlings- och gudstjänstliv (se SKU 2011:2 sidan 170 ff.).

Kyrkomötet 2015 behandlade frågan om en utvärdering av de sammanläggningar av församlingar och pastorat som har skett sedan år 2000. I betänkandet *Sammanläggningar av församlingar och pastorat* (O 2015:8) anförde Organisationsutskottet bl.a. följande.

Utskottet menar att en samlad utvärdering av gjorda sammanläggningar bör genomföras tillsammans med en utvärdering av genomförda delningar. Utskottets uppfattning är att det ser mycket olika ut runt om i stiftet, inte minst gällande förekomsten av utvärderingar på stiftsnivå av indelningsändringar. Eftersom ändringar i indelningen alltid medför faktiska förändringar i de församlingar och pastorat som berörs, är det enligt utskottets mening mycket viktigt att stiftet i sin tillsyns- och främjanderoll utvärderar och analyserar vad gjorda förändringar inneburit. Inte minst är tillsyn gällande de anställdas arbetsmiljö och de förtroendevaldas roll samt församlingarnas upplevelser av gjorda förändringar viktig.

Utskottet menade sammanfattningsvis att det var för tidigt att ge kyrkostyrelsen ett sådant uppdrag som motionären efterfrågade. Detta mot bakgrund av att det inom många stift fortfarande pågår ändringsprocesser rörande indelningen och att dessa nyligen initierats. Utskottet föreslog avslag på motionen, vilket även blev kyrkomötets beslut.

Främjande av och tillsyn över församlingslivet

Enligt 5 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan är stiftets grundläggande uppgift att främja och ha tillsyn över församlingslivet. Det framgår även av kyrkoordningen (se inledningstexten till tredje avdelningen, 6 kap. 1 och 4 §§). I 6 kap. 4 § första stycket sägs att stiftet ska främja och ha tillsyn över församlingarnas uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Stiftet ska också främja en god förvaltning i stiftets församlingar och pastorat och ha tillsyn över förvaltningen.

Av 10 kap. 3 § första punkten framgår att kyrkostyrelsen ska stödja stiftens arbete för utveckling av församlingslivet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:18.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:77.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:121, punkt 1.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:121, punkt 2.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:132, punkt 1.
6. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:132, punkt 2.
7. Kyrkomötet beslutar att med anledning av motionerna 2017:18, 2017:77, 2017:121 och 2017:132 informera kyrkostyrelsen om vad utskottet anför om en kontinuerlig uppföljning av strukturförändringarnas konsekvenser.

Utskottet konstaterar att frågan om en utvärdering m.m. av strukturutredningens konsekvenser har behandlats i utskottet vid ett flertal tillfällen sedan reglerna trädde

ikraft den 1 januari 2014. Liknande frågor behandlades av kyrkomötet så sent som förra året.

Som framgår av bakgrundsteckningen ovan så beskrivs i årets årsredovisning för den nationella nivån (KsSkr 2017:2) och i årets *Nyckeln till Svenska kyrkan* det arbete som hittills har gjorts som en följd av det uppdrag som gavs kyrkostyrelsen genom Organisationsutskottets betänkande O 2015:11. I nämnda årsredovisning anføres bl.a. att den genomgång som har gjorts sammantaget visar ”att lämplig metod och form för att följa strukturförändringar, med fokus på församlingsråd, är att årligen följa utvecklingen via befintlig statistik och regelbundet återkommande enkätstudier, förslagsvis vart tredje eller vart femte år”. Vidare har utskottet erfarit att det inom kyrkokansliet pågår även andra uppföljningar av strukturutredningens konsekvenser inom olika områden. Utskottet vill poängtera vikten av att en fortlöpande uppföljning av strukturförändringarna görs i enlighet med vad som anføres i årsredovisningen, dvs. att uppföljning görs kontinuerligt och att initiativ till utvärdering kan tas framgent. Även om det i årsredovisningen står att skrivelsen är slutbehandlad förutsätter utskottet att en sådan uppföljning fortgår och att en plan finns för hur den är tänkt att genomföras. Enligt utskottets mening bör det vara fråga om en samlad uppföljning som är särskilt inriktad på strukturförändringarnas konsekvenser för församlingarna och församlingsråden. Utskottet anser även att vidare fördjupning bör göras mot bakgrund av de resultat som den löpande uppföljningen ger.

Mot bakgrund av pågående uppföljningar samt utskottets tidigare ställningstaganden i frågan anser utskottet att motionerna 2017:18, 2017:77, 2017:121 och 2017:132 ska avslås. Samtidigt föreslår utskottet att kyrkomötet med anledning av motionerna informerar kyrkostyrelsen om vad utskottet anfört om en kontinuerlig uppföljning av strukturförändringarnas konsekvenser.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Britt Kilsäter, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:6

Reglering av nomineringsgrupper

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas tre motioner som föreslår olika former av reglering av nomineringsgrupperna. Utskottet konstaterar att det inte är lämpligt att reglera nomineringsgrupperna och deras arbete på de sätt som föreslås i motionerna. Mot denna bakgrund föreslår utskottet därför att motionerna avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:109.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:143.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:144.

Motionernas förslag

Motion 2017:109 av Berit Bornecrantz Dias m.fl., Förbud mot rasistiska nomineringsgrupper

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda hur ett förbud i kyrkoordningen mot rasistiska, alternativt högerextrema, gruppers bildande av nomineringsgrupp till kyrkovalet skulle kunna se ut.

Motion 2017:143 av Axel W Karlsson, Nomineringsgruppernas styrning

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att sådana regler för nomineringsgruppernas styrande organ införs, att det garanteras att enbart kyrkomedlemmar deltar i beslut som rör Svenska kyrkans liv och arbete och inte personer som ej tillhör Svenska kyrkan.

Motion 2017:144 av Axel W Karlsson, Kyrkorättslig prövning av uteslutning ur nomineringsgrupper

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att införa regler som gör det möjligt för vald ledamot i kyrkomötet eller andra kyrkliga beslutande organ, som uteslutits ur sin nomineringsgrupp, att få uteslutningen prövad av rättslig instans i Svenska kyrkan.

Bakgrund

Om förbud mot rasistiska organisationer

Enligt artikel 4(b) i Förenta nationernas (FN) konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (Rasdiskrimineringskonventionen) har Sverige en folkrättslig skyldighet att förbjuda rasistiska organisationer samt att kriminalisera medlemskapet

i dessa organisationer. Sverige ratificerade konventionen år 1971. Frågan om införande av ett förbud mot rasistiska organisationer i Sverige har varit föremål för en rad utredningar. Sverige har kritiserats av bl.a. FN:s rasdiskrimineringskommitté för att inte fullt ut leva upp till konventionens artikel 4(b). Lagstiftaren har ansett att svensk lagstiftning lever upp till konventionens krav, bl.a. genom införandet av brottsbalkens (1962:700) bestämmelser om hets mot folkgrupp (se 16 kap. 8 §). Dåvarande statsrådet Erik Ullenhag anförde som svar på en skriftlig fråga i riksdagen att det "(v)ad gäller den specifika rekommendationen om ett förbud mot rasistiska organisationer har, såsom framförts till kommittén, regeringen och riksdagen vid flera tillfällen uttryckt uppfattningen att svensk lagstiftning på ett effektivt sätt förbjuder varje form av uttryck för rasism och att lagstiftningen därför i praktiken omöjliggör för sammanslutningar som främjar rasdiskriminering att arbeta och för medlemmar i sådana sammanslutningar att ta del i spridningen av rasistisk propaganda." (se svar på fråga 2013/14:354)

Om nomineringsgrupper

En definition av vad en nomineringsgrupp är saknas i förarbetena till kyrkoordningen. Nomineringsgrupper förekommer endast i förhållande till de direkta val som genomförs enligt 38 kap. i kyrkoordningen. Det förutsätts där att en nomineringsgrupp har registrerat en gruppbeteckning och anmält ett antal kandidater för att kunna delta i valet. I delbetänkandet *Val, indelning, kyrkobokföring, arkiv* (SKU 1998:4) användes termen "parti" i stället för "nomineringsgrupp". Utredningen anförde att när den använde termen "parti" så definierades detta i enlighet med dåvarande 3 kap. 7 § i regeringsformen, där det stadgades att "med parti avses varje sammanslutning eller grupp av väljare, som uppträder i val under särskild beteckning". Enligt utredningen är det väljarnas egen sak att själva organisera sig i grupper, som i dessa sammanhang benämndes partier. Utredningen poängterade att termen parti inte enbart avsåg politiska partier. (se sidan 164 i ovan nämnda utredning). I huvudbetänkandet *Förslag till kyrkoordning* (SKU 1998:1) hade termen "parti" ersatts av "nomineringsgrupp" utan någon närmare beskrivning varför. Inte heller Svenska kyrkans centralstyrelse berörde frågan i den efterkommande skrivelsen (CsSkr 1998:3).

Om partier

I regeringsformen fanns tidigare en definition av termen parti i 3 kap. 1 § tredje stycket. Enligt det nu borttagna tredje stycket var ett parti varje sammanslutning eller grupp av väljare som uppträder i val under särskild beteckning. Det fanns således inga krav på särskild storlek eller form för att ett parti skulle anses föreligga och det krävdes inte heller att partiet hade något politiskt program, stadgar eller styrelse. Ett parti enligt regeringsformens tidigare definition behövde inte uppfylla kriterierna för en juridisk person.

I den nu gällande 3 kap. 1 § i regeringsformen finns således ingen definition av termen parti. När definitionen föreslogs tas bort anförde regeringen att ändringen inte innebar någon ändring i sak i fråga om möjligheterna för en sammanslutning eller väljargrupp att ställa upp i val utan att dessförinnan ha organiserat verksamheten på sådant sätt att kraven för att vara en juridisk person är uppfyllda. Samtidigt föreslogs även en inskränkning av den tidigare gällande fria nomineringsrätten, som innebär att det enbart är de partier som anmält sitt deltagande i valet i enlighet med vallagen (2005:837) som får delta i mandatfördelningen (se nya 3 kap. 7 § regeringsformen). (se prop. 2013/14:70 sidan 18 f.) Bestämmelserna i 3 kap. 1 och 7 §§ enligt deras nya lydelse tillämpas för första gången vid ordinarie val till riksdagen 2018.

I ovan nämnda proposition anförde regeringen att det faktum att termen parti inte är närmare definierat i lag är ett uttryck för att det i vårt land sedan lång tid har ansetts vara en viktig princip att partiernas verksamhet ska regleras med försiktighet med hänsyn till vikten av en fri åsiktsbildning. Det finns därför exempelvis inte några särskilda regler för just partiets verksamhet. Några rättsliga begränsningar avseende partiets ideologier finns inte heller. Avsaknaden av restriktioner vad gäller partibildning ska således ses i ljuset av regeringsformens starka skydd för föreningsfriheten, som tillförsäkrar var och en frihet gentemot det allmänna att sammansluta sig med andra för allmänna och enskilda syften. Föreningsfriheten anses grundläggande för den politiska verksamheten eftersom politiska partier är att anse som föreningar. Regeringen betonade dock att allmänna lagar och andra bindande föreskrifter naturligtvis gäller fullt ut för partier och deras företrädare liksom för andra organisationer och deras företrädare. (se prop. 2013/14:70 sidan 19)

Vallagen (2005:837) innehåller bestämmelser som förutsätter att partierna existerar som organisationer även mellan valen. I kommunallagen (1991:900) definieras inte termen parti, men enligt förarbetena ska termen bedömas med utgångspunkt från den definition som fanns i 16 § i 1866 års riksdagsordning och som fram till nyligen fanns i 3 kap. 1 § tredje stycket regeringsformen. Inte heller i förslaget till ny kommunallag föreslås införandet av en definition av termen parti i kommunallagen. (se prop. 2016/17:171)

För att ett parti ska kunna uppbära stöd enligt lagen (1972:625) om statligt stöd till politiska partier måste det vara en juridisk person. Så är fallet om den politiska sammanslutningen eller väljargruppen har antagit stadgar av inte alltför ofullständig beskaffenhet och om den valt styrelse. Samma krav kommer att gälla för partistöd enligt nya kommunallagen (se nya 4 kap. 29 §, som träder i kraft den 1 januari 2018).

Enligt lagen (2014:105) om insyn i finansiering av politiska partier ska ett parti redovisa till Kammarkollegiet hur det har finansierat sin politiska verksamhet. Av redovisningen ska det tydligt framgå vilka medel som har kommit verksamheten till godo och varifrån medlen kommer (intäktsredovisning). Syftet med lagen är att trygga allmänhetens insyn i hur partier finansierar sin politiska verksamhet och hur valkandidater finansierar sina personvalskampanjer. Lagen gäller för partier som deltar i val till riksdagen eller Europaparlamentet, har mandat i riksdagen eller Europaparlamentet, eller annars får stöd enligt lagen om statligt stöd till politiska partier.

Om ideella föreningar

Både nomineringsgrupper och partier är vanligen organiserade i form av ideella föreningar. Det finns inte någon lag som reglerar ideella föreningars uppkomst, verksamhet och upphörande. Ett grundläggande karaktärsdrag för en ideell förening är dock att den ska ha medlemmar.

En ideell förening blir en juridisk person redan när den bildas av medlemmarna. Till skillnad från vad som gäller för t.ex. ekonomiska föreningar finns det inte något krav på registrering av en ideell förening. För att en ideell förening ska bildas i juridisk mening krävs att ett antal individer eller juridiska personer kommer överens om att samverka för en gemensam målsättning. Denna överenskommelse måste ha formaliserats i stadgar. Stadgarna är den ideella föreningens viktigaste regelverk. Stadgarna är normalt skriftliga och ska innehålla föreningens namn och ändamål samt bestämmelser om hur beslut i föreningens angelägenheter ska fattas. Vidare får det anses vara ett krav för en ideell förening att den har någon form av styrelse eller annat ledningsorgan som kan företräda föreningen. När dessa förutsättningar är uppfyllda blir

föreningen en juridisk person och får rättskapacitet, dvs. kan ingå avtal, äga egendom, ansöka om bidrag osv. (se mer om detta i prop. 2013/14:70 sidan 19 f.)

Om inomkyrklig överprövning av beslut

Enligt 13 § i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan ska beslut som innebär att någon inte får ta del av Svenska kyrkans handlingar överprövas på det sätt som Svenska kyrkan bestämmer. I den utsträckning som Svenska kyrkan bestämmer får också andra beslut överprövas. För att inom Svenska kyrkan ytterst pröva sådana frågor ska ett särskilt organ inrättas och ordförande i organet ska vara eller ha varit ordinarie domare. Svenska kyrkans överklagandenämnd är det särskilda organ som har inrättats för att ytterst överpröva beslut inom Svenska kyrkan (se bl.a. 10 kap. 10 § i kyrkoordningen).

Enligt 57 kap. 8 § får beslut av en församling, ett pastorat, ett stift (dock ej domkapitlet) eller en tillsättningsnämnd beslutsprövas. Det är domkapitlet, som första instans, som avgör frågor om sådan beslutsprövning när beslut har fattats av en församling eller ett pastorat. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd (se 57 kap. 9 §). Beslutsprövningen är inte en prövning i sak. Ett prövat beslut ska upphävas om det inte har tillkommit i rätt ordning, om det hänför sig till något som inte är en angelägenhet för församlingen, pastoratet eller stiftet, om det har fattats av ett organ som har överskridit sina befogenheter eller om det strider mot kyrkoordningen, någon annan kyrklig bestämmelse eller någon rättsregel som Svenska kyrkan har att följa (se 57 kap. 10 §).

Beslutsprövning gäller inte i de fall det i lag eller annan författning eller i kyrkoordningen finns särskilda föreskrifter om överklagande. Detsamma gäller beslut av rent förberedande eller rent verkställande art, beslut som har fattats av ett församlingsmöte eller annat öppet nomineringsmöte och beslut som har fattats av domkapitlet. Vad gäller överklaganden så kan ett beslut överklagas enligt 58 kap. endast om det av en bestämmelse i kyrkoordningen eller i kollektivavtal mellan arbetsgivare och anställda inom Svenska kyrkan framgår att beslutet får överklagas. Exempel på sådana bestämmelser är 23 kap. 1 a § (rätt till vigsel), 31 kap. 18 § (beslut i behörighetsfrågor för präster), 34 kap. 17 § (beslut om villkor för anställning) och 53 kap. 12 § (utlämnande av handling). Till skillnad från beslutsprövningen sker en prövning i sak.

Enligt 58 kap. 18 § finns också en möjlighet att få ett ärende prövat på nytt om det på grund av något särskilt förhållande finns synnerliga skäl för det.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:109.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:143.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:144.

I likhet med De Ungas Kyrkomöte så tar utskottet avstånd från rasism och extremism, men ställer sig kritiskt till att förbjuda vissa människor och nomineringsgrupper på det sätt som föreslås i motion 2017:109 och på så vis inskränka demokratin. Vidare anser utskottet att det inte heller är lämpligt att reglera nomineringsgrupperna och deras arbete på de sätt som föreslås i motionerna 2017:143 och 2017:144. Mot denna bakgrund föreslår utskottet därför att motionerna avslås.

Uppsala den 4 oktober 2017

O 2017:6

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:7

Antalet ledamöter i kyrkomötet m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner som bl.a. rör antalet ledamöter i kyrkomötet. I motion 2017:31 föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utreda en eventuell neddragning av antalet ledamöter i kyrkomötet, kyrkostyrelsen och stiftsfullmäktige samtidigt som politiska resurser ska tilldelas nomineringsgrupperna som är stationerade i kyrkokansliet respektive stiftskanslierna. Vidare föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att göra en kartläggning av hur många ledamöter i kyrkomötet, kyrkostyrelsen och stiftsfullmäktige som är vigda till kyrklig tjänst och hur detta bör regleras framöver. Vidare behandlas med förenklad motionsbehandling motion 2017:108.

Utskottet föreslår att motion 2017:31 avslås, inte minst mot bakgrund av att de förslag som har lagts fram i skrivelsen *Kyrkomötets arbetsformer* (PSkr 2017:1) skulle föregripas om en neddragning av antalet ledamöter i kyrkomötet skulle föreslås i dagsläget. Vidare vill utskottet betona att det ställer sig bakom den gällande ordning för vilken det redogörs för i bakgrunden till detta betänkande. Vad gäller motion 2017:108 finner utskottet vidare att inget har tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2014. Utskottet föreslår därför att även den motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:31.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:108.

Motionernas förslag

Motion 2017:31 av Ylva Wahlström Ödmann, Förtroendevalda på nationell nivå och i stiftet

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda en eventuell neddragning av antal ledamöter i kyrkomötet, kyrkostyrelsen och stiftsfullmäktige. Samtidigt som tydliga politiska resurser ska tilldelas nomineringsgrupperna, som är stationerade i kyrkokansliet respektive stiftskanslierna.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en kartläggning av hur många ledamöter i kyrkomötet, kyrkostyrelsen och stiftsfullmäktige som är vigda till kyrklig tjänst och hur detta bör regleras framöver.

Motion 2017:108 av Mats Hagelin och Hans-Olof Andrén, Minskat antal ledamöter i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma med förslag till förändringar i kyrkoordningen, innebärande att 201 ledamöter ska väljas till kyrkomötet från och med kyrkovalet 2021.

Bakgrund

Förenklad motionsbehandling

Kyrkomötet har tidigare under denna mandatperiod behandlat ärendet i motion 2017:108 om minskat antal ledamöter i kyrkomötet i Organisationsutskottets betänkande 2014:6 med motion 2014:26. Kyrkomötet avsåg motionen.

Förenklad motionsbehandling har avseende motion 2017:108 beslutats i enlighet med 4 kap. 19 a § i Arbetsordning för kyrkomötet.

Om ledamöter och ersättare i kyrkomötet, kyrkostyrelsen och stiftsfullmäktige

Valbarhet och valbarhetshinder

Valbar till uppdrag som förtroendevald i Svenska kyrkan är den som tillhör Svenska kyrkan, är döpt och fyller 18 år senast på dagen för valet (se 33 kap. 4 § i kyrkoordningen). Härtill ska den som väljs vara kyrkobokförd i

1. församlingen, om det gäller val till en församling som inte ingår i ett pastorat,
2. en församling som ingår i pastoratet, om det gäller val till pastoratet eller till en församling i pastoratet, eller
3. en församling inom stiftet, om det gäller val till stiftet.

Vid val till kyrkomötet är valbarheten inskränkt till valkretsen (se 38 kap. 19 a §). Vidare ska de ledamöter och ersättare i kyrkomötet som väljs av utlandsförsamlingar vara valbara i en utlandsförsamling (se 39 kap. 20 § och 11 kap. 2 §). Valbarheten i en utlandsförsamling framgår av församlingsordningen (se 2 kap. 13 §).

Det finns även en rad valbarhetshinder reglerade i kyrkoordningen. Vad gäller stiftsnivån är inte den valbar till uppdrag som förtroendevald som

1. har en anställning som biskop,
2. har en anställning som domprost, eller
3. är stiftsanställd och som på grund av sina uppgifter har en ledande ställning bland de anställda. (se 33 kap. 7 §)

Vad gäller uppdrag som ledamot eller ersättare i kyrkomötet är inte den valbar som

1. har en anställning som biskop, eller
2. är anställd på nationell nivå och som på grund av sina uppgifter har en ledande ställning bland de anställda. (se 33 kap. 8 §)

Vidare finns ytterligare valbarhetshinder för alla kyrkligt anställda som har en tjänstgöringsgrad över 20 procent av heltid för en period på fem månader. Vid en högre tjänstgöringsgrad är den som är anställd av ett stift inte valbar till stiftsstyrelsen eller någon av stiftets nämnder och den som är anställd på nationell nivå inte valbar till kyrkostyrelsen eller någon nämnd på nationell nivå. Bestämmelserna ska på motsvarande sätt tillämpas för den som är uppdragstagare. (se 33 kap. 9 §)

Antalet ledamöter och ersättare

Enligt 11 kap. 1 § i kyrkoordningen består kyrkomötet av 251 valda ledamöter. I kyrkomötets arbete deltar också stiftens biskopar. 249 av de valda ledamöterna väljs

av de röstberättigade i hela landet och två väljs av utlandsförsamlingarna (se 11 kap. 2 §). Vid val av de nämnda 249 ledamöterna ska för varje ledamot utses lika många ersättare som ledamotens nomineringsgrupp har fått mandat i valkretsen, dock alltid minst tre ersättare per ledamot. Vid val av de två ledamöter som väljs av utlandsförsamlingarna ska det utses tre ersättare som är gemensamma för de två ledamöterna.

Enligt 12 kap. 5 § i kyrkoordningen består kyrkostyrelsen av ärkebiskopen och 14 ledamöter, som väljs av kyrkomötet. För de valda ledamöterna ska kyrkomötet välja lika många ersättare. Kyrkomötet väljer efter förslag från Biskopsmötet en annan biskop som ersättare för ärkebiskopen.

Enligt 7 kap. 4 § i kyrkoordningen fastställer stiftsfullmäktige antalet ledamöter och ersättare i fullmäktige. Antalet ledamöter ska bestämmas till ett udda tal och till minst 41. Antalet ersättare ska utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje nomineringsgrupp får i stiftsfullmäktige. Om det då uppkommer ett decimaltal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Det ska alltid utses minst två ersättare från varje nomineringsgrupp som har något mandat.

Ersättningar, bidrag m.m.

Vid relationsändringen uttalades i den s.k. Nivåutredningen (*Arbetet på olika kyrkliga nivåer*, SKU 1998:3) att de förtroendevalda på lokal och stiftsnivå även efter relationsändringen skulle kunna få ekonomisk ersättning för det arbete de utför. Det får ankomma på det beslutande organet att själv bestämma om, och i så fall enligt vilka principer, de förtroendevalda ska ersättas för sina uppdrag. Trots att det fanns anledning att förmoda att stor variation skulle komma att finnas så ansåg utredningen att det saknades anledning att lämna några rekommendationer. Utredningen menade att det rimliga är att det överlämnas åt de förtroendevalda själva att ta ställning i frågan. Vidare ställde sig utredningen tveksam till om en särskild bestämmelse om ekonomiska förmåner på lokal nivå och stiftsnivå är nödvändig i kyrkoordningen. Principen om den lokala självbestämmanderätten menade man torde ge rätten att även utan stöd i kyrkoordningen besluta härom. Den bestämmelse om ekonomiska förmåner som fanns i kyrkolagen (1992:300) föreslogs därför inte införas i kyrkoordningen. Vad gäller den nationella nivån menade utredningen att det får ankomma på kyrkomötet att bestämma vilka ersättningsregler som ska gälla för de förtroendevalda i kyrkomötet och organ under detta.

Enligt 7 kap. 1 § punkten 6 i kyrkoordningen beslutar stiftsfullmäktige om grunderna för ersättning åt stiftets förtroendevalda och revisorer. Det kan vara fråga om sammanträdesarvoden och årsarvoden, ersättning för förlorad arbetsförtjänst, resekostnadsersättning, traktamente, bilersättning, resetillägg samt ersättning för kostnader för vård och tillsyn av barn, i de fall kostnaderna är föranledda av förtroendeuppdraget.

I Kyrkomötets beslut (SvKB 2012:17) om Ersättningsstadga finns regler om arvoden för kyrkomötets ledamöter samt ledamöter och ersättare i organ som har utsetts av kyrkomötet eller kyrkostyrelsen. Arvodet kan utgå som ett sammanträdesarvode och som ett fast årsarvode, där sammanträdesarvodet utgår med ett belopp som Svenska kyrkans arvodesnämnd för den nationella nivån fastställer (se 1 § i Ersättningsstadgan). De fasta arvoden utgår till ordförande och i förekommande fall till vice ordförande (en eller två) i kyrkomötet, kyrkostyrelsen, nämnder på nationell nivå samt kyrkomötets revisorer (se 6–10 §§). Vidare har de som har rätt att erhålla sammanträdesarvode enligt Ersättningsstadgan också möjlighet att få ersättning för styrkt förlorad arbetsförtjänst (se 11 §). För sådana ledamöter som omfattas av Ersättningsstadgan gäller vid resor med anledning av uppdraget samma bestämmelser

om reseförmåner som enligt kollektivavtalet gäller för anställda i kyrkokansliet (se 12 §). Slutligen har de ledamöter av kyrkomötet som behöver anlita barn tillsyn under kyrkomötets sessioner rätt till skälig ersättning för barnvakt för barn upp till tolv år (se 13 §).

Om stöd till nomineringsgrupper

Före relationsändringen saknade församlingar och kyrkliga samfälligheter befogenhet att utge partistöd. Nivåutredningen (se ovan) ställde sig positiv till att partier (nu: nomineringsgrupper) eller andra grupperingar ges möjlighet till ekonomiskt stöd för att förbättra deras möjligheter att arbeta med informationsverksamhet och annan opinionsbildning bland de kyrkotillhöriga. Detta menade man i sin tur skulle leda till en förstärkning av demokratin i Svenska kyrkan. Utredningen ansåg därför att det bör finnas möjlighet för församlingar och stift att ge ett sådant stöd, men att någon särskild bestämmelse om detta i kyrkoordningen inte borde vara nödvändig. Samtidigt framhöll utredningen att församlingarnas och stiftens rätt att ge bidrag inte kommer att vara helt oreglerad, då den kyrkoordningsreglerade likställighetsprincipen måste beaktas när ett bidrag beslutas. Utredningen menade vidare att en mottagare av ett sådant ekonomiskt stöd eller bidrag alltid måste vara en juridisk person. Utredningen anförde att Svenska kyrkan även efter relationsändringen ska ha en demokratisk uppbyggnad och att det måste vara de förtroendevalda organens uppgift att på olika sätt verka för detta. Det kan bl.a. ske genom att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för partier och andra grupper som engagerar sig i de kyrkliga valen. Ekonomiskt stöd blir med detta syfte en del av det uppdrag församlingen eller stiftet har enligt kyrkoordningen och lagen om Svenska kyrkan. Samtidigt anförde utredningen att en församling eller ett stift kan bedriva utbildning och ha andra informationsinsatser bland förtroendevalda utan att detta görs inom ramen för särskilt partistöd eller mandatbidrag. Inget torde hindra att utbildningsanslag används för att bekosta utbildning eller information som sker parti- eller gruppvis, så länge likställighetsprincipen iakttas.

Stiftsfullmäktige kan alltså besluta om villkor för ekonomiskt stöd till nomineringsgrupper som har erhållit mandat i stiftsfullmäktige. Exempel på sådant ekonomiskt stöd är grundstöd och mandatstöd.

Till nomineringsgrupper som är representerade i kyrkomötet utgår enbart ett mandatstöd. Mandatstödet utgår hela mandatperioden och utgår från valresultatet. Stödet utgår med 71,25 procent av ett basbelopp valåret och året före valåret samt övriga år med 47,5 procent av ett basbelopp per mandat som gruppen har i kyrkomötet. Utlandsmandaten får stöd som uppgår till ett belopp som motsvarar mandatstödet. Mandatstödet syftar till att grupperna ska kunna genomföra opinionsbildande arbete och informations spridning kring de demokratiska processerna i Svenska kyrkan. Vidare används mandatstödet till utbildningsinsatser inom nomineringsgrupperna.

Enligt 38 kap. 33 § andra stycket i kyrkoordningen kan bidrag till valsedlar utgå enligt viss enhetlig grund till nomineringsgrupp som är eller genom valet blir företrädd i det organ som valet avser. Beslutet får fattas av stiftet i fråga om val till stiftsfullmäktige och av kyrkomötet i fråga om val till kyrkomötet. Vanligen ges bidrag till tryckning av ett visst antal valsedlar i förhållande till antalet röstberättigade.

Om stöd till politiska partier

Stödet från staten och riksdagen är den största inkomstkällan för partier på riksnivå. Partistödet anses vara av stor vikt för demokratin med fria partier, fri nyhetsförmedling och opinionsbildning som grundläggande inslag. Det finns olika former

av stöd som dessutom är lagfästa. Staten ger stöd till partiernas allmänna verksamhet och riksdagen ger stöd till partigruppernas och riksdagsledamöternas arbete i riksdagen. Statens stöd utgår till partier både i och utanför riksdagen. Vidare har kommuner och landsting möjlighet att lämna stöd till politiska partier. Partierna bestämmer till stor del själva vad bidragen ska användas till.

Riksdagens stöd till partigruppernas och ledamöternas arbete i riksdagen delas ut i form av basstöd, stöd till ledamöternas politiska sekreterare, stöd till ledamöternas utrikesresor och stöd till ledamöternas språkutbildning. Stödet till politiska sekreterare ska bekosta handläggarghjälp åt ledamöterna. Varje parti beslutar själv hur stödet ska användas och hur det bygger upp ett partikansli som passar ledamöternas behov och önskemål.

I den nya kommunallag som träder i kraft den 1 januari 2018 stadgas att kommuner och landsting får ge partistöd till politiska partier för att stärka deras ställning i den kommunala demokratin. Partistöd får ges till de politiska partier som är representerade i fullmäktige och som är juridiska personer. Det är fullmäktige som beslutar om partistödet omfattning och formerna för det. Vidare stadgas att kommuner och landsting får anställa politiska sekreterare för att biträda de förtroendevalda i det politiska arbetet.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:31.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:108.

I utskottet finns vissa sympatier för tanken på ett minskat antal ledamöter i kyrkomötet. Ett mindre antal ledamöter behöver inte per automatik minska representativiteten. Vidare leder färre ledamöter till minskade kostnader för kyrkomötet. Samtidigt finner utskottet att de nya arbetsformer för kyrkomötet som har föreslagits genom skrivelsen *Kyrkomötets arbetsformer* (PSkr 2017:1) skulle föregripas om en sådan neddragning av antalet ledamöter skulle föreslås i dagsläget. Vidare vill utskottet betona att det ställer sig bakom den gällande ordning för vilken det redogörs för i bakgrunden till detta betänkande. Mot bakgrund av det anförda föreslår därför utskottet att kyrkomötet avslår motion 2017:31. Vad gäller motion 2017:108 finner utskottet vidare att inget har tillkommit som förändrar ställningstagandet från kyrkomötet 2014. Utskottet föreslår därför att även denna motion ska avslås.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motion 2017:108.

Kåge Johansson och Olle Reichenberg

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:8

Representation i kyrkomötet m.m.

Sammanfattning

I betänkandet behandlas två motioner som rör frågan om representation i kyrkomötet. I motion 2017:10 föreslås att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med en ändring i kyrkoordningen som gör det möjligt att stiftsstyrelser att motionera i kyrkomötet. I motion 2017:87 föreslås att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag om sådan kyrkorättslig reglering att De Ungas Kyrkomöte får utse representanter med yttrande- och förslagsrätt till kyrkomötet. Utskottet menar att det redan finns stiftsstyrelserepresentation i kyrkomötet, inte minst genom att stiftsstyrelsens ordförande, biskopen, deltar i kyrkomötets arbete. Utskottet uppfattar att barn och unga redan har påverkansmöjligheter genom De Ungas Kyrkomöte. Vidare anser utskottet inte att olika grupper ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionerna.

Till betänkandet finns en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:10.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:87.

Motionernas förslag

Motion 2017:10 av Karl-Gunnar Svensson, Motionsrätt till kyrkomötet för stiftsstyrelser

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med ändring i kyrkoordningen som gör det möjligt för stiftsstyrelser att lägga motion till kyrkomötet.

Motion 2017:87 av Erik Sjöstrand m.fl., Ungas representation i kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag om sådan kyrkorättslig reglering att de ungas kyrkomöte får utse representanter med yttrande och förslagsrätt till kyrkomötet.

Bakgrund

Ärenden i kyrkomötet

Enligt 11 kap. 10 § i kyrkoordningen ska kyrkomötet besluta i ärenden som har väckts av

1. kyrkostyrelsen genom en skrivelse,
2. en ledamot eller en biskop genom en motion,
3. ett utskott inom dess beredningsområde genom ett betänkande,
4. kyrkomötets presidium i frågor som avser kyrkomötets arbetsformer, och
5. revisorerna, om det gäller ett ärende som har samband med deras uppdrag.

Kyrkostyrelsen, kyrkomötets ledamöter och biskopar får väcka ärenden endast till årets första sammanträde. I kyrkomötets presidiums skrivelse *Kyrkomötets arbetsformer* (PSkr 2017:1) föreslås viss inskränkning i motionsrätten vid s.k. tematiska kyrkomöten.

Kyrkomötets ärenden ska beredas under årets första sammanträde och sedan avgöras under det andra (11 kap. 12–13 §§). Stiftens biskopar har rätt att delta i kyrkomötets överläggningar och att framställa förslag. Kyrkostyrelsens ledamöter har också rätt att närvara och delta i överläggningarna. I besluten får bara de av kyrkostyrelsens ledamöter delta som också är ledamöter i kyrkomötet. Utöver dessa är det inte någon som har yttranderätt och det finns heller inte möjlighet att besluta om en sådan ytterligare yttranderätt (se 11 kap. 9 §). I ovan nämnda presidieskrivelse föreslås att kyrkomötets revisorer ges rätt att yttra sig i samband med kyrkomötets behandling av revisionsberättelsen. Förslaget grundar sig på den av kyrkomötet tillsatta utredningsgruppens betänkande, i vilket bl.a. anfördes att det är rimligt att revisorerna också ges rätt att delta i överläggningarna men att denna rätt inte ska vara oinskränkt. Yttranderätten får inte göras så vid, att det inverkar på kyrkomötets roll som ett direktvalt demokratiskt beslutsorgan.

Enligt 6 kap. 1 § i Arbetsordning för kyrkomötet får kyrkomötets presidium efter samråd med företrädare för kyrkomötets nomineringsgrupper besluta att en debatt utan samband med annan handläggning ska äga rum vid kyrkomötets sammanträde. En sådan debatt ska begränsas till ett eller flera särskilda ämnen. I ovan nämnda presidieskrivelse föreslås bestämmelsen utgå. Däremot föreslås att en ordning med tematiska kyrkomöten ska införas.

Representation i kyrkomötet

Frågan om barn och ungas ökade delaktighet, inte minst på den nationella nivån i Svenska kyrkan, har behandlats vid ett flertal tillfällen i kyrkomötet. För en utförligare redogörelse av tidigare kyrkomötesbehandlingar, se Organisationsutskottets betänkande *Mer inflytande för barn och unga* (O 2015:9). I betänkandet behandlade Organisationsutskottet en motion (2015:75) i vilken bl.a. föreslogs att kyrkostyrelsen skulle ges i uppdrag att återkomma till kyrkomötet med förslag på förändringar i kyrkoordningen som innebär att Svenska Kyrkans Unga får ett mandat i kyrkostyrelsen. Organisationsutskottet föreslog att motionen skulle avslås i denna del, då en sådan ordning skulle innebära ett korporativistiskt inslag som inte överensstämmer med de demokratiska principer som i övrigt gäller. Vidare konstaterade utskottet att även om Svenska Kyrkans Unga ser sig själva – och på många sätt kan sägas ha en särställning – som Svenska kyrkans barn- och ungdomsorganisation, så finns inte Svenska Kyrkans Unga representerade i hela landet, vilket innebär att alla barn och unga inte skulle få tillgång till kyrkostyrelsen den vägen. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Så här beskrivs De Ungas Kyrkomöte på Svenska Kyrkans Ungas hemsida:

De Ungas Kyrkomöte är ett sätt att berätta för Svenska kyrkans högsta beslutande organ, kyrkomötet, vad barn och unga tycker om några av de frågor som de beslutar om när de samlas varje höst i Uppsala. På De Ungas Kyrkomöte träffas deltagare (utsedda av Svenska Kyrkans Ungas distrikt) och diskuterar och skriver motionssvar till motioner som har kommit in till kyrkomötet.

Sedan 2016 följs De Ungas Kyrkomöte också upp med ett Forum, där deltagare från De Ungas Kyrkomöte möter kyrkomötesledamöter för att ta samtalet vidare. (se www.svenskakyrkansunga.se/arrangemang/duk/)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:10.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:87.

Vad gäller motion 2017:10 menar utskottet att det redan finns stiftsstyrelserepresentation i kyrkomötet, inte minst genom att stiftsstyrelsens ordförande, biskopen, deltar i kyrkomötets arbete. Det finns enligt utskottets mening därför ingen anledning att ge stiftsstyrelserna möjlighet att motionera till kyrkomötet.

Vad gäller motion 2017:87 menar utskottet att barn och unga har möjlighet att engagera sig i de olika nomineringsgrupperna även om rösträttsåldern är 16 år och valbarhetsåldern 18 år. Utskottet vill lyfta den påverkansmöjlighet som barn och unga har redan idag genom De Ungas Kyrkomöte. De möten, kallade forum, som hålls dagen före kyrkomötets första session och det motionshäfte som delas ut till kyrkomötesledamöterna är mycket uppskattade och gör att barn och unga finns med i kyrkomötets ärendeberedning. Vidare anser utskottet inte att olika grupper ska ges yttrande- och förslagsrätt i kyrkomötet.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2017:10 och motion 2017:87 avslås.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

O 2017:8 Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskild mening

Jag vill som min mening framhålla att jag önskar att utskottet föreslår kyrkomötet att bifalla motion 2017:87.

Sven Gunnar Persson

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:9

Förordnande av präst i församlingsråd

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2017:28 i vilken föreslås att 5 kap. 6 § tredje stycket i kyrkoordningen ska ha följande lydelse: Kyrkoherden kan återkalla förordnandet. Utskottet finner i likhet med motionären att ett sådant förordnande ska kunna återkallas och föreslår att motionen ska bifallas. Utskottet föreslår att den föreslagna kyrkoordningsändringen ska träda i kraft den 1 januari 2018.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2017:28, *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att förslaget i motion 2017:28 om ändring i kyrkoordningen ska träda i kraft den 1 januari 2018.

Motionens förslag

Motion 2017:28 av Tomas Jansson m.fl., Kyrkoherdens förordnande av präst i församlingsråd

Kyrkomötet beslutar att 5 kap. 6 § tredje stycket i kyrkoordningen ska ha följande lydelse: Kyrkoherden kan återkalla förordnandet.

Yttrande från andra utskott

Kyrkorättsutskottet har yttrat sig över motion 2017:28 i Kr 2017:12y, *bilaga 2*.

Bakgrund

Enligt 4 kap. 24 § i kyrkoordningen är kyrkoherden ledamot i församlingsrådet. Enligt 5 kap. 6 § får kyrkoherden utse en präst som arbetar i en församling att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i församlingsrådet i den församlingen. Förordnandet ska avse den tid för vilken övriga ledamöter har valts. Kyrkoherden ska underrätta församlingsrådets ordförande om förordnandet. Om en präst som har utsetts till ledamot i kyrkoherdens ställe är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde ska kyrkoherden tjänstgöra i stället. En kyrkoherde som tillträder i ett pastorat får återkalla ett förordnande som givits av den tidigare kyrkoherden.

Före strukturförändringarnas genomförande kunde kyrkoherden sätta en annan präst i församlingskyrkoråd i flerförsamlingspastorat. Vid 2011 års kyrkomöte behandlades en motion (2011:29) där det föreslogs att kyrkoherden i ett flerförsamlingspastorat, som har förordnat en annan präst som tjänstgör i pastoratet att vara

kyrkorådsledamot i kyrkoherdens ställe i en annan församling än den där kyrkoherden själv tjänstgör, skulle kunna återta förordnandet. I Organisationsutskottets betänkande *Förordnande av präst att i kyrkoherdens ställe vara kyrkorådsledamot* (O 2011:7) hänvisades till Centralstyrelsens skrivelse *Kyrkoordning för Svenska kyrkan* (CsSkr 1999:3) där värdet av stabilitet framhölls. Bestämmelsen fördes i stort sett oförändrad över från kyrkolagen (1992:300). Kyrkorättsutskottet anförde i sitt yttrande (Kr 2011:9y) att eventuella konflikter mellan kyrkoherden och en präst inte kan lösas genom formella regelverk. Kyrkomötet avtog motionen i enlighet med utskottets förslag.

Enligt tidigare och nuvarande ordning kan ett förordnande att sitta som församlingsrådsledamot i kyrkoherdens ställe inte återkallas av kyrkoherden under löpande mandatperiod. Vid bestämmelsernas tillkomst hänvisade kyrkostyrelsen till dåvarande gällande ordning i flerförsamlingspastoraten (se ovan) och anförde att styrelsen inte hade funnit några bärande skäl att nu göra en annan bedömning än att förordnandet ska gälla hela mandatperioden utom när en ny kyrkoherde tillträder (se kyrkostyrelsens skrivelse *Strukturfrågor*, KsSkr 2012:5). Förordnandet liknar således inte den delegation som en kyrkoherde genom sitt arbetsledaransvar kan ge till underställd personal, då en sådan delegation kan förändras och återkallas om kyrkoherden så önskar. Däremot är inte en ny kyrkoherde som tillträder en ordinarie tjänst bunden av den tidigare kyrkoherdens förordnande utan har rätt att återkalla detta.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2017:28, *bilaga 1*.
2. Kyrkomötet beslutar att förslaget i motion 2017:28 om ändring i kyrkoordningen ska träda i kraft den 1 januari 2018.

Utskottet finner i likhet med motionären att ett sådant förordnande som en kyrkoherde enligt 5 kap. 6 § i kyrkoordningen kan ge en präst som arbetar i en församling att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i församlingsrådet i församlingen ska kunna återkallas. Enligt den nuvarande ordningen kan ett sådant förordnande enbart återkallas om en ny kyrkoherde tillträder. I annat fall gäller förordnandet den tid för vilken övriga ledamöter i församlingsrådet har valts. Enligt utskottets mening kan nuvarande reglering leda till att omorganisationer försvåras. Den kan också leda till att uppkomma konflikter mellan kyrkoherden och den präst som har förordnandet cementeras. Det finns i och för sig en möjlighet redan idag att ha kortare mandatperioder än fyra år för hela församlingsrådet, vilket leder till att förordnandet till prästen i församlingsrådet då ges för en kortare tid än fyra år. Utskottet vill poängtera att kyrkoherden enligt kyrkoordningen leder all verksamhet (2 kap. 9 § och 5 kap. 1 § i kyrkoordningen). Enligt utskottets mening ligger motionens förslag om möjlighet för kyrkoherden att återkalla ett förordnande om hon eller han finner det lämpligt mer i linje med detta ledningsansvar än nuvarande ordning. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet bifaller motionens förslag till kyrkoordningsändring.

Kyrkorättsutskottet har i sitt yttrande Kr 2017:12y uppmärksammat utskottet på att kyrkoordningsförslaget i motionen saknar ikraftträdandedatum. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet beslutar att den föreslagna ändringen ska träda i kraft den 1 januari 2018.

Uppsala den 5 oktober 2017

O 2017:9

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Bilaga 1

Motionens förslag till kyrkomötesbeslut

Förslag till ändring i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen att 5 kap. 6 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

6 §

Kyrkoherden får utse en präst som arbetar i en församling att i kyrkoherdens ställe vara ledamot i församlingsrådet i den församlingen. Förordnandet ska avse den tid för vilken övriga ledamöter har valts. Kyrkoherden ska underrätta församlingsrådets ordförande om förordnandet.

Om en präst som har utsetts enligt första stycket är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde ska kyrkoherden tjänstgöra i stället.

*En kyrkoherde som tillträder i ett Kyrkoherden kan återkalla förord-
pastorat får återkalla ett förordnande nandet.
som givits av den tidigare kyrkoherden
enligt första stycket.*

Kyrkomötet
Kyrkorättsutskottets yttrande 2017:12y

Kyrkoherdens förordnande av präst i församlingsråd

Till Organisationsutskottet

Kyrkorättsutskottets yttrande över motion 2017:28.

Kyrkorättsutskottet har, utöver att förslaget saknar ett datum för ikraftträdande, ur kyrkorättslig synpunkt inget att erinra mot förslaget.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Kyrkorättsutskottets vägnar

Sven Esplund, ordförande

Migelle Wikström, sekreterare

Beslutande: Sven Esplund, ordförande, Anders Roos, Jerry Adbo, Maria Lagerman, Sten-Arne Burman, Christina Andersson, Björn Andersson, Berit Bornecrantz Dias, Gunvor Torstensson, Boel Johansson, Suzanne Fredborg, Gunilla Blom, Conny Tyrberg, Peder Fohlin och Carl Seved Tigerhielm.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Jenny Thor, Sebastian Clausson, Manilla Bergström, Sofia Särdaqvist, Hans Weichbrodt, Claes-Johan Bonde, Christina Blomqvist, Asta Matikainen Lecklin, Georg Lagerberg, Ingrid Smittsarve, Ann-Christine From Utterstedt, Mikael Eskilandersson och Birgitta Sedin.

Biskop Åke Bonnier har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:10

Svenska kyrkan som arbetsgivare

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2017:104 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att teologiskt och rättsligt utreda principfrågorna om Svenska kyrkan som arbetsgivare. Eftersom utskottet finner att det inte klart framgår, varken av motionens beslutsmening eller motivskrivningar, vad det är för utredning motionären önskar, föreslår utskottet att motionen ska avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:104.

Motionens förslag

Motion 2017:104 av Dag Sandahl, Svenska kyrkan som arbetsgivare

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att teologiskt och rättsligt utreda principfrågorna om Svenska kyrkan som arbetsgivare.

Bakgrund

Allmänt

Arbetsgivaransvar och minimibemanning

Av 2 kap. 1 § i kyrkoordningen framgår att församlingen ska anställa och avlöna den personal som behövs för församlingens verksamhet. Om en församling ingår i ett pastorat fullgör pastoratet enligt 2 kap. 5 § dessa uppgifter. Kyrkorådet är enligt 4 kap. 1 § församlingens eller pastoratets styrelse och har i denna egenskap arbetsgivaransvar med allt vad som följer av lagar och kollektivavtal.

I 6 kap. 4 §, fjärde stycket, finns en motsvarande reglering för stiftet. Av bestämmelsen framgår att stiftet ska anställa och avlöna den personal som behövs för stiftets verksamhet. Stiftsstyrelsen har arbetsgivaransvaret för stiftets anställda.

Kyrkostyrelsen har arbetsgivaransvaret för de anställda på den nationella nivån.

I 34 kap. i kyrkoordningen finns bestämmelser om minimibemanning för såväl församlingar, Svenska kyrkan i utlandet, stiftet och den nationella nivån. Således framgår det av 1 § att det för varje församling alltid ska finnas anställd

1. en kyrkoherde,
2. minst det antal övriga präster (komministrar) som stiftsstyrelsen bestämmer,
3. minst en kyrkomusiker som ska vara organist eller kantor, samt
4. det antal diakoner och den personal i övrigt som behövs för verksamheten.

Vidare framgår att bestämmelserna om minimibemanning inte gäller Hovförsamlingen.

Av 34 kap. 2 § framgår att församlingar som ingår i ett pastorat har gemensam kyrkoherde och annan personal.

För församlingar och övriga verksamheter i Svenska kyrkan i utlandet gäller enligt 34 kap. 3 a § att det ska finnas anställda

1. minst det antal präster som kyrkostyrelsen bestämmer, och
2. den personal i övrigt som behövs för verksamheten.

Vidare framgår att Svenska kyrkan på nationell nivå är arbetsgivare för utsänd personal som tjänstgör i Svenska kyrkan i utlandet.

För varje stift ska det, enligt 34 kap. 4 §, finnas anställd

1. en biskop,
2. det antal präster (stiftsadjunkter, kontraktsadjunkter och pastorsadjunkter) och diakoner som stiftsstyrelsen bestämmer,
3. minst en stiftsjurist som har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen, samt
4. den personal i övrigt som behövs för verksamheten.

I 34 kap. 5 § sägs slutligen att det i kyrkokansliet ska finnas anställd

1. en chef för kyrkokansliet,
2. minst en person som är präst och har avlagt teologie doktorsexamen,
3. minst en person som har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen, samt
4. det antal präster och diakoner och den personal i övrigt som behövs för verksamheten.

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation

Svenska kyrkans arbetsgivarorganisation (Arbetsgivarorganisationen) företräder, enligt 34 kap. 6 § i kyrkoordningen, församlingar, pastorat och stift när det gäller vissa i kyrkoordningen angivna förhållanden som att ingå kollektivavtal (34 kap. 6 §). Det medför att kyrkoordningen inte medger att en arbetsgivare genom medlemskap i en annan arbetsgivarorganisation kommer att företrädas av den organisationen vid t.ex. tecknande av kollektivavtal men å andra sidan ställs inte krav på att de kyrkliga arbetsgivarna ska vara medlemmar i Arbetsgivarorganisationen. Det finns inga sanktioner knutna till bestämmelsen om att kyrkliga arbetsgivare ska företrädas av Arbetsgivarorganisation. Bestämmelsen bygger på lojalitet från arbetsgivarna. En arbetsgivare skulle civilrättsligt kunna välja att ansluta sig till en annan arbetsgivarorganisation och också att träffa kollektivavtal på egen hand.

Det kollektivavtal Arbetsgivarorganisationen träffar med arbetstagarparterna innehåller bland annat grundläggande principer för lönesättning inom Svenska kyrkan, bestämmelser om löneöversynsprocessen, anställningsformer, allmänna åligganden under anställningen, bisysslor, arbetstid och avlöningsförmåner. Avtalet innehåller vidare bestämmelser om tjänste- och personalbostad och om avtalsförsäkringar samt vissa bestämmelser om turordning och företrädesrätt.

Som arbetsgivar- och serviceorganisation erbjuder arbetsgivarorganisationen rådgivning och utbildningar bland annat i arbetsgivar- och arbetsmiljöfrågor som vänder sig till både anställda och förtroendevalda, samt ger ut informationsmaterial som gäller dessa frågor.

Lönebildning

Svenska kyrkans centralstyrelse anförde i sin kyrkoordningsskrivelse (CsSkr 1999:3) att man utgick från att de allmänna anställningsvillkoren för alla kyrkans anställda skulle komma att regleras i ett gemensamt kollektivavtal. Så har också blivit fallet.

När det gällde lönebildningen för präster menade centralstyrelsen 1999 att det var av stort värde att lönebildningen fortsatt skulle ske på stiftsnivå för att minska risken för lönedifferentiering som mera berodde på skillnader mellan olika pastorats betalningsförmåga än på vedertagna principer för individuell lönesättning. Den reglering som fastställdes genom Löneavtal 2001 byggde på de uttalanden som gjordes när kyrkoordningen beslutades. I avtalet angavs bland annat att stiftsförbund inom Svenska kyrkans församlingsförbund (Församlingsförbundet), nu Arbetsgivarorganisationen, utgjorde lokal arbetsgivarpart vid löneöversyn för präster. För övriga kategorier anställda var det den lokala arbetsgivaren som var arbetsgivarpart. Den lokala arbetsgivaren kunde dock uppdra till Församlingsförbundet att genomföra stiftsvisa förhandlingar även för övrig personal.

Genom rättspraxis kom det att visa sig att löneförhandling för präster kunde ske lokalt utan att det var fråga om kollektivavtalsbrott (Arbetsdomstolens dom AD 9/03). I sin skrivelse KsSkr 2004:5 *Förhandlingsordning för fastställande av löner för präster* konstaterade kyrkostyrelsen att det inte följde av kyrkoordningen vilken förhandlingsordning som skulle tillämpas vid förhandling om prästernas löner. Kyrkostyrelsen menade att det vid en bedömning av vad som skulle vara en rimlig ordning för framtiden var en viktig fråga vilken betydelse stiftsvisa löneförhandlingar via stiftsförbunden inom Församlingsförbundet skulle tillmätas när det gällde att slå vakt om Svenska kyrkans episkopala struktur och om en självständighet i ämbetsutövningen från prästernas sida. Det i detta sammanhang viktigaste var, menade kyrkostyrelsen, stiftets tillsynsfunktion innefattande bland annat bestämmelserna om befogenhetsprövning och församlingsinstruktion. Det torde, menade man, stå klart att även med direkta lokala förhandlingar skulle i huvudsak samma faktorer komma att vara avgörande för lönesättningen som vid förhandlingar via stiftsförbunden. Det fanns därför, enligt kyrkostyrelsen, inte längre någon anledning för kyrkomötet att stå fast vid de uttalanden som gjordes av 1999 års kyrkomöte i frågan om vilken förhandlingsordning som skulle gälla för kyrkligt anställda. Vilken förhandlingsordning som borde gälla fick i stället, såvitt gällde arbetsgivarsidans hållning, övervägas av Församlingsförbundet. Under större delen av 2000-talet har de enskilda arbetsgivarna själva varit part i lokala löneförhandlingar.

Den samlade lösningen

Biskopar och präster innehade före relationsförändringen mellan kyrka och stat statligt reglerade befattningar. Detta hade sin bakgrund i det som brukar kallas den dubbla ansvarslinjen; kombinationen av prästerlig ämbetsförvaltning och folkligt förankrad självstyrelse och sågs som en markering av att prästerna, såvitt avsåg ämbetsförvaltningen, inte var underställda de kyrkokommunala organen.

Vid kyrkoordningens tillkomst kunde konstateras att det inte var möjligt för kyrkomötet att reglera en del av det som riksdagen tidigare reglerat genom bestämmelser i författningar. Bland annat gällde detta en del tämligen detaljerade föreskrifter om de statliga anställningarna som juridiskt inte var möjliga att överföra till kyrkoordningen.

När det gällde prästanställningsfrågan föreslogs i betänkandet *Personal, tillsyn och överklagande* (SKU 1998:6) en samlad lösning där även regleringen av den dubbla ansvarslinjen och tillsynen över församlingarna med hjälp av församlingsinstruktionen ingick. Förslaget om den samlade lösningen innebar att kyrkoherdar och komministrar skulle vara lokalt anställda av den församling eller pastoratsamfällighet där de verkade, att stifts-, kontrakts- och pastorsadjunkter skulle vara anställda av stiftet samt att stiftsstyrelsen skulle besluta om minimiantalet präster som skulle vara

anställda hos varje församling eller pastoratssamfällighet. Vidare innebar den samlade lösningen att den som sökte anställning som kyrkoherde, komminister, stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt måste av domkapitlet behörigförklaras för den utlysta tjänsten för att kunna anställas och att varje prästanställning skulle gälla under villkor av att prästen var behörig att utöva uppdraget som präst i Svenska kyrkan. Slutligen innebar den samlade lösningen att en för alla församlingar, samfälligheter, stift och den nationella organisationen gemensam arbetsgivarorganisation, Församlingsförbundet (Arbetsgivarorganisationen), skulle ha en i kyrkoordningen given fullmakt att sluta kollektivavtal.

Centralstyrelsen anförde i sin kyrkoordningsskrivelse (CsSkr 1999:3) att den dubbla ansvarslinjen var en av de grundläggande utgångspunkter som hade avgörande betydelse också för regleringen av prästernas anställningsförhållanden. Vidare anförde centralstyrelsen att det av kyrkans episkopala struktur följde att prästerna i utövandet av kyrkans vigningstjänst skulle vara underställda biskopen och domkapitlet. Man framhöll också att 1995 års kyrkomöte hade ställt sig bakom ett uttalande av Läronämnden (Ln 1995:8) i vilket Läronämnden underströk att biskop och domkapitel måste ha "reella möjligheter att utöva tillsyn och vidta disciplinära åtgärder där innehavare av kyrkans ämbete handlat på sådant sätt att vår kyrkas identitet kan påverkas eller ifrågasättas. Om det inte är någon skillnad i den rättsliga praktiken mellan att ha avgivit vigningslöften och inte ha gjort det, ifrågasätts hela den nuvarande vigningsordningen".

Centralstyrelsen menade vidare att det stod klart att arbetsgivarfunktionerna var delade och hänvisade vidare till att regeringen i sin proposition (1998/99:38) med förslag bland annat till lag om Svenska kyrkans personal vid relationsändringen konstaterat att "med utgångspunkt från regleringen i kyrkolagen talar dock övervägande skäl för att staten endast agerar som ställföreträdare för den egentlige arbetsgivaren, kyrkokommunen". Centralstyrelsen uppgav för sin del att man inte fann skäl att ifrågasätta riktigheten av regeringens tolkning. Vidare påpekade man att det förhållande att ett betydande antal arbetsgivarfunktioner lagts på stiftet hade inneburit en blandning av tillsynsfunktioner och arbetsgivarfunktioner som gjort att de reella möjligheterna att ha tillsyn över hur prästerna utövar sina uppdrag – innefattande möjlighet att vidta därav föranledda disciplinära åtgärder – i hög grad försvärats. Centralstyrelsen menade att det var angeläget att finna en ordning som både gav möjligheter till reell tillsyn för stiftet över hur kyrkans vigda tjänare fullgör sina uppdrag och samtidigt främjar samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans vigningstjänst.

Vidare framhöll centralstyrelsen att man haft att beakta de förutsättningar för förslaget som utgörs av legala begränsningar. Man anförde att man inte bedömt det möjligt eller lämpligt med en modell med ett delat arbetsgivarskap eller med en modell där arbetsgivarfunktionerna var uppdelade i en sådan omfattning eller på ett sådant sätt att det kunde göras gällande att det i realiteten var fråga om ett delat arbetsgivarskap då det måste vara alldeles entydigt vilket organ som hade det yttersta ansvaret eftersom arbetstagarna och myndigheterna måste veta vem som ansvarade för exempelvis jämställdhet och arbetsmiljö. Centralstyrelsen menade att övervägande skäl talade för att arbetsgivarskapet för församlingsprästerna borde ankomma på församlingen/samfälligheten och framhöll att det var också – jämfört med en ren stiftsanställning – den ordning som bäst anknöt till vad som redan gällde. Man framhöll att en ren stiftsanställning skulle innebära en nyordning för svensk kyrkotradition och pekade härvid på att det redan under medeltiden fanns ett lokalt ansvarstagande för sockenprästens anställning och avlöning. Centralstyrelsen menade att ett lokalt arbetsgivarskap för församlingsprästerna hade flera fördelar bl.a. när det

gällde samverkan med övriga anställda och med förtroendevalda, i fråga om ansvarsfördelningen t.ex. när det gällde arbetsmiljöfrågorna och när det gällde att renodla tillsynen över utövandet av kyrkans vigningstjänst, skild från arbetsgivarrollen.

Mot denna bakgrund följde centralstyrelsen i huvudsak utredningens förslag och föreslog en ordning med lokal anställning av församlingsprästerna. Man menade dock att det var en nödvändig förutsättning med en tydlig tillsynsfunktion hos biskop och domkapitel som slog vakt om den episkopala strukturen och den dubbla ansvarslinjen. För att ytterligare förstärka inslaget av dubbel ansvarslinje och episkopal struktur föreslog man därför en bestämmelse om domkapitlets befogenhetsprövning före beslut om uppsägning, avskedande, omplacering och disciplinär åtgärd.

Vid kyrkomötets behandling anförde andra kyrkolagsutskottet i sitt betänkande över kyrkoordningsförslaget inledningsvis att lösningen av prästernas anställningsförhållanden i första hand måste ske med beaktande av tre punkter;

1. Svenska kyrkans identitet som episkopal kyrka med samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete.
2. Nödvändigheten av ett samlat arbetsgivarskap för pastoratsprästerna.
3. Nödvändigheten av att biskop och domkapitel kunde utöva reell tillsyn.

När det gällde det samlade och tydliga arbetsgivarskapet (punkten 2) framhöll utskottet att centralstyrelsens förslag innebar att arbetsgivarskapet odelat låg på församlingen/pastoratet som hade att fatta alla beslut rörande anställningen och att det inte skulle råda någon tvekan om att arbetsmiljöansvaret för prästerna fullt ut låg på församlingarna/pastoraten.

Utskottet menade vidare att ett tydligt och samlat arbetsgivaransvar på den lokala nivån skulle öka biskopens och domkapitlets möjligheter att utöva reell tillsyn (punkten 3) då en sådan ordning bland annat innebar att domkapitlets beslut rörande vigningstjänsten inte skulle kunna överprövas av Arbetsdomstolen eller annan domstol.

Vad gällde den första punkten anförde utskottet att det fanns ett antal bestämmelser i centralstyrelsens förslag som drog åt olika håll. För att inte kyrkans identitet skulle förändras förutsattes, menade man, att de olika bestämmelserna balanserade varandra. Det var bara vid en samlad bedömning av helheten som man kunde avgöra om någon bestämmelse kunde undvaras. Härvid konstaterade man att förslaget om ett fullt ut lokalt arbetsgivarskap naturligtvis medförde att församlingarnas oberoende stärktes. Effekten av detta måste därför balanseras av andra bestämmelser. Utskottet lyfte därefter ett antal bestämmelser som, menade man, sammantaget medförde att balansen inte rubbades så att kyrkans karaktär av episkopal kyrka förändrades. Bland dessa framhölls att förslagets reglering av tillsyn innebar att man nu kunde tala om en reell tillsyn. Vidare pekades på bestämmelserna om behörighetsprövning och befogenhetsprövning liksom på bestämmelserna om att stiftsstyrelsen skulle fastställa minimiantalet präster som skulle finans anställda i församlingen. Sammantaget menade utskottet att kyrkans identitet inte skulle komma att förändras av förslaget rörande prästernas anställningsförhållanden.

Utskottet menade mot bakgrund av det sagda att centralstyrelsens lösning på prästanställningsfrågan var en god lösning och tillstyrkte därför centralstyrelsens förslag. Kyrkomötet beslutade att bifalla utskottets hemställan.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:104.

Kyrkomötet bör enligt utskottets mening inte uppdra åt kyrkostyrelsen att tillsätta utredningar om man inte på ett tydligt sätt närmare kan definiera vad den aktuella utredningen ska behandla, vilka problemställningar som ska analyseras eller vad man vill uppnå med utredningen.

Utskottet menar att beslutsmeningen i motion 2017:104 är otydligt formulerad. Inte heller av motionens motivskrivningar framgår det klart vad det är för utredning motionären önskar. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionen ska avslås.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:11

Utläggning av valsedlar

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2017:69 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att lägga fram förslag till ändring i kyrkoordningen, så att valnämnderna i kommande val också ansvarar för att lägga ut valsedlar avseende de lokala valen. Utskottet instämmer i sak med motionären och menar att det bör införas en ordning där valförrättarna och röstmottagarna ansvarar för att lägga ut även valsedlar avseende de lokala valen på eller i anslutning till röstmottagningsställen. Dock bör regleringen om detta lämpligen inte införas i kyrkoordningen utan kan regleras på motsvarande sätt som utläggning av valsedlar till stiftsfullmäktige- och kyrkomötesval. Utskottet föreslår därför att motionen avslås men att kyrkostyrelsen ges i uppdrag att införa en ordning där valförrättarna och röstmottagarna ska se till att valsedlar även för de lokala valen, i de valkretsar som innefattas i den egna valnämndens ansvarsområde, finns utlagda.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:69.
2. Kyrkomötet beslutar att, med anledning av motion 2017:69, uppdra till kyrkostyrelsen att införa en ordning där valförrättarna och röstmottagarna ska se till att valsedlar även för de lokala valen, i de valkretsar som innefattas i den egna valnämndens ansvarsområde, finns utlagda.

Motionens förslag

Motion 2017:69 av Kjell Petersson, Valnämndens ansvar för distribution av valsedlar

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att lägga fram förslag om ändring i kyrkoordningen, så att valnämnderna i kommande val också ansvarar för att lägga ut valsedlar avseende de lokala valen.

Bakgrund

Bestämmelser om röstning på röstmottagningsställe finns såväl i kyrkoordningen som i kyrkostyrelsen beslut med närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2015:15). Den fråga som aktualiseras i motionen regleras i 21 § i kyrkostyrelsens ovan nämnda beslut.

Av paragrafen framgår inledningsvis att det i anslutning till varje röstmottagningsställe ska ordnas en lämplig plats där valsedlar kan läggas ut. Om detta inte är möjligt får en sådan plats i stället ordnas inne på röstmottagningsstället.

Av andra stycket framgår att valförrättarna och röstmottagarna har en skyldighet att se till att blanka valsedlar för vart och ett av valen finns utlagda. De ska även se till att valsedlar för val till kyrkomötet och stiftsfullmäktige i de valkretsar som innefattas i den egna valnämndens ansvarsområde finns utlagda på samma plats, om sådana valsedlar senast 18 dagar före valdagen har tillhandahållits valnämnden av någon nomineringsgrupp som deltar i valen. Valnämnden kan även, enligt tredje stycket, besluta att valsedlar som den får vid en senare tidpunkt också ska läggas ut.

I paragrafens fjärde stycke sägs att nomineringsgrupper som deltar i något av de val som äger rum på röstmottagningsstället själva ska kunna lägga ut sina valsedlar på samma plats.

Slutligen finns i femte stycket en föreskrift om att alla nomineringsgrupper vid tillämpningen av de redovisade bestämmelserna ska behandlas lika.

Den nuvarande lydelsen av paragrafen infördes inför 2005 års val då bland annat bestämmelsen infördes om att valnämnden ska se till att valsedlar för val till kyrkomötet och stiftsfullmäktige finns utlagda. Vid 2001 års kyrkoval gällde detta ansvar endast blanka valsedlar. Utvärderingen av 2001 års kyrkoval gav vid handen att det förekommit att nomineringsgruppernas utläggning av valsedlar inte fungerat överallt. I bilaga 1 (Utvärdering ur teknisk och administrativ synvinkel) till kyrkostyrelsens skrivelse om Utvärdering av kyrkovalet 2001 (KsSkr 2002:8) till 2002 års kyrkomöte angavs att detta lett till att valsedlar till kyrkomötet och till stiftsfullmäktige saknades på flera håll. I utvärderingen framhölls att det behövde tydliggöras att det var nomineringsgruppernas eget ansvar att lägga ut namnvalsedlar.

I de allmänna valen gäller enligt 8 kap. 2 § i vallagen (2005:837) att vissa valsedlar måste finnas i alla vallokaler. Det är röstmottagarnas ansvar att se till att dessa valsedlar alltid finns på plats. De partier som vid något av de två närmast föregående riksdagsvalen fått mer än en procent av rösterna i hela landet får sina partivalsedlar utlagda för alla tre valen om partiet begärt det. En sådan begäran ska, enligt 6 kap. 7 § i vallagen, göras hos den centrala valmyndigheten senast den dag som valmyndigheten bestämmer. De partier som hade rätt att få sina valsedlar för samtliga tre val utlagda var, i valet 2014, desamma som de som fick representation i riksdagen.

För kommun- och landstingsval ska även partivalsedlar för de lokala partier som har mandat i fullmäktige läggas ut inom respektive kommun och landsting. Dessutom måste blanka valsedlar alltid läggas ut. Såvitt avser namnvalsedlar är det partierna själva som ansvarar för att lägga ut dessa för samtliga val.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag:

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:69.
2. Kyrkomötet beslutar att, med anledning av motion 2017:69, uppdra till kyrkostyrelsen att införa en ordning där valförrättarna och röstmottagarna ska se till att valsedlar även för de lokala valen, i de valkretsar som innefattas i den egna valnämndens ansvarsområde, finns utlagda.

Utskottet delar motionärens uppfattning att valförrättarnas och röstmottagarnas skyldighet enligt 21 § i kyrkostyrelsens beslut om närmare bestämmelser om direkta val (SvKB 2015:15) att lägga ut valsedlar för valen till kyrkomöte och stiftsfullmäktige bör utsträckas till att avse även valsedlar för de lokala valen. Dock bör en reglering på denna detaljnivå enligt utskottets mening inte intas i kyrkoordningen utan kan lämpligen regleras på motsvarande sätt som utläggning av valsedlar för övriga

val. Skyldigheten bör vidare inte omfatta valsedlar för de lokala val som inte innefattas i den egna valnämndens ansvarsområde.

O 2017:11

Uppsala den 4 oktober 2017

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Roberth Krantz, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:12

Begreppet beredskap

Sammanfattning

Betänkandet behandlar motion 2017:138 i vilken föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag om att uttrycket kris och höjd beredskap ersätts med ”kris och katastrofsituationer samt under höjd beredskap” i kyrkoordningen. Utskottet anser inte begreppet katastrof vara så etablerat att det är befogat att ändra kyrkoordningen på det sätt motionären önskar och föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:138.

Motionens förslag

Motion 2017:138 av Sten Elmberg, Komplettera begreppet beredskap i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma till kyrkomötet med förslag om att uttrycket kris och höjd beredskap ersätts med ”kris och katastrofsituationer samt under höjd beredskap” i kyrkoordningen.

Bakgrund

Svenska kyrkans krisberedskap

Fram till relationsändringen den 1 januari 2000 reglerades kyrkans ansvar för den kyrkliga beredskapen i allmän lag. Det fanns dels bestämmelser om beslutsförhet med färre ledamöter i fullmäktige och styrelser under krig eller krigsfara, dels också bestämmelser om att vidta vissa beredskapsförberedelser.

Svenska kyrkan har en viktig uppgift att fylla med sin vanliga verksamhet när samhället är i kris. Det har därför reglerats i kyrkoordningen att det finns en skyldighet att upprätta planer för kris och höjd beredskap. För den lokala nivån framgår denna skyldighet av 2 kap. 11 § i kyrkoordningen där det anges att församlingen, eller om församlingen ingår i ett pastorat, pastoratet ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för verksamheterna under kris och beredskap. I 6 kap. 5 § och 12 kap. 2 §, andra stycket, finns motsvarande skyldighet reglerad beträffande stiftet respektive kyrkostyrelsen. För kyrkostyrelsens del fastslås också i sistnämnda paragraf att kyrkostyrelsen har ansvar för att leda och samordna kyrkans beredskap. Denna skyldighet ger, enligt 1999 års kyrkoordningsskrivelse, kyrkostyrelsen ett helhetsansvar

för beredskapen inom Svenska kyrkan samt rätt att genom råd och anvisningar ge riktlinjer för hur planläggning m.m. ska bedrivas (CsSkr 1999:3 sidorna 2–160 och 2–382). Regleringen är således ett undantagsfall i vilket kyrkostyrelsen får anses ha rätt att ge anvisningar och riktlinjer avseende verksamheten i församlingar och stift. Möjligheten har dock hittills inte utnyttjats. I stället har samordningen skett genom överenskommelser mellan kyrkostyrelsen och stiftet. Inom ramen för kyrkostyrelsens krisberedskap och krisledning ges också stöd till utlandsförsamlingarnas verksamhet och den internationella verksamhetens utsända medarbetare. Användningen av begreppet kris markerar att planeringen ska ha en inriktning inte bara mot krigssituationer utan också mot kriser av andra slag i samhället.

Svenska kyrkans krisplanering och krisberedskap är, som redan den nuvarande handboken i krisberedskap anger och som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) förordar, öppet hållen och inte inriktad mot specifika händelser. Målet är att bygga förmåga och organisation som förmår hantera alla slags kriser. Med den målsättningen genomförs kontinuerligt utbildningar och övningar, till exempel som del av den internationella verksamheten respektive utlandskyrkans verksamhet.

Kyrkans nationella krissamordning står i kontinuerlig kontakt med bland andra UD, MSB och försvarsmakten och deltar i möjligaste mån i samhällets beredskapsövningar såväl på nationell som på regional nivå.

Begreppsanvändningen i samhället

MSB har det övergripande ansvaret för frågor om skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar, i den utsträckning inte någon annan myndighet har ansvaret. Ansvaret avser åtgärder före, under och efter en olycka eller en kris. I förordning (2008:1002) med instruktion för MSB används huvudsakligen begreppen kris och olycka. Begreppet katastrof förekommer i två paragrafer, i bägge fallen syftande till händelser som inträffar utomlands.

Webbplatsen krisinformation.se är en webbplats som förmedlar information från myndigheter och andra ansvariga till allmänheten före, under och efter en stor händelse eller kris. Krisinformation.se drivs av MSB men innehållet på webbplatsen är framtaget genom myndighetsgemensamma arbetsgrupper inom olika områden. All information som finns på webbplatsen är bekräftad information från myndigheter och övriga ansvariga. Målet är att webbplatsens innehåll ska vara tillgängligt och användbart för så många som möjligt. På webbplatsen används regelmässigt begreppen kris och krisberedskap men även begreppet katastrof förekommer, då oftast – men inte alltid – syftande på händelser utomlands.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:138.

Som framgår av bakgrundstexten synes begreppet katastrof inte vara ett helt etablerat begrepp hos bland annat MSB och i andra officiella dokument. I de fall det används syftar det också oftast på händelser som inträffar utomlands. Mot denna bakgrund anser utskottet det inte vara befogat att ändra kyrkoordningens begreppsapparat på det sätt motionären önskar. Motionen bör därför avslås.

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:13

Svenska kyrkans organisation gentemot försvarsmakten

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2017:142 i vilken föreslås att kyrkomötet ska uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av Svenska kyrkans organisation gentemot försvarsmakten.

Utskottet konstaterar att motionen väcker ett antal mera övergripande frågor relaterat till bland annat hur man ska se på vistelsebegreppets konsekvenser i relation till kyrklig verksamhet vid större institutioner men att sådana frågor bör lösas genom överenskommelser lokalt. Utskottet konstaterar vidare att det redan finns ett etablerat samarbete mellan försvarsmakten och Svenska kyrkan. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att avslå motionen.

Till betänkandet finns en reservation.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:142.

Motionens förslag

Motion 2017:142 av Bengt Kjellgren och Jerker Schmidt, Svenska kyrkans organisation gentemot försvarsmakten

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att göra en översyn av Svenska kyrkans organisation gentemot försvarsmakten.

Bakgrund

Lokaliseringsprincipen

I 2 kap. 1 §, andra stycket, första meningen i kyrkoordningen anges att församlingen har ansvar för den kyrkliga verksamheten för alla som vistas i församlingen. Detta är ett uttryck för den s.k. lokaliseringsprincipen. Lokaliseringsprincipen knyter an till vistelsebegreppet. Församlingen har ansvar, inte bara för sina medlemmar, utan för alla som vistas, för längre eller kortare tid, i församlingen, oberoende av bostadsort och kyrkotillhörighet. Det kan t.ex. handla om personer som pendlar in för arbete på någon arbetsplats eller går i skola inom församlingen, om människor som är intagna på sjukhus eller annan institution, flyktingar på en förläggning eller bara som turister vistas tillfälligt i församlingen. Det är församlingen som beslutar om vilken kyrklig verksamhet som ska bedrivas såväl i relation till de egna medlemmarna som i relation

till andra som vistas i församlingen. Församlingens ansvar för den kyrkliga verksamheten motsvaras inte av någon rätt för dem som vistas tillfälligt i församlingen att kräva att församlingen tillhandahåller dem sina tjänster.

Att den lokala församlingen har ansvaret för den kyrkliga verksamheten inom församlingens område innebär att det inte är möjligt för något annat kyrkligt organ vid sidan om församlingen, eller i förekommande fall pastoratet, att, utan församlingens/pastoratets medgivande, bedriva eller stödja kyrklig verksamhet i församlingen.

Svenska kyrkans överklagandenämnd har i ett beslut från 2011 prövat ett beslut av ett stift att ge anslag till en insamlingsstiftelse med syftet ”att bedriva Gudstjänstliv – Undervisning – Diakoni – Mission med Svenska kyrkans lära som grund”. Församlingar där verksamheten bedrevs begärde beslutsprövning av stiftets beslut och anförde till stöd för överklagandet att stiftelsen bedrev verksamhet inom församlingarnas område och att stiftet genom sitt anslagsbeslut indirekt skulle komma att bedriva verksamhet som församlingarna ansvarar för. Överklagandenämnden fann att insamlingsstiftelsen bedrev sådan verksamhet som församlingarna ansvarar för. Eftersom församlingarna inte hade gett sitt medgivande till verksamheten fann Överklagandenämnden att stiftsfullmäktiges beslut om bidrag till insamlingsstiftelsen hänförde sig till något som inte var en angelägenhet för stiftet. Därför upphävde Överklagandenämnden beslutet (ÖN 2011/12).

Militär själavård

Historik

Allt sedan 1500-talet har Svenska kyrkan samverkat med och gett sitt stöd till den svenska försvarsmakten. Det började med präster anställda vid krigsmakten, vilkas uppdrag reglerades i Gustav Vasas sjöartiklar (1535) respektive krigsartiklar (1545). Svenska kyrkan som en del av staten hade att ansvara för att det också i försvarsmakten skulle finnas tillgång till kyrkans tjänster, gudstjänster och själavård. Under Gustav II Adolfs regeringstid infördes den första militära kyrkoordningen genom 1621 års krigsartiklar.

Under 1800-talet och 1900-talets första årtionden diskuterades den militära själavården i riksdagen ett flertal gånger. Behovet av en ny ordning motiverades på olika sätt. Det kunde handla om ekonomiska förutsättningar, men också om ett förändrat andligt klimat. Kyrkans och religionens plats i tillvaron förändrades och ifrågasattes. Men med de två världskrigen som kom att prägla tillvaron nyanserades diskussionen. Kyrkan och den religiösa dimensionen i livet hade inte längre samma självklara plats i samhället, men behovet av själavård och personalvård i försvaret ifrågasattes inte. I ett riksdagsbeslut 1939 sägs bland annat att präster från Svenska kyrkan ska förordnas av Kungl. Maj:t som militärpastorer på samtliga förband och skolor.

1942 beslutade riksdagen att tillsätta Försvarsväsendets personalnämnd, med huvudsaklig uppgift att främja den religiösa, kulturella och sociala personalvården. I denna ingick fältprosten som självskriven ledamot.

Sedan 1956, då det svenska försvarets internationella fredsinsatser inleddes, har också präster rekryterats till dessa.

1962 fick den militära själavården en modern form då det beslutades att den militära själavården skulle ledas av en fältprost som skulle ingå i Försvarsstaben, nuvarande Högkvarteret. En stabspastor skulle finnas vid varje militärbefälhavarstab (MB-stab), och varje försvarsgren, armén, marinen och flygvapnet, skulle ha en militärpastor. Rekryteringsbasen var präster i Svenska kyrkans församlingar. Fältpräster ingick i försvarets krigsförband. I organisationen skulle det ingå en ordinarie fältpräst och en ställföreträdande fältpräst. Den ene av dem skulle vara en präst i Svenska kyrkan, den andre en pastor från något frikyrkosamfund.

Idag

Verksamheten

Den 1 januari 1990 blev Svenska kyrkan ansvarig för den militära själavården.

Den militära själavården kan i huvudsak definieras i tre olika verksamhetsgrenar:

- på förband och försvarsskolor, där huvuduppgiften är att stödja soldater och personal, finns idag ca 30 präster och ett fåtal diakoner.
- inom Hemvärnet, vars uppgift är stöd till samhället, finns idag ca 40 präster och ett fåtal pastorer.
- som en del av insatsorganisationen. För detta ändamål har fältprosten en ”prästbank” med ett trettiotal erfarna präster. Under perioden 1997–2010 deltog 68 militärpastorer i de internationella fredsinsatserna.

Samverkan har skett med stift och församlingar om tjänstgöringstid på förbanden. Ambitionen är att de flesta militärpastorer ska ha en väsentlig del av din tjänst (40–60 procent) vid förbanden, vilket dock ännu inte är fallet.

Fältprosten

Den 28 mars 1996 beslutade Svenska kyrkans centralstyrelse, efter remissbehandling av ett förslag från en särskild beredningsgrupp, hur den militära själavården skulle vara organiserad och genomföras i framtiden. Beslutet innebar att den militära själavården sedan 1997 leds centralt av en heltidsanställd fältprost som har ett nationellt ansvar för den militära själavården. Fältprosten är anställd av försvarsmakten, men kostnaden delas mellan försvarsmakten och Svenska kyrkan.

Tjänsten som fältprost är idag placerad inom Försvarsmaktens insatsstab. I Högkvarterets personalstab ingår en stabspastor, som ansvarar för själavården för Högkvarterets personal och för personalen vid försvarsmaktens logistik. Vid varje militärdistrikt finns en militärpastor som leder den regionala verksamheten. Under dessa finns fältpastorer som utgörs av värnpliktiga präster och pastorer som är krigsplacerade som själavårdspersonal. Dessutom finns en eller flera bataljonspastorer med utlandsuppdrag. Befattningen utövas oavsett trosinriktning. I religiösa frågor representerar fältpastorn sitt eget trossamfund, men ska ordna kontakt med fältpastorer från andra trossamfund.

Fältprosten samverkar med stiftet, andra trossamfund, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Nämnden för statens stöd till trossamfund (SST), Sveriges kristna råd och Vårsta diakoni. Andra samverkansparter är Försvarets personaltjänstförbund, där pastorer och diakoner utgör en egen kår, Kristna i försvarsmakten, Soldathemsförbundet, Röda korset samt kollegiet för institutionssjälavårdare inom Svenska kyrkan. Fältprosten (eller den han utser) deltar också kontinuerligt i ekumeniska och internationella överläggningar.

Avtal mellan Svenska kyrkan och försvarsmakten om den militära själavården har sedan 1990-talet tecknats kontinuerligt. Av det senaste avtalet, som tecknades i januari i år, framgår bland annat att Svenska kyrkan, tillsammans med försvarsmakten, tar ett särskilt ansvar för den militära själavården i såväl grund- som insatsorganisationen. För att leda och utveckla denna verksamhet har parterna kommit överens bland annat om

- att den militära själavården ska ledas av en fältprost som är anställd av försvarsmakten i högre chefsställning, med placering på Högkvarteret och organisatoriskt direkt underställd försvarsmaktens insatschef,
- att fältprosten ska tillsättas i samråd mellan försvarsmakten och Svenska kyrkan genom kyrkostyrelsen och att befattningsbeskrivningen ska utarbetas gemensamt,
- att fältprosten ska vara Överbefälhavarens rådgivare i själavårdsfrågor,

- att fältprosten ska ansvara för bland annat utvecklingen av den militära själavården, rekrytering och utbildning/fortbildning av försvarsmaktens prästerliga och diakonala personal och internationell och ekumenisk samverkan
- att fältprosten årligen ska rapportera om verksamheten inom försvarsmakten till kyrkostyrelsen, samt
- att Svenska kyrkan bidrar ekonomiskt till fältprosttjänsten men att verksamhetskostnaderna bestrids av försvarsmakten.

Avtalet gäller till den 31 december 2019 vid vilken tidpunkt det ska omprövas.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2017:142.

Utskottet konstaterar att motionen väcker ett antal mera övergripande frågor relaterat till bland annat hur man ska se på vistelsebegreppets konsekvenser i relation till kyrklig verksamhet vid större, såväl lokalt som nationellt organiserade, institutioner såsom skolor, sjukhus, migrationsverkets förvar, försvarsmakten och Polisen. Den nationella nivån är emellertid inte en pastoral nivå och sådana frågor bör därför, enligt utskottets mening, lösas genom överenskommelser lokalt. Regionalt kan också stiftens stötta sådan verksamhet genom att t.ex. lämna strukturbidrag.

Motionen väcker också mera konkreta frågor om relationerna mellan försvarsmakten och Svenska kyrkan. Som framgår av bakgrundstexten finns det redan idag ett uppbyggt samarbete mellan Svenska kyrkan och försvarsmakten som regleras i kontinuerligt omförhandlade avtal. Det torde enligt utskottets mening finnas goda förutsättningar att föra samtal kring de konkreta frågeställningar som kan uppkomma i relationen inom ramen för det redan etablerade samarbetet.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet kyrkomötet att avslå motionen.

Uppsala den 5 oktober 2017

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Fredrik Nilsson Björner, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation

Vi reserverar oss till förmån för bifall till motionen.

Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Irene Oskarsson och Maj-Lis Aasa

---

Kyrkomötet Organisationsutskottets betänkande 2017:14

Definition av ordet pastoral

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motion 2017:147 i vilken föreslås att kyrkostyrelsen ska ges i uppdrag att utreda och återkomma med förslag till kyrkomötet om hur ordet pastoral i kyrkoordningen kan ersättas med andra formuleringar. Utskottet menar att kyrkoordningens terminologi ska vara tydlig och då det enligt utskottets mening finns oklarheter kring användningen av termen pastoral bör detta klargöras i enlighet med motionens intentioner. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet bifaller motion 2017:147.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2017:147.

Motionens förslag

Motion 2017:147 av Bo Hanson m.fl., Det mångtydiga ordet pastoral

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att utreda och återkomma med förslag till kyrkomötet om hur ordet pastoral i kyrkoordningen kan ersättas med andra formuleringar, som inte lika lätt missförstås.

Bakgrund

Enligt Svenska akademiens ordbok avser adjektivet pastoral bl.a. en pastors (själasörjares) verksamhet, antingen specifikt en kyrkoherdes verksamhet i motsättning till andra prästers eller prästerlig verksamhet i allmänhet. Svenska akademiens ordlista förklarar ordet bl.a. med ”prästerlig, själavårdande”.

I inledningstexten till andra avdelningen i kyrkoordningen sägs att Svenska kyrkan framträder lokalt som en församling och att denna är den primära enheten inom kyrkan. Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Syftet är att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas. Allt annat som församlingen utför är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift. Vidare sägs i inledningstexten att Svenska kyrkan har en rikstäckande indelning i territoriella församlingar som pastorala områden. Även av 2 kap. 1 § i kyrkoordningen framgår det att församlingen är det lokala pastorala området. I 2 kap. 5 § betecknas även pastoratet som pastoralt område, då församlingarna i pastoratet kan samverka på olika sätt i arbetet med församlingens grundläggande uppgift.

I inledningstexten till tredje avdelningen sägs att Svenska kyrkan framträder regionalt som ett stift. Kyrkans episkopala struktur kommer till uttryck i att det finns

en biskop i ledningen för varje stift. Stiftet utgör pastorala områden som tillsammans täcker hela landet. Vidare framgår att stiftets grundläggande uppgift är att främja och ha tillsyn över församlinglivet och att den uppgiften främst gäller församlingarnas gudstjänstliv, undervisning, diakoni och mission. Även av 6 kap. 1 § framgår det att stiftet är det regionala pastorala området.

I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte (CsSkr 1999:3) definierades termen pastoralt område som ett territoriellt område inom vilket man har till uppgift att till enskilda människor övertäcka det kristna budskapet i ord och handling. Som framgår av indelningstexten till andra avdelningen (se ovan) så framträder Svenska kyrkan lokalt som en församling. Läronämnden har i ett yttrande till Andra kyrkolagsutskottet i betänkandet 2 KL 1995:4 *Ändrade relationer mellan staten och kyrkan* uttalat bl.a. följande.

Församlingarna är kyrkans grundläggande enheter, primärt därför att det är där evangelium förkunnas och sakramenten förvaltas. Församlingarna är pastoralt sett förenade i stift, i vilka biskopar och domkapitel har ett särskilt ansvar för lära, tillsyn och enhet medan stiftsstyrelserna har uppgiften att främja församlingens utveckling.

Av 57 kap. 5 § andra stycket punkten 2 framgår att församlingsinstruktionen bl.a. ska innehålla ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. I det pastorala programmet ska även behandlas dels församlingens verksamhet på de andra språk än svenska som behöver användas för att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift, dels barnet perspektiv utifrån en barnkonsekvensanalys. I kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte talades om fyra pastorala program, ett för varje del av församlingens grundläggande uppgift. Detta ändrades i enlighet med Andra kyrkolagsutskottets förslag då den grundläggande uppgiftens helhet och odelbarhet betonades om de fyra delarna hålls samman till en gemensam beskrivning av densamma (se 2 KL 1999:3 sidan 156). Det finns ingen given struktur för hur det pastorala programmet ska utformas, utan det som anges i kyrkoordningen är vad det pastorala programmet ska omfatta.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att bifalla motion 2017:147.

Utskottet finner i likhet med motionärerna att det är angeläget att förtydliga innebörden av ordet pastoral. Kyrkoordningens terminologi ska vara tydlig och då det enligt utskottets mening finns oklarheter kring användningen av termen pastoral bör detta klargöras i enlighet med motionens intentioner. Utskottet föreslår därför att kyrkomötet bifaller motion 2017:147.

Uppsala den 5 oktober 2017

O 2017:14

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.

Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2017:15

Verksamhetsberättelse 2016 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd

---

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas verksamhetsberättelse 2016 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd. Utskottet föreslår att kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelsen 2016 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2016 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Bakgrund

Valprovsningsnämnden ska självständigt fullgöra de uppgifter som anges i 10 kap. 9 § i kyrkoordningen. Den självständiga ställning som uttrycks i 10 kap. 9 § andra stycket innebär att kyrkomötet och andra rikskyrkliga organ inte får lägga sig i hur de enskilda ärendena ska hanteras i Valprovsningsnämnden. Det finns inte heller utrymme för någon annan generell reglering av Valprovsningsnämndens verksamhet än den som finns i kyrkoordningen. Någon granskning av hur Valprovsningsnämnden fullgjort sitt uppdrag är inte avsedd att ske från kyrkomötets sida.

I 4 kap. 7 § andra stycket i kyrkomötets beslut (SvKB 1999:3) om Arbetsordning för kyrkomötet anges att Organisationsutskottet bereder till kyrkomötet överlämnad verksamhetsberättelse för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd.

Under år 2016 har endast ett överklagande kommit in. Valprovsningsnämnden har även inbjudits att lämna synpunkter på promemorior om kyrkomusiker i kyrkoordningen samt ändringar i kyrkoordningens bestämmelser om offentlighet, handlingar och arkiv m.m.

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att lägga verksamhetsberättelse 2016 för Svenska kyrkans valprovsningsnämnd till handlingarna.

Avsikten med verksamhetsberättelsen är inte att det ska ske någon prövning av Valprovsningsnämndens verksamhet. Kyrkomötet har inte heller att ta ställning till om nämndens sätt att sköta sitt uppdrag ska godkännas eller inte. Därmed har inte heller utskottet att göra någon värdering i fråga om hur verksamheten bedrivs. Utskottet har inte heller i övrigt funnit skäl att ta upp någon särskild fråga utifrån verksamhetsberättelsen. Kyrkomötet föreslås lägga verksamhetsberättelsen till handlingarna.

Uppsala den 4 oktober 2017

På Organisationsutskottets vägnar

Louise Callenberg, ordförande

Anna Sundelius, sekreterare

Beslutande: Louise Callenberg, ordförande, Claes Block, Aina Andersson, Anton Härder, Cecilia Clausen, Per Lindberg, Gustaf Bengtsson, Maj-Lis Aasa, Olle Reichenberg, Kåge Johansson, Tomas Jansson, Birgit Kullingsjö, Bella Aune, Irene Oskarsson och Bo Hanson.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Britt Sandström, Irma Carlsson, Sven Gunnar Persson, Stefan Aro, Britt Kilsäter, Märta Brita Forsberg Svensson, Karin Forsell, Elsa Christersson och Markus Holmberg.

Biskoparna Sven-Bernhard Fast och Johan Dalman har deltagit i utskottets överläggningar.